

RAFAKO S.A.

GRUPA PBG

**SPRAWOZDANIE FINANSOWE
ZA ROK ZAKOŃCZONY
DNIA 31 GRUDNIA 2018 ROKU**

**wraz ze sprawozdaniem niezależnego biegłego
rewidenta z badania**

Spis treści

Sprawozdanie z całkowitych dochodów	1
Sprawozdanie z sytuacji finansowej	2
Sprawozdanie z przepływów pieniężnych	4
Sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym	5
DODATKOWE NOTY OBJAŚNIAJĄCE	6
1. Informacje ogólne	6
2. Identyfikacja skonsolidowanego sprawozdania finansowego	6
3. Skład Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki	6
4. Zatwierdzenie sprawozdania finansowego	7
5. Inwestycje Spółki	7
6. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach	8
6.1. Profesjonalny osąd	8
6.2. Niepewność szacunków	8
7. Podstawa sporządzenia sprawozdania finansowego	11
7.1. Oświadczenie o zgodności	12
7.2. Waluta funkcjonalna i waluta sprawozdań finansowych	12
8. Istotne zasady rachunkowości	12
8.1. Wycena do wartości godziwej	12
8.2. Przeliczanie pozycji wyrażonych w walucie obcej	13
8.3. Rzeczowe aktywa trwałe	13
8.4. Wartości niematerialne	14
8.5. Wartość firmy	15
8.6. Udziały i akcje w jednostkach zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsiębiorstwach	16
8.7. Leasing	16
8.8. Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych	16
8.9. Koszty finansowania zewnętrznego	17
8.10. Instrumenty finansowe	17
8.11. Aktywa finansowe (zasady obowiązujące do 31 grudnia 2017 roku)	17
8.12. Aktywa finansowe (zasady obowiązujące od 1 stycznia 2018 roku)	19
8.13. Zobowiązania finansowe	21
8.14. Aktywa trwałe zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży	22
8.15. Pochodne instrumenty finansowe i zabezpieczenia	22
8.16. Zapasy	22
8.17. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	22
8.18. Kapitał podstawowy	22
8.19. Rezerwy	22
8.20. Oprocentowane kredyty bankowe, pożyczki i papiery dłużne	23
8.21. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	23
8.22. Świadczenia pracownicze	23
8.23. Przychody (zasady obowiązujące do 31 grudnia 2017 roku)	24
8.23.1. Sprzedaż towarów i produktów	24
8.23.2. Świadczenie usług	24
8.23.3. Odsetki	24
8.23.4. Dywidendy	24
8.23.5. Przychody z tytułu wynajmu	24
8.23.6. Umowy o usługi budowlane	24
8.23.7. Dotacje rządowe	25
8.24. Przychody ze sprzedaży (zasady obowiązujące od 1 stycznia 2018 roku)	25
8.25. Podatki	27
8.25.1. Podatek dochodowy	27
8.26. Zysk/(strata) netto na jedną akcję	28
9. Zmiany stosowanych zasad rachunkowości (istotne zasady (polityka) rachunkowości)	29
9.1. Korekta zasad rachunkowości dotyczących sposobu rozpoznawania rezerw z tytułu napraw gwarancyjnych	29
9.2. Nowy MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”	29
9.3. Nowy MSSF 9 „Instrumenty finansowe”	31
9.4. Korekta prezentacji niektórych pozycji w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	32
9.5. Wpływ zmian na dane finansowe w pozycjach sprawozdania z sytuacji finansowej Spółki	33

9.6.	Korekta prezentacji przychodów i kosztów z tytułu odpisów aktualizujących wartość należności handlowych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów	35
9.7.	Zmiany pozostałych standardów lub interpretacji obowiązujące i zastosowane przez Spółkę w 2018 rok	35
10.	Nowe standardy i interpretacje, które zostały opublikowane, a nie weszły jeszcze w życie	37
10.1.	Wdrożenie MSSF 16	40
11.	Aktywa i zobowiązania z tytułu umowy	41
11.1.	Informacje dotyczące kluczowych kontraktów realizowanych przez Spółkę	43
11.2.	Rezerwa na straty wynikające z umów o usługę	44
11.3.	Rezerwa na koszty kar z tytułu nieterminowej realizacji lub niedotrzymania gwarantowanych parametrów technicznych umów o usługę	45
12.	Przychody ze sprzedaży oraz segmenty operacyjne	46
12.1.	Przychody ze sprzedaży produktów i usług	46
12.2.	Przychody ze sprzedaży materiałów	46
12.3.	Geograficzne obszary działalności	47
12.4.	Segmenty operacyjne	47
13.	Przychody i koszty operacyjne	48
13.1.	Koszty według rodzajów	48
13.2.	Koszty amortyzacji, odpisów aktualizujących, różnic kursowych oraz zapasów ujęte w zysku lub stracie	49
13.3.	Koszty świadczeń pracowniczych	49
13.4.	Pozostałe przychody operacyjne	50
13.5.	Pozostałe koszty operacyjne	50
14.	Przychody i koszty finansowe	51
14.1.	Przychody finansowe	51
14.2.	Koszty finansowe	51
15.	Podatek dochodowy	52
15.1.	Obciążenie podatkowe	52
15.2.	Uzgodnienie efektywnej stawki podatkowej	52
15.3.	Odroczony podatek dochodowy wyliczony na dzień 31 grudnia 2018 roku	53
16.	Propozycja podziału zysku za 2018 rok	54
17.	Zysk/(strata) przypadający na jedną akcję	54
18.	Istotne pozycje wykazane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	55
19.	Majątek socjalny oraz zobowiązania ZFŚS	56
20.	Rzeczowe aktywa trwałe	57
21.	Aktywa w leasingu	59
22.	Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	60
23.	Wartości niematerialne	60
24.	Akcje/udziały w jednostkach zależnych oraz pozostałych jednostkach	62
25.	Pozostałe należności długoterminowe	62
26.	Pozostałe aktywa finansowe długoterminowe	62
26.1.	Należności z tytułu udzielonych poręczeń od jednostek powiązanych	62
26.2.	Obligacje	63
27.	Zapasy	65
27.1.	Odpisy aktualizujące wartość zapasów	65
28.	Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności krótkoterminowe	65
28.1.	Odpisy aktualizujące wartość należności handlowych oraz pozostałych należności	67
29.	Rozliczenia międzyokresowe krótkoterminowe	68
30.	Aktywa finansowe krótkoterminowe	68
30.1.	Pozostałe aktywa finansowe krótkoterminowe	68
30.2.	Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	68
31.	Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Spółki	69
31.1.	Zabezpieczenia ustanowione na środkach trwałych	69
31.2.	Zabezpieczenia ustanowione na wartościach niematerialnych	69
31.3.	Zabezpieczenia ustanowione na akcjach/udziałach	69
31.4.	Zabezpieczenia ustanowione na zapasach	69
31.5.	Zabezpieczenia ustanowione na należnościach handlowych	70
32.	Kapitał własny	70
32.1.	Kapitał podstawowy	70
32.2.	Wartość nominalna akcji	70
32.3.	Prawa akcjonariuszy	70
32.4.	Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	70

32.5.	Wyłacone dywidendy.....	70
32.6.	Zarządzanie kapitałem	71
33.	Akcjonariusze posiadający co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na WZ RAFAKO S.A. na koniec okresu sprawozdawczego	72
34.	Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki	73
35.	Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych	74
35.1.	Świadczenia pracownicze po okresie zatrudnienia oraz inne świadczenia	74
35.2.	Zobowiązania i rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych - długoterminowe.....	75
35.3.	Zobowiązania i rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych krótkoterminowe	75
36.	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	75
36.1.	Pozostałe zobowiązania długoterminowe	75
36.2.	Pozostałe rezerwy długoterminowe	75
36.3.	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług i pozostałe zobowiązania krótkoterminowe	76
36.4.	Pozostałe rezerwy krótkoterminowe.....	76
36.5.	Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych.....	76
36.6.	Zobowiązania z tytułu nabycia środków trwałych i wartości niematerialnych	76
36.7.	Zmiana stanu rezerw, zobowiązań i rozliczeń międzyokresowych wykazanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	77
36.7.1.	Zobowiązania z tytułu niewykorzystanych urlopów	77
36.7.2.	Naliczone zobowiązania z tytułu niewypłaconej premii	77
36.7.3.	Rezerwa na koszty napraw gwarancyjnych.....	78
36.7.4.	Zobowiązania z tytułu Programu Dobrowolnych Odejść	78
36.7.5.	Rezerwa na koszty reorganizacji	79
36.8.	Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	79
37.	Dotacje	79
38.	Emisja, wykup i spłata dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych	80
39.	Wykorzystanie wpływów z emisji papierów wartościowych	80
40.	Zmiany pozycji pozabilansowych, informacje o udzieleniu przez jednostkę poręczeń kredytu, pożyczki lub udzieleniu gwarancji.....	81
41.	Gwarancje bankowe i ubezpieczeniowe	82
42.	Sprawy sporne, postępowania sądowe	82
43.	Transakcje z podmiotami powiązаныmi	84
43.1.	Akcje w posiadaniu członków organów zarządzających i nadzorujących	85
43.2.	Jednostka dominująca Spółki	86
43.3.	Wspólne przedsięwzięcia, w których Spółka jest współnikiem	86
43.4.	Warunki transakcji z podmiotami powiązаныmi	86
43.5.	Transakcje z udziałem innych członków Zarządu i Rady Nadzorczej.....	86
43.6.	Udziały wyższej kadry kierowniczej w programie akcji pracowniczych	86
43.7.	Wynagrodzenia wyższej kadry kierowniczej Spółki	87
44.	Stanowisko Zarządu odnośnie możliwości zrealizowania wcześniej publikowanych prognoz	88
45.	Informacja o umowie z biegłym rewidentem lub podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych za wyżej wymienione okresy	88
46.	Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym	89
46.1.	Ryzyko walutowe	89
46.2.	Ryzyko stopy procentowej	91
46.3.	Ryzyko cen towarów	92
46.4.	Ryzyko kredytowe	92
46.5.	Ryzyko związane z płynnością	94
47.	Instrumenty pochodne	96
48.	Instrumenty finansowe	96
48.1.	Wartość bilansowa klas i kategorii instrumentów finansowych	96
48.2.	Ryzyko stopy procentowej	99
49.	Zatrudnienie	101
50.	Wybrane dane finansowe przeliczone na EUR.....	101
51.	Zdarzenia następujące po zakończeniu okresu sprawozdawczego	102
52.	Zatwierdzenie do publikacji	103

Sprawozdanie z całkowitych dochodów za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 roku

	Nota	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017 <i>(przekształcone)</i>
Działalność kontynuowana			
Przychody ze sprzedaży		643 313	616 631
Przychody ze sprzedaży produktów i usług	12.1	640 517	614 071
Przychody ze sprzedaży materiałów	12.2	2 796	2 560
Koszty sprzedanych produktów i usług	13.1	(579 551)	(561 891)
Koszty sprzedanych materiałów		(1 865)	(1 427)
Zysk/(strata) brutto ze sprzedaży		61 897	53 313
Pozostałe przychody operacyjne	13.4	16 587	8 144
Koszty sprzedaży	13.1	(24 053)	(32 243)
Koszty ogólnego zarządu	13.1	(38 959)	(42 893)
Pozostałe koszty operacyjne	13.5	(5 618)	(16 505)
Koszty badań i rozwoju		(6 151)	(6 926)
Zysk/(strata) z działalności operacyjnej		3 703	(37 110)
Przychody finansowe	14	8 404	1 156
Koszty finansowe	14.2	(5 176)	(10 855)
Zysk/(strata) brutto		6 931	(46 809)
Podatek dochodowy	15	(2 629)	(17 296)
Zysk/(strata) netto z działalności kontynuowanej	17	4 302	(64 105)
Inne całkowite dochody za okres			
<i>Pozycje podlegające przekwalifikowaniu do zysku/(straty) w kolejnych okresach sprawozdawczych</i>			
Różnice kursowe z przeliczenia oddziału zagranicznego		337	(268)
Inne całkowite dochody netto podlegające przekwalifikowaniu do zysku/(straty) w kolejnych okresach sprawozdawczych		337	(268)
<i>Pozycje niepodlegające przekwalifikowaniu do zysku/(straty) w kolejnych okresach sprawozdawczych</i>			
Inne całkowite dochody wynikające z zysków/(strat) aktuarialnych		(4 275)	324
Podatek dochodowy dotyczący innych całkowitych dochodów	15.1	812	(62)
Inne całkowite dochody netto niepodlegające przekwalifikowaniu do zysku/(straty) w kolejnych okresach sprawozdawczych		(3 463)	262
Całkowity dochód za rok		1 176	(64 111)
Średnia ważona liczba akcji	17	127 431 998,00	85 397 751
Podstawowy zysk/(strata) na jedną akcję w złotych	17	0,03	(0,75)
Rozwodniony zysk/(strata) na jedną akcję w złotych	17	0,03	(0,75)

Racibórz, dnia 29 kwietnia 2019 roku

Jerzy Wiśniewski

Jarosław Dusiło

Agnieszka
Wasilewska-Semal

Jolanta Markowicz

Prezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Główny Księgowy

Sprawozdanie z sytuacji finansowej

na dzień 31 grudnia 2018 roku

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)	1 stycznia 2017 (przekształcone)
AKTYWA				
Aktywa trwałe (długoterminowe)				
Rzeczowe aktywa trwałe	20	132 814	140 364	147 968
Wartość firmy	23	1 774	1 774	1 774
Wartości niematerialne	23	7 594	8 739	9 284
Pozostałe należności długoterminowe	25	5 224	5 389	284
Akcje i udziały	24	36 520	35 333	29 576
Pozostałe aktywa finansowe długoterminowe	26; 26.1	36 242	33 945	34 994
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	15.3	36 304	38 444	50 969
Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe		5 603	1 689	–
		262 075	265 677	274 849
Aktywa obrotowe (krótkoterminowe)				
Zapasy	27	29 391	26 320	13 039
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności krótkoterminowe	28	392 644	289 002	280 179
Aktywa z tytułu umów	11	205 149	137 583	155 257
Należności z tytułu podatku dochodowego		–	–	10 918
Instrumenty pochodne		–	479	–
Pozostałe aktywa finansowe krótkoterminowe	30.1	7 608	4 747	11 130
Udzielone pożyczki krótkoterminowe		–	396	458
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	30.2	5 404	158 921	65 882
Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	29	15 301	20 669	20 177
		655 497	638 117	557 040
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	22	163	108	7
SUMA AKTYWÓW		917 735	903 902	831 896

Sprawozdanie z sytuacji finansowej

na dzień 31 grudnia 2018 roku

	Nota	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)	1 stycznia 2017 (przekształcone)
PASYWA				
Kapitał własny				
Kapitał podstawowy	32.1	254 864	254 864	169 864
Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	32.4	165 119	173 708	95 340
Kapitał zapasowy		11 600	69 061	131 301
Różnice kursowe z przeliczenia oddziału zagranicznego		–	(337)	(69)
Zyski zatrzymane/Niepokryte straty, w tym:		(37 157)	(104 046)	(79 579)
zyski/(straty) z lat ubiegłych		(41 459)	(39 941)	(17 339)
zysk/(strata) netto bieżącego okresu		4 302	(64 105)	(62 240)
		394 426	393 250	316 857
Zobowiązania długoterminowe				
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	21	1 223	1 046	2 662
Zobowiązania i rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych	35	23 495	21 096	23 233
Pozostałe zobowiązania długoterminowe	36.1	9 647	14 674	12 420
Pozostałe rezerwy długoterminowe	36.2	14 515	16 567	20 413
		48 880	53 383	58 728
Zobowiązania krótkoterminowe				
Kredyty bankowe i pożyczki	34	100 831	98 568	149 112
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	21	1 148	1 696	1 616
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania krótkoterminowe	36.3	206 429	268 641	179 092
Zobowiązania i rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych	35	19 091	21 465	26 620
Zobowiązania z tytułu umów	11	132 656	28 614	74 239
Pozostałe rezerwy krótkoterminowe	36.4	13 088	37 930	25 055
Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe		139	75	56
Dotacje	37	1 047	280	521
		474 429	457 269	456 311
Zobowiązania razem		523 309	510 652	515 039
SUMA PASYWÓW		917 735	903 902	831 896

Racibórz, dnia 30 kwietnia 2019 roku

Jerzy Wiśniewski	Jarosław Dusiño	Agnieszka Wasilewska-Semail	Jolanta Markowicz
Prezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	Główny Księgowy

Sprawozdanie z przepływów pieniężnych za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 roku

	Nota	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017 (przekształcone)
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk/(strata) brutto		6 931	(46 809)
Korekty o pozycje:		(159 968)	35 671
Amortyzacja		10 904	10 674
(Zyski)/straty z tytułu różnic kursowych		4	27
Odsetki i dywidendy, netto		4 177	3 646
(Zysk)/strata na działalności inwestycyjnej		(3 280)	(519)
Zwiększenie/ (zmniejszenie) stanu zobowiązań z tytułu kontraktów walutowych		479	(479)
(Zwiększenie)/zmniejszenie stanu należności	18	(109 348)	(33 312)
(Zwiększenie)/zmniejszenie stanu zapasów		(3 071)	982
Zwiększenie/(zmniejszenie) stanu zobowiązań i rezerw z wyjątkiem kredytów i pożyczek	18	(60 442)	85 479
Zmiana stanu rezerw i rozliczeń międzyokresowych	18	(25 376)	12 111
Zmiana stanu aktywów i zobowiązań z tytułu umów	18	25 611	(42 060)
Podatek dochodowy (zapłacony)/otrzymany		323	(857)
Pozostałe		51	(21)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		(153 037)	(11 138)
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Sprzedaż rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych		451	531
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	18	(1 209)	(3 359)
Nabycie aktywów finansowych		(1 249)	-
Nabycie udziałów w jednostce zależnej		-	(5 742)
Sprzedaż aktywów finansowych		4 139	5 659
Dywidendy i odsetki		3	7
Pozostałe		402	36
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		2 537	(2 868)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z emisji akcji		-	163 368
Spłata zobowiązań z tytułu leasingu finansowego		(2 321)	(1 801)
Wpływy z tytułu zaciągnięcia pożyczek/kredytów		2 267	-
Spłata pożyczek/kredytów		-	(50 331)
Odsetki zapłacone		(2 976)	(2 611)
Prowizje bankowe		(1 102)	(1 096)
Pozostałe		777	(222)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		(3 355)	107 307
Zwiększenie/(zmniejszenie) netto stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów		(153 855)	93 301
Różnice kursowe netto		338	(262)
Środki pieniężne na początek okresu	30.2	158 921	65 882
Środki pieniężne na koniec okresu	30.2	5 404	158 921

Racibórz, dnia 29 kwietnia 2019 roku

Jerzy Wiśniewski

Jarosław Dusiło

Agnieszka
Wasilewska-Semail

Jolanta Markowicz

Prezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Główny Księgowy

Sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym

za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 roku

	<i>Kapitał podstawowy</i>	<i>Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej</i>	<i>Kapitał zapasowy</i>	<i>Różnice kursowe z przeliczenia oddziału zagranicznego</i>	<i>Zyski zatrzymane/ Niepokryte straty</i>	<i>Kapitał własny ogółem</i>
Na 1 stycznia 2018 roku	254 864	173 708	69 061	(337)	(71 222)	426 074
Korekta bilansu otwarcia wynikająca ze zmian polityki rachunkowości dot. rezerw na naprawy gwarancyjne	-	-	-	-	(9 959)	(9 959)
Korekta bilansu otwarcia wynikająca z wdrożenia nowych MSSF	-	-	-	-	(22 865)	(22 865)
Na 1 stycznia 2018 roku (przekształcone)	254 864	173 708	69 061	(337)	(104 046)	393 250
Zysk z działalności kontynuowanej	-	-	-	-	4 302	4 302
Inne całkowite dochody	-	-	-	337	(3 463)	(3 126)
Podział wyniku z lat ubiegłych	-	(8 589)	(57 461)	-	66 050	-
Na 31 grudnia 2018 roku	254 864	165 119	11 600	-	(37 157)	394 426
Na 1 stycznia 2017 roku	169 864	95 340	131 301	(69)	(67 676)	328 760
Korekta bilansu otwarcia wynikająca ze zmian polityki rachunkowości dot. rezerw na naprawy gwarancyjne	-	-	-	-	(11 903)	(11 903)
Na 1 stycznia 2017 roku (przekształcone)	169 864	95 340	131 301	(69)	(79 579)	316 857
Zysk z działalności kontynuowanej	-	-	-	-	(64 105)	(64 105)
Inne całkowite dochody	-	-	-	(268)	263	(268)
Podział wyniku z lat ubiegłych	-	-	(62 240)	-	62 240	(5)
Emisja akcji serii K	85 000	78 368	-	-	-	163 368
Na 31 grudnia 2017 roku (przekształcone)	254 864	173 708	69 061	(337)	(81 181)	416 115

Racibórz, dnia 29 kwietnia 2019 roku

Jerzy Wiśniewski

Jarosław Dusiło

Agnieszka
Wasilewska-Semal

Jolanta Markowicz

Prezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Główny Księgowy

DODATKOWE NOTY OBJAŚNIAJĄCE

1. Informacje ogólne

RAFAKO S.A. ("Spółka") jest spółką akcyjną z siedzibą w Raciborzu, ul. Łąkowa 33, której akcje znajdują się w publicznym obrocie. Spółka została utworzona aktem notarialnym dnia 12 stycznia 1993 roku. W dniu 24 sierpnia 2001 roku została wpisana do rejestru przedsiębiorców pod numerem KRS 0000034143 prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Gliwicach, X Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Spółce nadano numer statystyczny REGON 270217865. Akcje Spółki są notowane na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych.

Siedziba Spółki mieści się w Raciborzu przy ul. Łąkowej 33. Siedziba Spółki jest jednocześnie jej podstawowym miejscem prowadzenia działalności.

Czas trwania działalności Spółki jest nieoznaczony.

Podstawowym przedmiotem działalności Spółki jest działalność w zakresie inżynierii w obszarze energetyki i związane z nią doradztwo techniczne (PKD 71.12 Z).

Spółka świadczy usługi generalnego wykonawstwa inwestycji dla branży ropy i gazu oraz energetyki, dla której oferuje własne rozwiązania technologiczne. Projektuje i produkuje kotły, w tym na parametry nadkrytyczne oraz urządzenia ochrony środowiska, w tym instalacje odsiarczania i odazotowania spalin.

W 2018 roku Spółka dokonała likwidacji Oddziału w Turcji, który sporządzał samodzielne sprawozdanie finansowe, zgodne z prawem tureckim. Walutą funkcjonalną oddziału było EUR.

Podmiotem bezpośrednio dominującym Spółki jest PBG S.A. z siedzibą w Wysogotowie k. Poznania.

2. Identyfikacja skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Spółka prezentująca niniejsze sprawozdanie sporządza również skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej RAFAKO za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku, które zostało zatwierdzone do publikacji w dniu 29 kwietnia 2019 roku.

3. Skład Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2018 roku oraz do dnia sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego miały miejsce zmiany w składzie Zarządu Spółki. W dniu 20 lutego 2018 roku Krzysztof Burek złożył rezygnację z funkcji Wiceprezesa Zarządu Spółki. Rada Nadzorcza Spółki powołała na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Spółki Karola Sawickiego. Ponadto w dniu 30 października dokonane zostały zmiany w organach Spółki, będące wynikiem realizacji strategii oraz konsekwencją wewnętrznej reorganizacji RAFAKO S.A.:

- rezygnację z zasiadania w Zarządzie RAFAKO S.A. złożyli Pan Edward Kasprzak, Pan Tomasz Tomczak oraz Pan Karol Sawicki;
- Rada Nadzorcza ustaliła 3 osobowy skład Zarządu Spółki;
- Rada Nadzorcza odwołała Panią Agnieszkę Wasilewską-Semail z funkcji Prezesa Zarządu i powierzyła jej funkcję Wiceprezesa Zarządu;
- Rada Nadzorcza powołała do Zarządu Spółki Pana Jerzego Wiśniewskiego i powierzyła mu stanowisko Prezesa Zarządu.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego skład Zarządu przedstawia się następująco:

Jerzy Wiśniewski	- Prezes Zarządu
Jarosław Dusiło	- Wiceprezes Zarządu
Agnieszka Wasilewska-Semail	- Wiceprezes Zarządu

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2018 roku oraz do dnia sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego miały miejsca zmiany w składzie Rady Nadzorczej Spółki:

- w dniu 30 października 2018 roku Pan Jerzy Wiśniewski złożył rezygnację z zasiadania w Radzie Nadzorczej Spółki. Akcjonariusz PBG S.A. wykonując uprawnienie osobiste, o którym mowa w par. 17 ust 3 i 4 Statutu Spółki, powołał do Rady Nadzorczej Panią Helenę Fic powierzając jej funkcję Przewodniczącej Rady Nadzorczej;
- w dniu 18 grudnia 2018 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie RAFAKO S.A. powołało w skład Rady Nadzorczej Spółki Pana Michała Sikorskiego.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego skład Rady Nadzorczej przedstawia się następująco:

Helena Fic	- Przewodnicząca Rady Nadzorczej
Małgorzata Wiśniewska	- Wiceprzewodnicząca Rady Nadzorczej
Przemysław Schmidt	- Sekretarz Rady Nadzorczej (niezależny)
Krzysztof Gerula	- Członek Rady Nadzorczej (niezależny)
Dariusz Szymański	- Członek Rady Nadzorczej
Adam Szyszka	- Członek Rady Nadzorczej (niezależny)
Michał Sikorski	- Członek Rady Nadzorczej

4. Zatwierdzenie sprawozdania finansowego

Niniejsze sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku zostało zatwierdzone przez Zarząd Spółki w dniu 29 kwietnia 2019 roku.

5. Inwestycje Spółki

Spółka posiadała w okresie sprawozdawczym inwestycje w następujących jednostkach zależnych, współzależnych i stowarzyszonych:

Nazwa i siedziba jednostki	Podstawowy przedmiot działalności	Procentowy udział Spółki w kapitale	
		31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
PGL – DOM Sp. z o.o. Racibórz	Obsługa nieruchomości na własny rachunek	100%	100%
RAFAKO ENGINEERING Sp. z o.o. Racibórz	Działalność w zakresie projektowania budowlanego, urbanistycznego, technologicznego	51,05%	51,05%
ENERGOTECHNIKA ENGINEERING Sp. z o.o. Gliwice	Działalność w zakresie projektowania budowlanego, urbanistycznego, technologicznego i doradztwo inżynieryjne	100%	100%
RAFAKO ENGINEERING SOLUTION doo Belgrad	Działalność w zakresie projektowania technologicznego łącznie z doradztwem i sprawowaniem nadzoru dla budownictwa, przemysłu i ochrony środowiska	77%	77%
RAFAKO Hungary Kft. Budapeszt	Montaż urządzeń w przemyśle energetycznym i chemicznym	100%	100%
E001RK Sp. z o.o. Racibórz	Realizacja projektów budowlanych oraz związanych z budową dróg i autostrad, dróg szynowych i kolei podziemnej, mostów i tuneli, działalność w zakresie inżynierii i doradztwa technicznego i naukowego, produkcja, naprawa i konserwacja maszyn i urządzeń, wytwarzanie, przesyłanie i handel energią elektryczną	100%	100%
E003B7 Sp. z o.o. Racibórz	Realizacja projektów budowlanych, działalność w zakresie doradztwa i projektowania budowlanego, inżynieryjnego i technologicznego	100%	100%
RENG-NANO Sp. z o.o.* Racibórz	Działalność w zakresie produkcji konstrukcji metalowych i ich części oraz naprawa i konserwacja metalowych wyrobów gotowych	30,63%	30,63%
RAFAKO MANUFACTURING Sp. z o.o. Racibórz	Produkcja generatorów pary z wyjątkiem kotłów do centralnego ogrzewania gorącą wodą	100%	–

* jednostka zależna od RAFAKO ENGINEERING Sp. z o.o., zależna pośrednio od RAFAKO S.A.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku udział w ogólnej liczbie głosów posiadany przez Spółkę w podmiotach zależnych był równy udziałowi Spółki w kapitałach tych jednostek.

W dniu 4 lipca 2018 roku na mocy podpisanego aktu notarialnego została utworzona nowa spółka RAFAKO MANUFACTURING Sp. z o.o. Wartość kapitału podstawowego spółki wynosi 30 000 złotych i dzieli się na 300 udziałów o wartości nominalnej po 100 złotych każdy. Udziały w kapitale zakładowym objęte zostały za wkłady pieniężne przez RAFAKO S.A. W dniu 9 lipca 2018 roku spółka RAFAKO MANUFACTURING Sp. z o.o. została zarejestrowana w Sądzie Rejonowym w Gliwicach, X Wydział Gospodarczy KRS pod numerem 0000739782.

6. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach

6.1. Profesjonalny osąd

Sporządzenie sprawozdania finansowego Spółki wymaga od Zarządu osądów, szacunków oraz założeń, które mają wpływ na prezentowane przychody, koszty, aktywa i zobowiązania i powiązane z nimi noty oraz ujawnienia dotyczące zobowiązań warunkowych. Niepewność co do tych założeń i szacunków może spowodować istotne korekty wartości bilansowych aktywów i zobowiązań w przyszłości, ponieważ faktycznie zrealizowane wartości mogą różnić się od szacowanych przez Zarząd.

W procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości Zarząd dokonał następujących osądów, które mają największy wpływ na przedstawiane wartości bilansowe aktywów i zobowiązań.

Klasyfikacja umów leasingu, w których Spółka występuje jako leasingobiorca

Spółka występuje jako strona umów leasingu. Spółka dokonuje klasyfikacji leasingu jako operacyjnego lub finansowego w oparciu o ocenę, w jakim zakresie ryzyko i pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy. Ocena ta opiera się na treści ekonomicznej każdej transakcji.

Identyfikacja wbudowanych instrumentów pochodnych

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego kierownictwo Spółki dokonuje oceny, czy w ramach podpisanych umów występują cechy ekonomiczne i ryzyko właściwe dla wbudowanego instrumentu pochodnego w walucie obcej, które byłyby ściśle powiązane z cechami ekonomicznymi i ryzykiem właściwym dla umowy zasadniczej (głównego kontraktu).

Umowy konsorcjalne

Każdorazowo, po podpisaniu umowy o usługę budowlaną realizowanej w ramach konsorcjum, Zarząd dokonuje oceny charakteru umowy w celu określenia sposobu ujmowania przychodów i kosztów kontraktowych.

6.2. Niepewność szacunków

Poniżej omówiono podstawowe założenia dotyczące przyszłości i inne kluczowe źródła niepewności występujące na koniec okresu sprawozdawczego, z którymi związane jest istotne ryzyko znaczącej korekty wartości bilansowych aktywów i zobowiązań w następnym okresie sprawozdawczym. Spółka przyjęła założenia i szacunki na temat przyszłości na podstawie wiedzy posiadanej podczas sporządzania sprawozdania finansowego. Występujące założenia i szacunki mogą ulec zmianie na skutek wydarzeń w przyszłości wynikających ze zmian rynkowych lub zmian nie będących pod kontrolą Spółki. Takie zmiany są odzwierciedlane w szacunkach lub założeniach w chwili wystąpienia.

Utrata wartości aktywów

Na koniec okresu sprawozdawczego Spółka przeprowadza test na utratę wartości firmy oraz analizę utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania, w przypadku których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości. Wymaga to oszacowania wartości odzyskiwalnej ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego należą te aktywa. Wartość odzyskiwalna odpowiada wartości wyższej z dwóch – użytkowej lub godziwej pomniejszonej o koszty zbycia. Oszacowanie wartości użytkowej polega na ustaleniu przyszłych przepływów pieniężnych generowanych przez ośrodek wypracowujący środki pieniężne i ustalenia stopy dyskontowej do zastosowania w celu obliczenia bieżącej wartości tych przepływów. Spółka dokonała oceny, czy występują przesłanki mogące wskazywać na utratę wartości aktywów. Przeprowadzona analiza wykazała, że w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2018 roku przesłanki takie nie wystąpiły.

Wartości odpisów aktualizujących wartość aktywów na koniec okresu sprawozdawczego zostały przedstawione w notach 20, 25, 26, 26.1, 28 i 30.1 niniejszego sprawozdania finansowego.

Wycena rezerw z tytułu świadczeń pracowniczych

Rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych (odprawy emerytalne oraz nagrody jubileuszowe) zostały oszacowane za pomocą metod aktuarialnych. Przyjęte w tym celu założenia zostały przedstawione w nocie 35.1. Zmiana rezerw z tytułu świadczeń pracowniczych w okresie związana jest z ujęciem kosztów bieżącego zatrudnienia, kosztów odsetek oraz wypłaconych świadczeń.

Składnik aktywów z tytułu podatku dochodowego

Spółka rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego, w tym aktywa z tytułu straty podatkowej, bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie w oparciu o przygotowane projekcje wyniku podatkowego. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie stałoby się nieuzasadnione. Aktywa z tytułu podatku odroczonego są wyceniane przy zastosowaniu stawek podatkowych, które będą stosowane na moment przewidywanego zrealizowania składnika aktywów, przyjmując za podstawę przepisy podatkowe, które obowiązywały na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego.

Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwą instrumentów finansowych, dla których nie istnieje aktywny rynek ustala się wykorzystując odpowiednie techniki wyceny. Przy wyborze odpowiednich metod i założeń Spółka kieruje się profesjonalnym osądem. Sposób ustalenia wartości godziwej poszczególnych instrumentów finansowych został przedstawiony w nocie 48.

Stawki amortyzacyjne

Wysokość stawek oraz odpisów amortyzacyjnych jest ustalana na podstawie przewidywanego okresu ekonomicznego użytkowania danego składnika rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych, a także szacunków dotyczących wartości rezydualnej środków trwałych. Spółka corocznie dokonuje weryfikacji przyjętych okresów ekonomicznej użyteczności na podstawie bieżących szacunków. Na dzień 31 grudnia 2018 roku Zarząd ocenia, że okresy użyteczności aktywów przyjęte przez Spółkę dla celów amortyzacji odzwierciedlają oczekiwany okres przynoszenia korzyści ekonomicznych przez te aktywa w przyszłości. Jednakże faktyczne okresy przynoszenia korzyści przez te aktywa w przyszłości mogą różnić się od zakładanych, w tym również ze względu na techniczne starzenie się majątku. Wartość bilansowa aktywów trwałych i wartości niematerialnych podlegających amortyzacji prezentowana jest w notach 20 i 23.

Ujmowanie przychodu

Spółka ujmuje przychody w cenie transakcyjnej, czyli kwocie wynagrodzenia, które – zgodnie z oczekiwaniem jednostki – przysługuje jej w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług klientowi.

Spółka przypisuje cenę transakcyjną do każdego zobowiązania do wykonania świadczenia na podstawie proporcjonalnej indywidualnej ceny sprzedaży.

Spółka oszacowuje zmienną kwotę wynagrodzenia, do którego będzie uprawniona w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług na rzecz klienta wg wartości najbardziej prawdopodobnej i zalicza do ceny transakcyjnej część lub całość kwoty wynagrodzenia zmiennego wyłącznie w takim zakresie, w jakim istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że nie nastąpi odwrócenie znaczącej części kwoty wcześniej ujętych skumulowanych przychodów w momencie, kiedy ustanie niepewność co do wysokości wynagrodzenia zmiennego.

Spółka dokonuje tych szacunków na podstawie danych historycznych dotyczących rozliczeń z klientem oraz na podstawie zapisów kontraktowych w przypadku indeksowania ceny umowy.

Spółka ujmuje przychody w następujący sposób:

- a) przychody z tytułu sprzedaży produktów i świadczenia usług są ujmowane na podstawie stopnia zaawansowania ich realizacji wg metody opartej na nakładach poniesionych na realizację umowy.
- b) przychody ze sprzedaży towarów rozpoznawane są w określonym momencie, tj. gdy klient uzyska kontrolę nad towarem. Klient uzyskuje kontrolę nad towarem w chwili odbioru towaru lub dostarczenia towaru do miejsca przeznaczenia, zależnie od zapisów kontraktowych dotyczących warunków dostawy.

Spółka ujmuje przychody w miarę upływu czasu, ponieważ:

- a) w wyniku wykonania świadczenia przez Spółkę powstaje lub zostaje ulepszony składnik aktywów, a kontrolę nad tym składnikiem aktywów – w miarę jego powstawania lub ulepszania – sprawuje klient oraz

- b) w wyniku wykonania świadczenia przez jednostkę nie powstaje składnik aktywów o alternatywnym zastosowaniu dla Spółki, której przysługuje egzekwowalne prawo do zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie.

Spółka ocenia, czy umowa zawiera istotny element finansowania. Spółka nie koryguje przyrzeczonej kwoty wynagrodzenia o wpływ istotnego elementu finansowania, jeśli w momencie zawarcia umowy oczekuje, że okres od momentu przekazania przyrzeczonego dobra lub usługi klientowi do momentu zapłaty za dobro lub usługę przez klienta wyniesie nie więcej niż jeden rok.

Przychody z tytułu realizacji umów o usługę rozpoznaje się i ujmuje zgodnie z zasadami omówionymi w notcie 8.24 **Błąd! Nie można odnaleźć źródła odwołania..**

Rezerwa na przewidywane straty z tytułu realizowanych umów

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego Spółka dokonuje aktualizacji szacunków całkowitych przychodów oraz kosztów z tytułu realizowanych umów rozliczanych metodą stopnia zaawansowania kontraktu. Przewidywaną stratę na kontrakcie Spółka ujmuje jako koszt zgodnie z MSR 37. Szczegóły dotyczące rozliczenia przychodów i kosztów z umów za rok obrotowy zostały przedstawione w notach 8.24 i 11 niniejszego sprawozdania finansowego.

Rezerwa na koszty z tytułu nieterminowej realizacji umów

Spółka tworzy rezerwę na karę umowną z tytułu nieterminowej realizacji umowy, jeżeli występuje istotne prawdopodobieństwo naliczenia kary za opóźnienie w realizacji przedmiotu umowy i opóźnienie to powstało z winy Spółki, jako wykonawcy umowy. Wysokość rezerwy wynika z zapisanej w danej umowie wartości kary za dany okres opóźnienia. Szczegóły dotyczące wartości oszacowanych w ten sposób rezerw zostały zaprezentowane w notcie 11 niniejszego sprawozdania finansowego.

Rezerwa na naprawy gwarancyjne

Udzielane przez Spółkę gwarancje odzwierciedlają wyłącznie zapewnienie, że dostarczone produkty lub usługi będą działać zgodnie z ustaloną specyfikacją i zamierzeniem stron. W związku z powyższym Spółka nie wyodrębnia odrębnego zobowiązania do wykonania świadczenia.

Rezerwy szacuje się na podstawie określonego przez Zarząd Spółki stopnia prawdopodobieństwa wystąpienia zobowiązania w przyszłości na podstawie realizowanych umów o usługę. Utrzymywane są w danym stopniu istnienia prawdopodobieństwa wystąpienia do dnia wygaśnięcia prawa do realizacji gwarancji lub roszczeń naprawczych.

Rezerwy na naprawy gwarancyjne są tworzone w ciężar kosztu własnego kontraktu na podstawie stopnia zaawansowania kosztów bezpośrednich. Koszty związane z naliczaniem rezerw na naprawy gwarancyjne są uwzględniane w stopniu zaawansowania realizacji umowy.

Odpisy aktualizujące wartość aktywów finansowych

Na dzień zakończenia okresu sprawozdawczego Spółka wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe w kwocie równej 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym bądź oczekiwany stratom kredytowym w okresie życia instrumentu finansowego. Do oceny ryzyka kredytowego użyto zewnętrzne ratingi banków oraz publicznie dostępne informacje ze stron agencji ratingowych. W przypadku należności z tytułu dostaw i usług, Spółka stosuje uproszczone podejście i wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia instrumentu.

Niepewność związana z rozliczeniami podatkowymi

Obowiązujące w Polsce przepisy podatkowe podlegają częstym zmianom, powodując istotne różnice w ich interpretacji i istotne wątpliwości w ich stosowaniu. Organy podatkowe posiadają instrumenty kontroli umożliwiające im weryfikację podstaw opodatkowania (w większości przypadków w okresie poprzednich 5 lat obrotowych), oraz nakładanie kar i grzywien. Od 15 lipca 2016 roku Ordynacja Podatkowa uwzględniała także postanowienia Ogólnej Klauzuli Zapobiegającej Nadużyciom (GAAR), która ma zapobiegać powstawaniu i wykorzystywaniu sztucznych struktur prawnych tworzonych w celu uniknięcia opodatkowania. Klauzulę GAAR należy stosować tak w odniesieniu do transakcji dokonanych po jej wejściu w życie, jak i do transakcji, które zostały przeprowadzone przed wejściem w życie klauzuli GAAR, ale dla których po dacie wejścia klauzuli w życie korzyści były lub są nadal osiągane. W konsekwencji ustalenie zobowiązań podatkowych, aktywów oraz rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego może wymagać istotnego

osądu, w tym dotyczącego transakcji już zaistniałych, a kwoty prezentowane i ujawniane w sprawozdaniach finansowych mogą się zmienić w przyszłości w wyniku kontroli organów podatkowych.

Spółka ujmuje i wycenia aktywa lub zobowiązania z tytułu bieżącego i odroczonego podatku dochodowego przy zastosowaniu wymogów MSR 12 Podatek dochodowy w oparciu o zysk (stratę podatkową), podstawę opodatkowania, nierozliczone straty podatkowe, niewykorzystane ulgi podatkowe i stawki podatkowe, uwzględniając ocenę niepewności związanych z rozliczeniami podatkowymi.

Prawdopodobieństwo rozliczenia składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego z przyszłymi zyskami podatkowymi opiera się na budżecie Spółki zatwierdzonym przez Zarząd Spółki. Jeżeli prognozowane wyniki finansowe wskazują, że Spółka osiągnie wystarczający dochód do opodatkowania, aktywa na podatek odroczony ujmowane są w pełnej wysokości.

Gdy istnieje niepewność co do tego, czy i w jakim zakresie organ podatkowy będzie akceptował poszczególne rozliczenia podatkowe transakcji, Spółka ujmuje te rozliczenia uwzględniając ocenę niepewności.

7. Podstawa sporządzenia sprawozdania finansowego

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego, zmodyfikowaną dla instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej.

Sprawozdanie finansowe Spółki zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez Spółkę w okresie co najmniej 12 miesięcy po dniu bilansowym, czyli po dniu 31 grudnia 2018 roku.

Kluczową kwestią z perspektywy możliwości kontynuowania działalności Spółki jest zapewnienie odpowiedniego portfela zamówień (w tym przede wszystkim zapewnienie wystarczających źródeł ich finansowania) oraz utrzymanie płynności finansowej.

Na koniec grudnia 2018 roku wartość portfela zamówień Spółki wyniosła 1.978 mln złotych (w porównaniu do 1.717 mln złotych na koniec grudnia 2017 roku). W ramach realizacji zakładanej strategii od początku 2018 roku do dnia publikacji niniejszego sprawozdania finansowego Spółka pozyskała nowe kontrakty o wartości 1.230 mln złotych, z czego 756 mln złotych w obszarze energetyki, 356 mln złotych w obszarze ropy naftowej i gazu ziemnego (to jest w nowym strategicznym obszarze działalności) oraz 118 mln złotych w obszarze budownictwa. Do najważniejszych kontraktów pozyskanych w 2018 roku zaliczyć można m.in. kontrakt na budowę instalacji odsiarczania spalin II w Elektrowni Ostrołęka B o wartości 199,2 mln złotych netto (tj. 245 mln złotych brutto), z czego udział Spółki wynosi 126,3 mln złotych netto, kontrakt na modernizację instalacji odsiarczania spalin na blokach nr 3 i 4 oraz 5 i 6 w Elektrowni Bełchatów o wartości 181,6 mln złotych netto (tj. 223,4 mln złotych brutto) oraz kontrakt na budowę gazociągu DN700 Szczecin – Gdańsk, odcinek Goleniów Płoty o wartości 124,9 mln złotych netto (tj. 153,6 mln złotych brutto). Największymi jak dotąd kontraktami pozyskanym w 2019 roku są: kontrakt na budowę Tłoczni Gazu Kędzierzyn podpisany w konsorcjum z PBG oil and gas Sp. z o.o. wartości 168,7 mln złotych netto (tj. 207,5 mln złotych brutto), z czego udział Spółki wynosi 95% oraz kontrakt na budowę siedziby Muzeum „Pamięć i Tożsamość” im. św. Jana Pawła II w Toruniu o wartości 117,7 mln złotych netto (tj. 144,7 mln złotych brutto). Spółka dokłada wszelkich starań, aby wartość kontraktów znajdujących się w portfelu zamówień, pozwalała na zabezpieczenie przychodów niezbędnych do pokrycia kosztów działalności operacyjnej oraz wygenerowania dodatniego wyniku finansowego w perspektywie długoterminowej, w tym również po zakończeniu realizacji kontraktu na budowę bloku energetycznego 910MW w Jaworznie. Zgodnie z przyjętymi kierunkami rozwoju Spółka aktywnie uczestniczy w postępowaniach przetargowych i spodziewa się pozyskania kolejnych istotnych kontraktów.

Kluczowym czynnikiem, który może wpłynąć na możliwość pozyskania nowych kontraktów jest zapewnienie dostępu do finansowania, w tym przede wszystkim pozyskanie takich instrumentów finansowych jak: gwarancje należytego wykonania oraz gwarancje zwrotu zaliczek. W ramach tych działań, w kwietniu 2018 roku, Spółka zawarła z HSBC Bank Polska S.A. umowę o linię na gwarancje bankowe w wysokości 20,5 mln euro przeznaczone na finansowanie kontraktów realizowanych przez Spółkę. Dnia 4 grudnia 2018 roku Spółka dokonała podwyższenia przyznanego limitu na wystawianie gwarancji kontraktowych do kwoty 24,5 mln euro. Ponadto, w czerwcu 2018 roku, Spółka podpisała z PKO BP S.A. aneks do umowy limitu kredytowego wielocelowego, na mocy którego wydłużono okres finansowania do czerwca 2019 roku oraz zostały ustalone limity dla udzielanych Spółce produktów kredytowych, w tym: 70 mln złotych dla kredytu w rachunku bieżącym, do 80 mln złotych dla kredytu odnawialnego oraz do 150 mln złotych dla gwarancji bankowych, jednak łączne wykorzystanie wszystkich instrumentów nie może być wyższe niż 200 mln złotych. Od początku bieżącego roku do dnia publikacji niniejszego sprawozdania finansowego Spółka pozyskała nowe bankowe limity gwarancyjne w wysokości 81,5 mln złotych (w lutym zawarła z mBank S.A. umowę o udzielenie gwarancji w wysokości 41,5 mln złotych oraz w kwietniu zawarła z Alior Bank S.A. umowę o limit na gwarancje o wartości 40 mln złotych). Obecny poziom

udostępnionych RAFAKO S.A. linii kredytowych i gwarancyjnych jest na bieżąco wykorzystywany, a RAFAKO S.A. w związku z planami rozbudowy portfela zamówień, ubiega się o dodatkowe limity gwarancyjne.

Struktura aktualnego portfela zamówień Spółki charakteryzuje się zapotrzebowaniem na kapitał obrotowy, w tym pochodzący ze środków własnych. Uwolnienie zaangażowanych środków będzie następowało stopniowo wraz z postępowaniem prac na kontraktach i osiągnięciu kolejnych kamieni milowych, tj. po wykonaniu określonego zakresu prac, zgodnie z obowiązującymi zapisami i harmonogramami rzeczowo-finansowymi. Środki te w dalszej kolejności, będą mogły zostać wykorzystane jako dodatkowe zabezpieczenie zapotrzebowania na kapitał obrotowy na nowo pozyskanych projektach. Na podstawie przeprowadzonych przez Spółkę analiz stwierdzono, że sytuacja płynnościowa jest stabilna, a zatem sprawozdanie finansowe sporządzono przy założeniu kontynuowania działalności.

7.1. Oświadczenie o zgodności

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) zatwierdzonymi przez UE („MSSF UE”). Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania do publikacji, biorąc pod uwagę toczący się w UE proces wprowadzania standardów MSSF oraz prowadzoną przez Spółkę działalność, w zakresie stosowanych przez Spółkę zasad rachunkowości, MSSF różnią się od MSSF UE.

Spółka skorzystała z możliwości, występującej w przypadku stosowania Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonych przez UE, zastosowania zmian do MSR 19 oraz zmian wynikających z przeglądu MSSF – Cykl 2010-2012 od okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku.

MSSF UE obejmują standardy i interpretacje zaakceptowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości („RMSR”) oraz Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej („KIMSF”).

Spółka zastosowała MSSF według stanu obowiązującego dla sprawozdań finansowych za rok rozpoczynający się 1 stycznia 2018 roku.

7.2. Waluta funkcjonalna i waluta sprawozdań finansowych

Niniejsze sprawozdanie finansowe jest przedstawione w złotych polskich („PLN”), a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w tysiącach złotych.

Walutą funkcjonalną Spółki i walutą sprawozdawczą niniejszego sprawozdania finansowego jest złoty polski („PLN”).

8. Istotne zasady rachunkowości

8.1. Wycena do wartości godziwej

Wartość godziwa jest rozumiana jako cena, która byłaby otrzymana ze sprzedaży składnika aktywów, bądź zapłacona w celu przeniesienia zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach zbycia składnika aktywów między uczestnikami rynku na dzień wyceny w aktualnych warunkach rynkowych. Wycena wartości godziwej opiera się na założeniu, że transakcja sprzedaży składnika aktywów lub przeniesienia zobowiązania odbywa się albo:

- na głównym rynku dla danego składnika aktywów bądź zobowiązania,
- w przypadku braku głównego rynku, na najkorzystniejszym rynku dla danego składnika aktywów lub zobowiązania.

Zarówno główny jak i najbardziej korzystny rynek muszą być dostępne dla Spółki.

Wartość godziwa składnika aktywów lub zobowiązania jest mierzona przy założeniu, że uczestnicy rynku przy ustalaniu ceny składnika aktywów lub zobowiązania działają w swoim najlepszym interesie gospodarczym.

Wycena wartości godziwej składnika aktywów niefinansowych uwzględnia zdolność uczestnika rynku do wytworzenia korzyści ekonomicznych poprzez jak największe i najlepsze wykorzystanie składnika aktywów lub jego zbycie innemu uczestnikowi rynku, który zapewniłby jak największe i jak najlepsze wykorzystanie tego składnika aktywów.

Spółka stosuje techniki wyceny, które są odpowiednie do okoliczności i w przypadku których są dostępne dostateczne dane do wyceny wartości godziwej, przy maksymalnym wykorzystaniu odpowiednich obserwowalnych danych wejściowych i minimalnym wykorzystaniu nieobserwowalnych danych wejściowych.

Wszystkie aktywa oraz zobowiązania, które są wyceniane do wartości godziwej lub ich wartość godziwa jest ujawniana w sprawozdaniu finansowym są klasyfikowane w hierarchii wartości godziwej w sposób opisany poniżej na podstawie najniższego poziomu danych wejściowych który jest istotny dla wyceny do wartości godziwej traktowanej jako całość:

- Poziom 1 – Notowane (nieskorygowane) ceny rynkowe na aktywnym rynku dla identycznych aktywów lub zobowiązań,

- Poziom 2 – Techniki wyceny dla których najniższy poziom danych wejściowych, który jest istotny dla wyceny do wartości godziwej jako całości jest bezpośrednio bądź pośrednio obserwowalny,
- Poziom 3 – Techniki wyceny dla których najniższy poziom danych wejściowych, który jest istotny dla wyceny do wartości godziwej jako całości jest nieobserwowalny.

Na każdą datę bilansową, w przypadku aktywów i zobowiązań występujących na poszczególne daty bilansowe w sprawozdaniu finansowym Spółka ocenia, czy miały miejsce transfery między poziomami hierarchii poprzez ponowną ocenę klasyfikacji do poszczególnych poziomów, kierując istotnością danych wejściowych z najniższego poziomu, który jest istotny dla wyceny do wartości godziwej traktowanej jako całość.

Podsumowanie istotnych zasad rachunkowości dotyczących wyceny do wartości godziwej.

Zarząd określa zasady i procedury dotyczące zarówno systematycznego wyceniania do wartości godziwej np. nieruchomości inwestycyjnych oraz nienotowanych aktywów finansowych, jak i wycen jednorazowych np. w przypadku aktywów przeznaczonych do sprzedaży w działalności zaniechanej.

Na potrzeby ujawnienia wyników wyceny do wartości godziwej Spółka ustaliła klasy aktywów i zobowiązań na podstawie rodzaju, cech i ryzyka związanego z poszczególnymi składnikami aktywów i zobowiązań oraz poziom w hierarchii wartości godziwej, jak opisano powyżej.

8.2. Przeliczenie pozycji wyrażonych w walucie obcej

Walutą pomiaru i walutą sprawozdawczą niniejszego sprawozdania finansowego jest złoty polski.

Transakcje wyrażone w walutach innych niż polski złoty są przeliczane na złote polskie przy zastosowaniu kursu obowiązującego w dniu zawarcia transakcji.

Na dzień bilansowy aktywa i zobowiązania pieniężne wyrażone w walutach innych niż polski złoty są przeliczane na złote polskie przy zastosowaniu odpowiednio obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego średniego kursu ustalonego dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski. Powstałe z przeliczenia różnice kursowe ujmowane są odpowiednio w pozycji przychodów (kosztów) finansowych, zrealizowane oraz naliczone różnice kursowe od należności z tytułu dostaw i usług w przychodach ze sprzedaży, zrealizowane oraz naliczone różnice kursowe od zobowiązań z tytułu dostaw i usług w koszcie wytworzenia lub w przypadkach określonych zasadami (polityką) rachunkowości, kapitalizowane w wartości aktywów. Aktywa i zobowiązania niepieniężne ujmowane według kosztu historycznego wyrażonego w walucie obcej są wykazywane po kursie historycznym z dnia transakcji. Aktywa i zobowiązania niepieniężne ujmowane według wartości godziwej wyrażonej w walucie obcej są przeliczane po kursie z dnia dokonania wyceny do wartości godziwej. Zyski lub straty wynikające z przeliczenia aktywów i zobowiązań niepieniężnych ujmowanych w wartości godziwej są ujmowane zgodnie z ujęciem zysku lub straty z tytułu zmiany wartości godziwej (czyli odpowiednio w innych całkowitych dochodach lub w zysku lub stracie w zależności od tego gdzie ujmowana jest zmiana wartości godziwej).

Kursy walutowe przyjęte dla potrzeb wyceny bilansowej:

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
USD	3,7597	3,4813
EUR	4,3000	4,1709
GBP	4,7895	4,7001
CHF	3,8166	3,5672
SEK	0,4201	0,4243
TRY	0,7108	0,9235

8.3. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe wykazywane są według ceny nabycia/kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz wszelkie odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Wartość początkowa środków trwałych obejmuje ich cenę nabycia powiększoną o wszystkie koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika majątku do stanu zdatnego do używania. W skład kosztu wchodzi również koszt wymiany części składowych maszyn i urządzeń w momencie poniesienia, jeśli spełnione są kryteria rozpoznania. Koszty poniesione po dacie oddania środka trwałego do używania, takie jak koszty konserwacji i napraw, obciążają rachunek zysków i strat w momencie ich poniesienia.

Na dzień nabycia składnika rzeczowych aktywów trwałych są identyfikowane i wyodrębniane wszystkie istotne elementy wchodzące w skład danego składnika aktywów, mające różny okres ekonomicznej użyteczności (komponenty). Częścią składową są również koszty generalnych remontów.

Podstawę naliczania odpisów amortyzacyjnych stanowi cena nabycia lub koszt wytworzenia środka trwałego pomniejszone o jego wartość rezydualną. Rozpoczęcie amortyzacji następuje, gdy składnik jest dostępny do użytkowania. Amortyzacja środków trwałych następuje na podstawie planu amortyzacji określającego przewidywany okres użytkowania środka trwałego. Zastosowana metoda amortyzacji odzwierciedla tryb konsumowania przez jednostkę gospodarczą korzyści ekonomicznych ze składnika aktywów.

Amortyzacja jest naliczana metodą liniową przez szacowany okres użytkowania danego składnika aktywów, wynoszący:

Typ	Stawka amortyzacyjna	Okres
Grunty, prawa wieczystego użytkowania	–	–
Budynki i budowle	od 1,54 % do 50,00 %	od 2 do 65 lat
Maszyny i urządzenia techniczne	od 3,33 % do 50,00%	od 2 do 30 lat
Urządzenia biurowe	od 10,00 % do 50,00%	od 2 do 10 lat
Środki transportu	od 6,67 % do 50,00 %	od 2 do 15 lat
Komputery	od 14,29 % do 50,00 %	od 2 do 7 lat

Do rzeczowych aktywów trwałych Spółka zalicza prawo wieczystego użytkowania gruntów. Ze względu na brak przesłanek wskazujących na cofnięcie lub brak możliwości odnowienia prawa wieczystego użytkowania działek gruntów położonych głównie na terenie zakładów produkcyjnych jednostek, podjęto decyzję o zakwalifikowaniu ww. prawa jako składnika rzeczowych aktywów trwałych niepodlegających amortyzacji tak jak w przypadku gruntów.

Dana pozycja rzeczowych aktywów trwałych jest usuwana ze sprawozdania z sytuacji finansowej po dokonaniu jej zbycia lub w przypadku, gdy nie są spodziewane żadne ekonomiczne korzyści wynikające z dalszego użytkowania takiego składnika aktywów. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia danego składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej (obliczone jako różnica pomiędzy ewentualnymi wpływami ze sprzedaży netto a wartością bilansową danej pozycji) są ujmowane w wyniku okresu, w którym dokonano takiego usunięcia.

Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy są wykazywane według cen nabycia lub kosztu wytworzenia, pomniejszonych o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy nie podlegają amortyzacji do czasu zakończenia budowy i przekazania środka trwałego do używania.

Na koniec każdego roku obrotowego Spółka przeprowadza weryfikację środków trwałych pod kątem utraty wartości, przyjętego okresu ekonomicznej użyteczności, kwoty wartości rezydualnej oraz zastosowanej metody amortyzacji i, w razie konieczności, dokonuje stosowych korekt księgowych, mających wpływ na okres bieżący lub lata przyszłe. Jeżeli Spółka dokonuje remontu środka trwałego, który spełnia kryteria jego ujmowania w wartości aktywów, wówczas koszt remontu jest ujmowany jako składnik rzeczowych aktywów trwałych.

8.4. Wartości niematerialne

Wartości niematerialne nabyte w oddzielnej transakcji lub wytworzone (jeżeli spełniają kryteria rozpoznania dla kosztów prac rozwojowych) wycenia się przy początkowym ujęciu odpowiednio w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia. Cena nabycia wartości niematerialnych nabytych w transakcji połączenia jednostek jest równa ich wartości godziwej na dzień połączenia. Po ujęciu początkowym, wartości niematerialne są wykazywane w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Nakłady poniesione na wartości niematerialne wytworzone we własnym zakresie, z wyjątkiem aktywowanych nakładów poniesionych na prace rozwojowe, nie są aktywowane i są ujmowane w kosztach okresu, w którym zostały poniesione.

Spółka ustala, czy okres użytkowania wartości niematerialnych jest określony czy nieokreślony. Wartości niematerialne o określonym okresie użytkowania są amortyzowane przez okres użytkowania oraz poddawane testom na utratę wartości każdorazowo, gdy istnieją przesłanki wskazujące na utratę ich wartości. Okres i metoda amortyzacji wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania są weryfikowane przynajmniej na koniec każdego roku obrotowego.

Zmiany w oczekiwanym okresie użytkowania lub oczekiwanym sposobie konsumowania korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów są ujmowane poprzez zmianę odpowiednio okresu lub metody amortyzacji, i traktowane jak zmiany wartości szacunkowych. Odpis amortyzacyjny składników wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania ujmuje się w rachunku zysków i strat w ciężar tej kategorii, która odpowiada funkcji danego składnika wartości niematerialnych.

Wartości niematerialne o nieokreślonym okresie użytkowania oraz te, które nie są użytkowane są corocznie poddawane testowi na utratę wartości, w odniesieniu do poszczególnych aktywów lub na poziomie ośrodka wypracowującego środki pieniężne.

Do wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania stosuje się metodę liniową amortyzacji.

Okres amortyzacji wartości niematerialnych wynosi od 2 do 10 lat.

Zyski lub straty wynikające z usunięcia wartości niematerialnych ze sprawozdania z sytuacji finansowej są wyceniane według różnicy pomiędzy wpływami ze sprzedaży netto a wartością bilansową danego składnika aktywów i są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie jego wysięgowania.

Koszty prac badawczych i rozwojowych

Koszty prac badawczych są odpisywane do rachunku zysków i strat w momencie poniesienia. Nakłady poniesione na prace rozwojowe wykonane w ramach danego przedsięwzięcia są przenoszone na kolejny okres, jeżeli można uznać, że zostaną one w przyszłości odzyskane. Po początkowym ujęciu nakładów na prace rozwojowe, stosuje się model kosztu historycznego wymagający, aby składniki aktywów były ujmowane według cen nabycia/kosztów wytworzenia pomniejszonych o skumulowaną amortyzację i skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Wszelkie nakłady przeniesione na kolejny okres są amortyzowane przez przewidywany okres uzyskiwania przychodów ze sprzedaży z danego przedsięwzięcia.

Koszty prac rozwojowych są poddawane ocenie pod kątem ewentualnej utraty wartości corocznie – jeśli składnik aktywów nie został jeszcze oddany do użytkowania, lub częściej – gdy w ciągu okresu sprawozdawczego pojawi się przesłanka utraty wartości wskazująca na to, że ich wartość bilansowa może nie być możliwa do odzyskania.

Podsumowanie zasad stosowanych w odniesieniu do wartości niematerialnych Spółki przedstawia się następująco:

	Patenty i licencje	Oprogramowanie komputerowe
Okresy użytkowania	Dla patentów i licencji użytkowanych na podstawie umowy zawartej na czas określony, przyjmuje się ten okres uwzględniając dodatkowy okres, na który użytkowanie może być przedłużone.	2 – 5 lat
Wykorzystana metoda	Amortyzowane przez okres umowy (5-10 lat) - metodą liniową	Amortyzowane metodą liniową.
Wewnętrznie wytworzone lub nabyte	Nabyte	Nabyte
Weryfikacja pod kątem utraty wartości / badanie wartości odzyskiwalnej	Coroczna ocena czy wystąpiły przesłanki świadczące o wystąpieniu utraty wartości.	Coroczna ocena czy wystąpiły przesłanki świadczące o wystąpieniu utraty wartości.

8.5. Wartość firmy

Wartość firmy z tytułu przejęcia jednostki jest początkowo ujmowana w kwocie nadwyżki

- sumy:
 - (i) przekazanej zapłaty,
 - (ii) kwoty wszelkich niekontrolujących udziałów w jednostce przejmowanej oraz
 - (iii) w przypadku połączenia jednostek realizowanego etapami wartości godziwej na dzień przejęcia udziału w kapitale jednostki przejmowanej, należącego poprzednio do jednostki przejmującej.
- nad wartością godziwą netto ustaloną na dzień przejęcia wartości możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań.

Po początkowym ujęciu, wartość firmy jest wykazywana według ceny nabycia pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Test na utratę wartości przeprowadza się raz na rok lub częściej, jeśli wystąpią ku temu przesłanki. Wartość firmy nie podlega amortyzacji.

Na dzień przejęcia nabyta wartość firmy jest alokowana do każdego z ośrodków wypracowujących środki pieniężne, które mogą skorzystać z synergii połączenia. Każdy ośrodek, lub zespół ośrodków, do którego została przypisana wartość firmy:

- odpowiada najniższemu poziomowi w Spółce, na którym wartość firmy jest monitorowana na wewnętrzne potrzeby zarządcze oraz
- jest nie większy niż jeden segment operacyjny określony zgodnie z MSSF 8 *Segmenty operacyjne*.

Odpis z tytułu utraty wartości ustalany jest poprzez oszacowanie odzyskiwalnej wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego została alokowana dana wartość firmy. W przypadku, gdy odzyskiwalna wartość ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest niższa niż wartość bilansowa, ujęty zostaje odpis z tytułu utraty wartości. W przypadku, gdy wartość firmy stanowi część ośrodka wypracowującego środki pieniężne i dokonana zostanie sprzedaż części działalności w ramach tego ośrodka, przy ustalaniu zysków lub strat ze sprzedaży takiej działalności wartość firmy związana ze sprzedaną działalnością zostaje włączona do jej wartości bilansowej. W takich okolicznościach sprzedana wartość firmy jest ustalana na podstawie względnej wartości sprzedanej działalności i wartości zachowanej części ośrodka wypracowującego środki pieniężne.

8.6. Udziały i akcje w jednostkach zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach

Udziały i akcje w jednostkach zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach wykazane są według kosztu historycznego po uwzględnieniu odpisów z tytułu utraty wartości.

8.7. Leasing

Umowy leasingu finansowego, które przenoszą na Spółkę zasadniczo całe ryzyko i korzyści wynikające z posiadania przedmiotu leasingu, są ujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień rozpoczęcia leasingu według niższej z następujących dwóch wartości: wartości godziwej środka trwałego stanowiącego przedmiot leasingu lub wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych. Opłaty leasingowe są rozdzielane pomiędzy koszty finansowe i zmniejszenie salda zobowiązania z tytułu leasingu, w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek od pozostałego do spłaty zobowiązania. Koszty finansowe są ujmowane w zysku lub stracie, chyba że spełnione są wymogi kapitalizacji.

Środki trwałe użytkowane na mocy umów leasingu finansowego są amortyzowane przez krótszy z dwóch okresów: szacowany okres użytkowania środka trwałego lub okres leasingu.

Umowy leasingowe, zgodnie z którymi leasingodawca zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie pożytki wynikające z posiadania przedmiotu leasingu, zaliczane są do umów leasingu operacyjnego. Opłaty leasingowe z tytułu leasingu operacyjnego ujmowane są jako koszty operacyjne w zysku lub stracie metodą liniową przez okres trwania leasingu.

Warunkowe opłaty leasingowe są ujmowane jako koszt w okresie, w którym stają się należne.

8.8. Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych

Na każdy dzień bilansowy Spółka ocenia, czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości któregoś ze składników niefinansowych aktywów trwałych. W razie stwierdzenia, że przesłanki takie zachodzą, lub w razie konieczności przeprowadzenia corocznego testu sprawdzającego, czy nastąpiła utrata wartości, Spółka dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego dany składnik aktywów należy.

Wartość odzyskiwalna składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne odpowiada wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży tego składnika aktywów lub odpowiednio ośrodka wypracowującego środki pieniężne, lub jego wartości użytkowej, zależnie od tego, która z nich jest wyższa. Wartość odzyskiwalną ustala się dla poszczególnych aktywów, chyba że dany składnik aktywów nie generuje samodzielnie wpływów pieniężnych, które w większości są niezależne od tych, które są generowane przez inne aktywa lub grupy aktywów. Jeśli wartość bilansowa składnika aktywów jest wyższa niż jego wartość odzyskiwalna, ma miejsce utrata wartości i dokonuje się wówczas odpisu do ustalonej wartości odzyskiwalnej. Przy szacowaniu wartości użytkowej prognozowane przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed uwzględnieniem skutków opodatkowania, która odzwierciedla bieżące rynkowe oszacowanie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko typowe dla danego składnika aktywów. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości składników majątkowych używanych w działalności kontynuowanej ujmują się w tych kategoriach kosztów, które odpowiadają funkcji składnika aktywów, w przypadku którego stwierdzono utratę wartości.

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego Spółka dokonuje oceny aktywów pod kątem istnienia przesłanek wskazujących na utratę ich wartości. W przypadku istnienia takiej przesłanki, dokonuje się oszacowania wartości odzyskiwalnej. W przypadku, gdy wartość bilansowa danego składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne przewyższa jego wartość odzyskiwalną, uznaje się utratę jego wartości i dokonuje odpisu aktualizującego jego wartość do poziomu wartości odzyskiwalnej. Poprzednio ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości ulega odwróceniu wtedy i tylko wtedy, gdy od czasu ujęcia ostatniego odpisu aktualizującego nastąpiła zmiana wartości szacunkowych stosowanych do ustalenia wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów. W takim przypadku, podwyższa się wartość bilansową składnika aktywów do wysokości jego wartości odzyskiwalnej. Podwyższona kwota nie może przekroczyć wartości bilansowej składnika aktywów, jaka zostałaby ustalona (po odjęciu umorzenia), gdyby w ubiegłych latach w ogóle nie ujęto odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości w odniesieniu do tego składnika aktywów. Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości składnika aktywów ujmuje się niezwłocznie jako przychód w zysku lub stracie. Po odwróceniu odpisu aktualizującego, w kolejnych okresach odpis amortyzacyjny dotyczący danego składnika jest korygowany w sposób, który pozwala w ciągu pozostałego okresu użytkowania tego składnika aktywów dokonywać systematycznego odpisania jego zweryfikowanej wartości bilansowej pomniejszonej o wartość końcową.

W odniesieniu do wartości firmy corocznie przeprowadzany jest test na utratę wartości. Przeprowadzany na dzień 31 grudnia 2018 roku test nie wykazał utraty wartości firmy wykazanej w sprawozdaniu

8.9. Koszty finansowania zewnętrznego

Koszty finansowania zewnętrznego, które można przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów, są częścią ceny nabycia lub kosztu wytworzenia tego składnika aktywów. Pozostałe koszty finansowania zewnętrznego są ujmowane jako koszt finansowy okresu.

8.10. Instrumenty finansowe

Instrumentem finansowym jest każda umowa, która skutkuje powstaniem składnika aktywów finansowych u jednej ze stron i jednocześnie zobowiązania finansowego lub instrumentu kapitałowego u drugiej ze stron.

Składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe jest wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, gdy Spółka staje się stroną umowy tego instrumentu. Standaryzowane transakcje kupna i sprzedaży aktywów i zobowiązań finansowych ujmuje się na dzień zawarcia transakcji.

Składnik aktywów finansowych wyłącza się ze sprawozdania z sytuacji finansowej w przypadku, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub gdy składnik aktywów finansowych oraz zasadniczo całe ryzyko i korzyści z nim związane zostają przeniesione na inny podmiot.

Spółka wyłącza ze sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe wtedy, gdy zobowiązanie przestało istnieć, to znaczy, kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygaś.

8.11. Aktywa finansowe (zasady obowiązujące do 31 grudnia 2017 roku)

Na dzień nabycia Spółka wycenia aktywa finansowe w wartości godziwej, czyli najczęściej według wartości godziwej uiszczonej zapłaty. Koszty transakcji Spółka włącza do wartości początkowej wyceny wszystkich aktywów finansowych, poza kategorią aktywów wycenianych w wartości godziwej poprzez wynik.

Dla celów wyceny po początkowym ujęciu, aktywa finansowe inne niż instrumenty pochodne zabezpieczające, Spółka klasyfikuje z podziałem na:

- pożyczki i należności,
- aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy,
- inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności oraz
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

Kategorie te określają zasady wyceny na dzień bilansowy oraz ujęcie zysków lub strat z wyceny w wyniku finansowym lub w pozostałych całkowitych dochodach. Zyski lub straty ujmowane w wyniku finansowym prezentowane są jako przychody lub koszty finansowe, za wyjątkiem odpisów aktualizujących należności z tytułu dostaw i usług, które prezentowane są jako pozostałe koszty operacyjne.

Wszystkie aktywa finansowe, za wyjątkiem wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, podlegają ocenie na każdy dzień bilansowy ze względu na wystąpienie przesłanek utraty ich wartości. Składnik aktywów finansowych podlega odpisom aktualizującym, jeżeli istnieją obiektywne dowody świadczące o utracie jego wartości. Przesłanki utraty wartości analizowane są dla każdej kategorii aktywów finansowych odrębnie, co zostało zaprezentowane poniżej.

Pożyczki i należności to niebędące instrumentami pochodnymi aktywa finansowe, o ustalonych lub możliwych do określenia płatnościach, które nie są kwotowane na aktywnym rynku. Pożyczki i należności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej. Wycena krótkoterminowych należności odbywa się w wartości wymagającej zapłaty ze względu na nieznaczące efekty dyskonta.

Aktywa finansowe kwalifikowane do kategorii pożyczek i należności wykazywane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako:

- aktywa długoterminowe w pozycji „Należności i pożyczki” oraz
- aktywa krótkoterminowe w pozycjach „Pożyczki”, „Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności” oraz „Środki pieniężne i ich ekwiwalenty”.

Odpisy na należności wątpliwe szacowane są, gdy ściągnięcie pełnej kwoty należności przestało być prawdopodobne. Znaczące salda należności podlegają indywidualnej ocenie w przypadku dłużników zalegających z zapłatą lub gdy uzyskano obiektywne dowody, że dłużnik może nie uiścić należności (np. trudna sytuacja finansowa dłużnika, proces sądowy przeciwko dłużnikowi, niekorzystne dla dłużnika zmiany otoczenia gospodarczego). Dla należności nie podlegających indywidualnej ocenie, przesłanki utraty wartości analizowane są w ramach poszczególnych klas aktywów określonych ze względu na ryzyko kredytowe (wynikające np. z branży, regionu lub struktury odbiorców). Wskaźnik odpisów aktualizujących dla poszczególnych klas oparty jest zatem na zaobserwowanych w niedawnej przeszłości trendach dotyczących trudności w spłacie należności przez dłużników.

Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy obejmują aktywa klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu lub wyznaczone przy początkowym ujęciu do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy ze względu na spełnienie kryteriów określonych w MSR 39.

Do tej kategorii zaliczane są wszystkie instrumenty pochodne wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w odrębnej pozycji „Pochodne instrumenty finansowe”, za wyjątkiem pochodnych instrumentów zabezpieczających ujmowanych zgodnie z rachunkowością zabezpieczeń.

Instrumenty należące do tej kategorii wyceniane są w wartości godziwej, a skutki wyceny ujmowane są w wyniku finansowym. Zyski i straty z wyceny aktywów finansowych określone są przez zmianę wartości godziwej ustalonej na podstawie bieżących na dzień bilansowy cen pochodzących z aktywnego rynku lub na podstawie technik wyceny, jeżeli aktywny rynek nie istnieje.

Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności to niebędące instrumentami pochodnymi aktywa finansowe, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami oraz o ustalonym terminie wymagalności, względem których Spółka ma zamiar i jest w stanie utrzymać w posiadaniu do upływu terminu wymagalności, z wyłączeniem aktywów zaklasyfikowanych do pożyczek i należności.

W tej kategorii Spółka ujmuje obligacje i inne papiery dłużne utrzymywane do terminu wymagalności, wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Pozostałych aktywów finansowych”.

Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej. Jeżeli występują dowody wskazujące na możliwość wystąpienia utraty wartości inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności (np. ocena zdolności kredytowej spółek emitujących obligacje), aktywa wyceniane są w wartości bieżącej szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Zmiany wartości bilansowej inwestycji, łącznie z odpisami aktualizującymi z tytułu utraty wartości, ujmowane są w wyniku finansowym.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży to niebędące instrumentami pochodnymi aktywa finansowe, które zostały wyznaczone jako dostępne do sprzedaży lub nie kwalifikują się do żadnej z powyższych kategorii aktywów finansowych.

W tej kategorii Spółka ujmuje notowane obligacje nieutrzymywane do terminów wymagalności oraz akcje spółek innych niż spółki zależne lub stowarzyszone. Aktywa te w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wykazywane są w pozycji „Pozostałych aktywów finansowych”.

Akcje spółek nienotowanych wyceniane są w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości, ze względu na brak możliwości wiarygodnego oszacowania ich wartości godziwej. Odpisy aktualizujące ujmowane są w wyniku finansowym.

Wszystkie inne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wyceniane są w wartości godziwej. Zyski i straty z wyceny ujmowane są jako pozostałe całkowite dochody i kumulowane w kapitale z wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, za wyjątkiem odpisów z tytułu utraty wartości oraz różnic kursowych od aktywów pieniężnych, które ujmowane są w wyniku finansowym. W wyniku finansowym ujmowane są również odsetki, które byłyby rozpoznane przy wycenie tych składników aktywów finansowych według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej.

Odwrócenie odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży ujmowane jest w pozostałych całkowitych dochodach, za wyjątkiem odpisów aktualizujących wartość instrumentów dłużnych, których odwrócenie ujmowane jest w wyniku finansowym, jeżeli wzrost wartości instrumentu może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po rozpoznaniu utraty wartości.

W momencie wyłączenia składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej, skumulowane zyski i straty, ujęte poprzednio w pozostałych całkowitych dochodach, przenoszone są z kapitału własnego do wyniku finansowego oraz prezentowane są w pozostałych całkowitych dochodach jako reklasyfikacja z tytułu przeniesienia do wyniku finansowego.

8.12. Aktywa finansowe (zasady obowiązujące od 1 stycznia 2018 roku)

Na dzień nabycia Spółka wycenia aktywa finansowe w wartości godziwej, czyli najczęściej według wartości godziwej uiszczonej zapłaty. Koszty transakcji Spółka włącza do wartości początkowej wyceny wszystkich aktywów finansowych, poza kategorią aktywów wycenianych w wartości godziwej poprzez wynik. Wyjątkiem od tej zasady są należności z tytułu dostaw i usług, które Spółka wycenia w ich cenie transakcyjnej w rozumieniu MSSF 15, przy czym nie dotyczy to tych pozycji należności z tytułu dostaw i usług, których termin płatności jest dłuższy niż rok i które zawierają istotny komponent finansowania zgodnie z definicją z MSSF 15.

Dla celów wyceny po początkowym ujęciu, aktywa finansowe inne niż instrumenty pochodne zabezpieczające, Spółka klasyfikuje z podziałem na:

- aktywa finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie,
- aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody,
- aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz
- instrumenty kapitałowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody.

Kategorie te określają zasady wyceny na dzień bilansowy oraz ujęcie zysków lub strat z wyceny w wyniku finansowym lub w pozostałych całkowitych dochodach. Spółka dokonuje klasyfikacji aktywów finansowych do kategorii na podstawie modelu biznesowego funkcjonującego w Spółce w zakresie zarządzania aktywami finansowymi oraz wynikających z umowy przepływów pieniężnych charakterystycznych dla składnika aktywów finansowych.

Składnik aktywów finansowych wycenia się w zamortyzowanym koszcie, jeżeli spełnione są oba poniższe warunki (i nie zostały wyznaczone w momencie początkowego ujęcia do wyceny w wartości godziwej przez wynik):

- składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest utrzymywanie aktywów finansowych dla uzyskania przepływów pieniężnych wynikających z umowy,
- warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są wyłącznie spłatą kwoty głównej i odsetek od wartości nominalnej pozostałej do spłaty.

Do kategorii aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie Spółka zalicza:

- pożyczki,
- należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności (z wyłączeniem tych, dla których nie stosuje się zasad MSSF 9),
- dłużne papiery wartościowe.

Wymienione klasy aktywów finansowych prezentowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w podziale na aktywa długoterminowe i krótkoterminowe pozycjach „Pozostałe należności długoterminowe”, „Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności” oraz „Pozostałe aktywa finansowe”. Wycena krótkoterminowych należności odbywa się w wartości wymagającej zapłaty ze względu na nieznaczące efekty dyskonta.

Z uwagi na nieistotne kwoty Spółka nie wyodrębnia przychodów z tytułu odsetek jako osobnej pozycji, lecz ujmuje je w przychodach finansowych.

Straty z tytułu utraty wartości aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie pomniejszone o zyski z tytułu odwrócenia odpisów aktualizujących Spółka ujmuje w wyniku odpowiednio w pozycji „Przychody finansowe” lub „Koszty finansowe”. Zyski i straty powstałe w związku z wyłączeniem aktywów należących do tej kategorii ze sprawozdania z sytuacji finansowej Spółka ujmuje w wyniku w pozycji „Zysk (strata) z zaprzestania ujmowania aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie”. Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku takie aktywa w Spółce nie wystąpiły. Pozostałe zyski i straty z aktywów finansowych ujmowane w wyniku, w tym różnice kursowe, prezentowane są jako przychody lub koszty finansowe.

Składnik aktywów finansowych wycenia się w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody, jeżeli spełnione są oba poniższe warunki:

- składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych,
- warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są wyłącznie spłatą kwoty głównej i odsetek od wartości nominalnej pozostałej do spłaty.

Przychody z tytułu odsetek, zyski i straty z tytułu utraty wartości oraz różnice kursowe związane z tymi aktywami obliczane są i ujmowane w wyniku finansowym w taki sam sposób, jak ma to miejsce w przypadku aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie. Pozostałe zmiany wartości godziwej tych aktywów ujmowane są przez pozostałe całkowite dochody. W momencie zaprzestania ujmowania składnika aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody skumulowane zyski lub straty rozpoznane wcześniej w pozostałych całkowitych dochodach podlegają przeklasyfikowaniu z kapitału do wyniku.

W okresie sprawozdawczym Spółka nie posiadała aktywów finansowych kwalifikujących się do tej kategorii wyceny.

Składnik aktywów finansowych wycenia się w wartości godziwej przez wynik, jeżeli nie spełnia kryteriów wyceny w zamortyzowanym koszcie lub w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody oraz nie jest instrumentem kapitałowym wyznaczonym w momencie początkowego ujęcia do wyceny w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody. Ponadto do tej kategorii Spółka zalicza aktywa finansowe wyznaczone przy początkowym ujęciu do wyceny w wartości godziwej przez wynik ze względu na spełnienie kryteriów określonych w MSSF 9.

Do tej kategorii zaliczane są:

- wszystkie instrumenty pochodne wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w odrębnej pozycji „Pochodne instrumenty finansowe”, za wyjątkiem pochodnych instrumentów zabezpieczających ujmowanych zgodnie z rachunkowością zabezpieczeń,
- akcje i udziały spółek innych niż spółki zależne i stowarzyszone.

Instrumenty należące do tej kategorii wyceniane są w wartości godziwej, a skutki wyceny ujmowane są w wyniku odpowiednio w pozycji „Przychody finansowe” lub „Koszty finansowe”. Zyski i straty z wyceny aktywów finansowych określone są przez zmianę wartości godziwej ustalonej na podstawie bieżących na dzień bilansowy cen pochodzących z aktywnego rynku lub na podstawie technik wyceny, jeżeli aktywny rynek nie istnieje.

Instrumenty kapitałowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody obejmują inwestycje w instrumenty kapitałowe niebędące aktywami finansowymi przeznaczonymi do obrotu ani warunkową zapłatą w ramach połączenia przedsięwzięć, w odniesieniu do których w momencie początkowego ujęcia Spółka dokonała nieodwołalnego wyboru dotyczącego przedstawiania w pozostałych całkowitych dochodach późniejszych zmian wartości godziwej tych instrumentów. Wyboru tego Spółka dokonuje indywidualnie i odrębnie w odniesieniu do poszczególnych instrumentów kapitałowych.

W tej kategorii Spółka ujmuje akcje i udziały spółek innych niż spółki zależne lub stowarzyszone, wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Akcje i udziały”.

Skumulowane zyski lub straty z wyceny w wartości godziwej, uprzednio rozpoznane przez pozostałe całkowite dochody, nie podlegają przeklasyfikowaniu do wyniku w żadnych okolicznościach, włączając zaprzestanie ujmowania tych aktywów. Dywidendy z instrumentów kapitałowych zaliczonych do tej kategorii ujmowane są w wyniku w pozycji „Przychodów finansowych” po spełnieniu warunków rozpoznania przychodów z tytułu dywidend określonych w MSSF 9, chyba, że dywidendy te w oczywisty sposób stanowią odzyskanie części kosztów inwestycji.

Aktywa finansowe zaliczone do kategorii wycenianych w zamortyzowanym koszcie oraz wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody ze względu na model biznesowy i charakter przepływów z nimi związanych podlegają ocenie na każdy dzień bilansowy w celu ujęcia oczekiwanych strat kredytowych, niezależnie od tego, czy wystąpiły przesłanki utraty wartości. Sposób dokonywania tej oceny i szacowania odpisów z tytułu oczekiwanych strat kredytowych różni się dla poszczególnych klas aktywów finansowych:

- Dla należności z tytułu dostaw i usług Spółka stosuje uproszczone podejście zakładające kalkulację odpisów z tytułu oczekiwanych strat kredytowych dla całego okresu życia instrumentu. Szacunki odpisów są dokonywane na zasadzie zbiorowej, a należności zostały pogrupowane według okresu przeterminowania. Szacunek odpisu jest oparty przede wszystkim o historycznie kształtujące się przeterminowania i powiązanie zalegania z faktyczną spłacalnością z ostatnich 5 lat, z uwzględnieniem dostępnych informacji dotyczących przyszłości.
- W odniesieniu do pozostałych klas aktywów, w przypadku instrumentów, dla których wzrost ryzyka kredytowego od pierwszego ujęcia nie był znaczący lub ryzyko jest niskie, Spółka zakłada ujęcie w pierwszej kolejności strat z niewykonania zobowiązania dla okresu kolejnych 12 miesięcy. Jeśli wzrost ryzyka kredytowego od momentu jego początkowego ujęcia był znaczny, ujmuje się straty odpowiednie dla całego życia instrumentu.

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Spółka dokonuje analizy wystąpienia przesłanek skutkujących zaklasyfikowaniem aktywów finansowych do poszczególnych etapów wyznaczania odpisu z tytułu utraty wartości. Przesłanki mogą obejmować m.in. zmiany ratingu dłużnika, poważne problemy finansowe dłużnika, wystąpienie istotnej niekorzystnej zmiany w jego środowisku ekonomicznym, prawnym lub rynkowym.

Dla celów oszacowania oczekiwanej straty kredytowej wykorzystuje się poziomy prawdopodobieństwa niewypłacalności na bazie rynkowych kwotowań kredytowych instrumentów pochodnych, dla podmiotów o danym ratingu i z danego sektora.

Spółka uwzględnia informacje dotyczące przyszłości w stosowanych parametrach modelu szacowania strat oczekiwanych poprzez kalkulację parametrów prawdopodobieństwa niewypłacalności w oparciu o bieżące kwotowania rynkowe.

Spółka przyjęła, że znaczący wzrost ryzyka następuje, kiedy przeterminowanie płatności przekracza 90 dni lub kiedy nastąpiły zmiany ratingu dłużnika lub poważne problemy finansowe dłużnika.

Spółka przyjmuje, że niewykonanie zobowiązania następuje, kiedy przeterminowanie wynosi 180 dni lub kiedy dłużnik ogłosił upadłość.

8.13. Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe inne niż instrumenty pochodne zabezpieczające, wykazywane są w następujących pozycjach sprawozdania z sytuacji finansowej:

- kredyty bankowe i pożyczki,
- leasing finansowy,
- zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania oraz
- pochodne instrumenty finansowe.

Na dzień nabycia Spółka wycenia zobowiązania finansowe w wartości godziwej, czyli najczęściej według wartości godziwej otrzymanej kwoty. Koszty transakcji Spółka włącza do wartości początkowej wyceny wszystkich zobowiązań finansowych, poza kategorią zobowiązań wycenianych w wartości godziwej poprzez wynik.

Po początkowym ujęciu zobowiązania finansowe wyceniane są w zamortyzowanym koszcie z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, za wyjątkiem zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu lub wyznaczonych jako wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Do kategorii zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy Spółka zalicza instrumenty pochodne inne niż instrumenty zabezpieczające. Krótkoterminowe zobowiązania z tytułu dostaw i usług wyceniane są w wartości wymagającej zapłaty ze względu na nieznaczące efekty dyskonta.

Zyski i straty z wyceny zobowiązań finansowych ujmowane są w wyniku finansowym w działalności finansowej.

8.14. Aktywa trwałe zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży

Aktywa trwałe i ich grupy do sprzedaży uznaje się za przeznaczone do sprzedaży, w sytuacji gdy ich wartość bilansowa zostanie odzyskana raczej w wyniku transakcji sprzedaży niż w wyniku ich dalszego użytkowania. Ten warunek może być spełniony tylko, kiedy wystąpienie transakcji sprzedaży jest wysoce prawdopodobne, a składnik aktywów jest dostępny do natychmiastowej sprzedaży w swoim obecnym stanie. Klasyfikacja składnika aktywów jako przeznaczonego do sprzedaży zakłada zamiar kierownictwa Spółki do dokonania transakcji sprzedaży w ciągu roku od momentu dokonania klasyfikacji. Aktywa trwałe sklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży wycenia się po niższej spośród dwóch wartości: wartości bilansowej lub wartości godziwej, pomniejszonej o koszty związane ze sprzedażą.

8.15. Pochodne instrumenty finansowe i zabezpieczenia

Instrumenty pochodne, z których korzysta Spółka w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym ze zmianami kursów wymiany walut, to przede wszystkim kontrakty walutowe typu forward. Tego rodzaju pochodne instrumenty finansowe są wyceniane do wartości godziwej. Instrumenty pochodne wykazuje się jako aktywa finansowe, gdy ich wartość jest dodatnia, i jako zobowiązania finansowe – gdy ich wartość jest ujemna.

Mając na uwadze charakter zabezpieczeń oraz powiązanie z transakcjami zabezpieczanymi, pomimo braku zasad rachunkowości zabezpieczeń, wynik na realizacji oraz wycenie pochodnych instrumentów finansowych stanowiących ekonomiczne zabezpieczenie transakcji zakupu i sprzedaży oraz nie mający charakteru spekulacyjnego, koryguje odpowiednio przychody ze sprzedaży lub koszt własny sprzedanych produktów.

Spółka nie posiada instrumentów finansowych zabezpieczających.

8.16. Zapasy

Zapasy są wyceniane według niższej z dwóch wartości: ceny nabycia/kosztu wytworzenia i możliwej do uzyskania ceny sprzedaży netto.

Cenę nabycia lub koszt wytworzenia pozycji zapasów dotyczące pozycji, które co do zasady nie są wzajemnie wymienne, oraz dóbr i usług wytworzonych i przeznaczonych do realizacji konkretnych przedsięwzięć ustala się z zastosowaniem metody szczegółowej identyfikacji poszczególnych cen nabycia lub kosztów wytworzenia.

Zużycie pozostałych materiałów jest ujmowane w koszcie wytworzenia wg metody FIFO.

Zapasy są wykazywane w wartości netto (pomniejszonej o odpisy aktualizujące). Odpisy aktualizujące wartość zapasów tworzy się w związku z utratą ich wartości celem doprowadzenia wartości zapasów do poziomu wartości netto możliwej do odzyskania. Kwotę odpisów wartości zapasów do poziomu wartości netto możliwej do uzyskania oraz wszelkie straty w zapasach ujmuje się jako koszt okresu, w którym odpis lub strata miały miejsce.

Ceną sprzedaży netto możliwą do uzyskania jest szacowana cena sprzedaży dokonywana w toku zwykłej działalności gospodarczej, pomniejszona o koszty wykończenia i szacowane koszty niezbędne do doprowadzenia sprzedaży do skutku.

8.17. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Środki pieniężne i lokaty krótkoterminowe wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej obejmują w szczególności środki pieniężne w banku i w kasie oraz lokaty krótkoterminowe o pierwotnym okresie zapadalności nieprzekraczającym trzech miesięcy.

Saldo środków pieniężnych i ich ekwiwalentów wykazane w rachunku przepływów pieniężnych składa się z określonych powyżej środków pieniężnych i ich ekwiwalentów.

8.18. Kapitał podstawowy

Kapitał podstawowy w sprawozdaniu finansowym wykazuje się w wysokości określonej w statucie i wpisanej w rejestrze sądowym Spółki. Zadeklarowane, lecz nie wniesione wkłady kapitałowe ujmuje się jako należne wkłady na poczet kapitału – jako wielkość ujemną. Akcje własne ujmuje się jako odrębną kategorię kapitału własnego ze znakiem ujemnym.

8.19. Rezerwy

Spółka tworzy rezerwy wówczas, gdy na Spółce ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu korzyści ekonomicznych oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. Jeżeli Spółka spodziewa się, że koszty objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wtedy, gdy jest rzeczą praktycznie pewną, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Koszty dotyczące danej rezerwy są wykazane w zysku lub stracie po pomniejszeniu o wszelkie zwroty.

Utworzone rezerwy zalicza się odpowiednio do kosztów operacyjnych, pozostałych kosztów operacyjnych, kosztów finansowych, zależnie od okoliczności, z którymi przyszłe zobowiązania się wiążą.

Jeżeli skutek zmiany wartości pieniądza w czasie jest istotny, kwota rezerwy odpowiada bieżącej wartości nakładów, które jak się oczekuje będą niezbędne do wypełnienia tego obowiązku.

Stopę dyskontową ustala się przed opodatkowaniem, czyli odzwierciedla ona bieżącą ocenę rynku odnośnie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko związane konkretnie z danym składnikiem zobowiązań. Stopy dyskontowej nie obciąża ryzyko, o które skorygowano szacunki przyszłych przepływów pieniężnych. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty finansowe.

8.20. Oprocentowane kredyty bankowe, pożyczki i papiery dłużne

W momencie początkowego ujęcia, wszystkie kredyty bankowe, pożyczki i papiery dłużne są ujmowane według wartości godziwej, pomniejszonej o koszty związane z uzyskaniem kredytu lub pożyczki.

Po początkowym ujęciu oprocentowane kredyty, pożyczki i papiery dłużne są następnie wyceniane według zamortyzowanego kosztu, przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej. Przy ustalaniu zamortyzowanego kosztu uwzględnia się koszty związane z uzyskaniem kredytu lub pożyczki oraz dyskonta lub premie uzyskane przy rozliczeniu zobowiązania.

Przychody i koszty są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów z chwilą usunięcia zobowiązania ze sprawozdania z sytuacji finansowej, a także w wyniku rozliczania metodą efektywnej stopy procentowej.

8.21. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania

Zobowiązania (za wyjątkiem zobowiązań podatkowych) spełniają definicję zobowiązania finansowego zawartą w MSR 32 „Instrumenty finansowe: prezentacja”.

W momencie początkowego ujęcia zobowiązania wycenia się w cenie nabycia, tj. w wartości godziwej otrzymanej zapłaty. Wartość ta określana jest na podstawie ceny transakcji lub (w przypadku braku możliwości określenia tej ceny) zdyskontowanej sumy wszystkich przyszłych uiszczonych płatności.

Po początkowym ujęciu zobowiązania finansowe, z wyjątkiem zobowiązań przeznaczonych do obrotu i instrumentów pochodnych będących zobowiązaniami, wycenia się, co do zasady, w zamortyzowanym koszcie, stosując metodę efektywnej stopy procentowej.

Zobowiązania przeznaczone do obrotu i instrumenty pochodne będące zobowiązaniami wycenia się w wartości godziwej.

Zaliczki otrzymane od kontrahentów na poczet realizacji usług prezentowane są w sprawozdaniu finansowym w pozycji bilansu – zobowiązania z tytułu umowy.

8.22. Świadczenia pracownicze

Zgodnie z zakładowymi systemami wynagradzania, pracownicy Spółki mają prawo do nagród jubileuszowych po przepracowaniu określonej liczby lat oraz do odpraw emerytalnych/ rentowych w momencie przechodzenia na emeryturę/rentę.

Zgodnie z wewnętrznymi regulacjami spółka dokonuje również odpisów na ZFŚS dla wywodzących się z nich emerytów i uznaje koszty z tych tytułów na bazie memoriałowej.

Wysokość nagrody uzależniona jest od stażu pracy i przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Pracownicy otrzymują również jednorazowe wypłaty z tytułu przejścia na emeryturę. Odprawy rentowe przysługują pracownikom, którzy nabyli trwałą niezdolność do pracy. Wielkość wypłat zależy od stażu pracy oraz przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

Spółka ujmuje rezerwę z tytułu odpraw emerytalnych, odpraw rentowych, odpisów na ZFŚS i nagród jubileuszowych w celu przyporządkowania kosztów do okresów, których dotyczą. Według MSR 19 nagrody jubileuszowe są innymi długoterminowymi świadczeniami pracowniczymi, natomiast odprawy emerytalne, odprawy rentowe oraz odpisy na ZFŚS dla emerytów są programami określonych świadczeń po okresie zatrudnienia. Wartość bieżąca tych zobowiązań na koniec każdego okresu sprawozdawczego jest obliczona przez niezależnego aktuarusza. Naliczone zobowiązania są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia i dotyczą okresu do końca okresu sprawozdawczego. Informacje demograficzne oraz informacje o rotacji zatrudnienia oparte są o dane historyczne.

Wycena aktuarialna świadczeń długo- i krótkoterminowych dokonywana jest nie rzadziej niż na koniec każdego roku obrotowego.

Ponowna wycena zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych dotyczących programów określonych świadczeń obejmująca zyski i straty aktuarialne ujmowana jest w innych całkowitych dochodach i nie podlega późniejszej reklasyfikacji do zysku lub straty.

8.23. Przychody (zasady obowiązujące do 31 grudnia 2017 roku)

Przychody są ujmowane w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że Spółka uzyska korzyści ekonomiczne związane z daną transakcją oraz gdy kwotę przychodów można wycenić w wiarygodny sposób. Przychody są rozpoznawane w wartości godziwej zapłaty otrzymanej lub należnej, po pomniejszeniu o podatek od towarów i usług (VAT) oraz rabaty. Przy ujmowaniu przychodów obowiązują również kryteria przedstawione poniżej.

8.23.1. Sprzedaż towarów i produktów

Przychody są ujmowane, jeżeli znaczące ryzyko i korzyści wynikające z prawa własności do towarów i produktów zostały przekazane nabywcy oraz gdy kwotę przychodów można wycenić w wiarygodny sposób a koszty poniesione można wiarygodnie oszacować.

Do przychodów zalicza się kwoty należne za sprzedane wyroby gotowe, towary, materiały oraz pozostałe usługi dotyczące działalności podstawowej ustalone w oparciu o cenę netto, po skorygowaniu o udzielone rabaty i upusty oraz o podatek akcyzowy.

8.23.2. Świadczenie usług

Przychody z wykonania niezakończonych usług długoterminowej w okresie od dnia zawarcia umowy do dnia bilansowego – po odliczeniu przychodów, które wpłynęły na wynik finansowy w ubiegłych okresach sprawozdawczych – ustala się proporcjonalnie do stopnia jej realizacji, jeżeli stopień ten można ustalić w sposób wiarygodny. W zależności od rodzaju transakcji stopień zaawansowania realizacji usługi można ustalić w oparciu o następujące metody:

- pomiary wykonanych prac,
- procentowe ujęcie wykonanych prac na dany dzień w stosunku do całości prac, które mają być wykonane lub
- stosunek kosztów poniesionych na dany dzień do całkowitych szacowanych kosztów niezbędnych do zrealizowania zlecenia.

Do kosztów poniesionych na dany dzień zalicza się jedynie te koszty, które dotyczą usług wykonanych do tego dnia. Jedynie koszty dotyczące usług już wykonanych lub usług, które mają być wykonane, zalicza się do całkowitych szacowanych kosztów transakcji.

Jeżeli wyniku kontraktu nie można wiarygodnie oszacować, wówczas przychody uzyskiwane z tytułu tego kontraktu są ujmowane tylko do wysokości poniesionych kosztów, które jednostka spodziewa się odzyskać.

8.23.3. Odsetki

Przychody z tytułu odsetek są ujmowane sukcesywnie w miarę ich narastania (z uwzględnieniem metody efektywnej stopy procentowej, stanowiącej stopę dyskontującą przyszłe wpływy gotówkowe przez szacowany okres użytkowania instrumentów finansowych) w stosunku do wartości bilansowej netto danego składnika aktywów finansowych.

8.23.4. Dywidendy

Dywidendy są ujmowane w momencie ustalenia praw akcjonariuszy do ich otrzymania.

8.23.5. Przychody z tytułu wynajmu

Przychody z tytułu wynajmu nieruchomości inwestycyjnych ujmowane są metodą liniową przez okres wynajmu w stosunku do otwartych umów.

8.23.6. Umowy o usługi budowlane

Umowy o usługi budowlane to kontrakty handlowe związane z podstawową działalnością operacyjną Spółki, których przedmiotem jest budowa składnika aktywów lub zespołu aktywów, które są ze sobą ściśle powiązane lub wzajemnie zależne pod względem projektowym, technologicznym lub ze względu na ich funkcję użytkową czy ostateczne przeznaczenie lub sposób użytkowania. Większość umów zawieranych jest w cenach stałych i jest rozliczanych zgodnie z metodą stopnia zaawansowania kontraktu.

Przychody całkowite z umowy zawierają początkową kwotę przychodów ustaloną w umowie oraz zmiany dokonywane w trakcie wykonywania umowy, rozszczenia oraz premie.

Zmiany w przychodach z umowy są uwzględniane, jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, że odbiorca zaakceptuje zmiany i kwoty przychodów wynikające z tych zmian, oraz wartość tych przychodów może być wiarygodnie wyceniona. Przychody z umowy wycenia się w wartości godziwej otrzymanej lub należnej zapłaty.

Na całkowity koszt umowy składają się koszty, które bezpośrednio lub z wykorzystaniem racjonalnych metod alokacji można przyporządkować do konkretnej umowy oraz inne koszty, którymi, zgodnie z warunkami umowy, można obciążyć zamawiającego.

Skutki zmian szacunków przychodów lub kosztów związanych z umową oraz skutki zmian szacunków wyników umowy ujmuje się jako zmianę wartości szacunkowej zgodnie z MSR 8 (Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów). Zmienione szacunki stosuje się do określenia wysokości przychodów i kosztów ujętych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w okresie sprawozdawczym, w którym nastąpiły zmiany, oraz w okresach następnym.

Przychód na koniec okresu sprawozdawczego ustala się proporcjonalnie do stopnia zaawansowania realizacji umowy, po odliczeniu przychodów, które wpłynęły na wynik finansowy w poprzednich okresach sprawozdawczych.

8.23.7. Dotacje rządowe

Jeżeli istnieje uzasadniona pewność, że dotacja zostanie uzyskana oraz spełnione zostaną wszystkie związane z nią warunki, wówczas dotacje rządowe są ujmowane według ich wartości godziwej.

Jeżeli dotacja dotyczy danej pozycji kosztowej, wówczas jest ona ujmowana jako przychód w sposób współmierny do kosztów, które dotacja ta ma w zamierzeniu kompensować. Jeżeli dotacja dotyczy składnika aktywów, wówczas jej wartość godziwa jest ujmowana w pasywach w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Następnie stopniowo, drogą równych odpisów rocznych, odpisywana do rachunku zysków i strat przez szacowany okres użytkowania związanego z nią składnika aktywów.

8.24. Przychody ze sprzedaży (zasady obowiązujące od 1 stycznia 2018 roku)

Przychody ze sprzedaży stanowią wyłącznie przychody z umów z klientami objęte zakresem MSSF 15. Sposób ujmowania przychodów ze sprzedaży w sprawozdaniu finansowym Spółki, w tym zarówno wartość, jak i moment rozpoznania przychodów, określa pięcioetapowy model obejmujący następujące kroki:

- identyfikacja umowy z klientem,
- identyfikacja zobowiązań do wykonania świadczenia,
- określenie ceny transakcyjnej,
- przypisanie ceny transakcyjnej do zobowiązań do wykonania świadczenia,
- ujęcie przychodu podczas wypełniania zobowiązań do wykonania świadczenia lub po ich wypełnieniu.

Identyfikacja umowy z klientem

Spółka ujmuje umowę z klientem tylko wówczas, gdy spełnione są wszystkie następujące kryteria:

- strony umowy zawarły umowę (w formie pisemnej, ustnej lub zgodnie z innymi zwyczajowymi praktykami handlowymi) i są zobowiązane do wykonania swoich obowiązków;
- Spółka jest w stanie zidentyfikować prawa każdej ze stron dotyczące dóbr lub usług, które mają zostać przekazane;
- Spółka jest w stanie zidentyfikować warunki płatności za dobra lub usługi, które mają zostać przekazane;
- umowa ma treść ekonomiczną (tzn. można oczekiwać, że w wyniku umowy ulegnie zmianie ryzyko, rozkład w czasie lub kwota przyszłych przepływów pieniężnych Spółki); oraz
- jest prawdopodobne, że Spółka otrzyma wynagrodzenie, które będzie jej przysługiwało w zamian za dobra lub usługi, które zostaną przekazane klientowi.

Identyfikacja zobowiązań do wykonania świadczenia

W momencie zawarcia umowy Spółka dokonuje oceny dóbr lub usług przyrzeczonych w umowie z klientem i identyfikuje jako zobowiązanie do wykonania świadczenia każde przyrzeczenie do przekazania na rzecz klienta dobra lub usługi (lub pakietu dóbr lub usług), które można wyodrębnić lub grupy odrębnych dóbr lub usług, które są zasadniczo takie same i w taki sam sposób przekazywane klientowi.

Dobro lub usługa są wyodrębnione, jeżeli spełniają oba następujące warunki:

- klient może odnosić korzyści z dobra lub usługi albo bezpośrednio, albo poprzez powiązanie z innymi zasobami, które są dla niego łatwo dostępne oraz
- obowiązek Spółki do przekazania dobra lub usługi klientowi można wyodrębnić spośród innych obowiązków określonych w umowie.

Ustalenie ceny transakcyjnej

W celu ustalenia ceny transakcyjnej Spółka uwzględnia warunki umowy oraz stosowane przez nią zwyczajowe praktyki handlowe. Cena transakcyjna to kwota wynagrodzenia, które zgodnie z oczekiwaniami Spółki będzie jej przysługiwać w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług klientowi, z wyłączeniem kwot pobranych w imieniu osób trzecich. Wynagrodzenie określone w umowie z klientem może obejmować kwoty stałe, kwoty zmienne lub oba te rodzaje kwot.

Jeśli wynagrodzenie określone w umowie obejmuje kwotę zmienną, Spółka szacuje kwotę wynagrodzenia, do którego będzie uprawniona w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług klientowi. Spółka szacuje kwotę wynagrodzenia zmiennego, stosując metodę wartości najbardziej prawdopodobnej, stanowiącej pojedynczą, najbardziej prawdopodobną kwotę z przedziału możliwych kwot wynagrodzenia (tj. pojedynczy najbardziej prawdopodobny wynik umowy). Metoda ta najlepiej pozwala przewidzieć kwotę wynagrodzenia zmiennego, ponieważ spółka korzysta z postanowień umownych oraz posiada doświadczenie w realizacji podobnych umów.

Spółka zalicza do ceny transakcyjnej część lub całość kwoty wynagrodzenia zmiennego wyłącznie w takim zakresie, w jakim istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że nie nastąpi wyśięgowanie znaczącej części kwoty wcześniej ujętych skumulowanych przychodów w miarę, jak stopniowo spada niepewność co do wysokości wynagrodzenia zmiennego. Spółka analizuje dane rynkowe wpływające np. na wysokość wskaźnika indeksacji ceny, spółka weryfikuje na podstawie obserwowalnych w trakcie procesu produkcyjnego danych wskazujących na poziom rozliczenia z klientem z tytułu wagi wyrobów oraz na bieżąco ocenia ryzyko wystąpienia kar umownych.

Spółka przeważnie spełnia zobowiązanie do wykonania świadczenia w trakcie świadczenia usługi poprzez dostarczanie klientowi składnika aktywów, nad którym sprawuje on kontrolę w trakcie jego powstawania lub ulepszania. Warunki płatności są negocjowane indywidualnie dla każdej umowy. Zwykle płatności stają się wymagalne w terminie nie dłuższym niż 60 dni.

W przypadku, kiedy umowa zawiera istotny komponent finansowania, Spółka koryguje przyrzoną kwotę wynagrodzenia umownego o efekt zmiany wartości pieniądza w czasie. Istotny element finansowania występuje, gdy w umowie zostaną określone terminy płatności dłuższe niż rok. Spółka stosuje rozwiązanie praktyczne, zgodnie z którym korekty o wpływ istotnego komponentu finansowania nie dokonuje w przypadku umów przewidujących terminy płatności krótsze niż 1 rok.

Spółka nie ujmuje zobowiązania do zwrotu wynagrodzenia.

Gwarancje udzielone przez Spółkę na sprzedane produkty/usługi ujmowane są zgodnie z MSR 37, ponieważ ich warunki odzwierciedlają wyłącznie zapewnienie, że produkty/usługi dostarczane przez Spółkę będą działać zgodnie z zamierzeniem stron, wyrażonym w ustalonej specyfikacji.

Przypisanie ceny transakcyjnej do zobowiązań do wykonania świadczenia

Spółka przypisuje cenę transakcyjną do każdego zobowiązania do wykonania świadczenia (lub do odrębnego dobra lub odrębnej usługi) w kwocie, która odzwierciedla kwotę wynagrodzenia, które – zgodnie z oczekiwaniami Spółka – przysługuje jej w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług klientowi. na podstawie proporcjonalnej indywidualnej ceny sprzedaży wyznaczonej w drodze powiększenia oczekiwanych kosztów o marżę kontraktu.

Ujęcie przychodu podczas wypełniania zobowiązań do wykonania świadczenia lub po ich wypełnieniu

Spółka ujmuje przychody w momencie wypełniania lub w trakcie wypełniania zobowiązania do wykonania świadczenia poprzez przekazanie przyrzonego dobra lub usługi klientowi.

- a) przychody z tytułu sprzedaży produktów i świadczenia usług są ujmowane na podstawie stopnia zaawansowania ich realizacji wg metody opartej na nakładach poniesionych na realizację umowy.
- b) przychody ze sprzedaży towarów rozpoznawane są w określonym momencie, tj. gdy klient uzyska kontrolę nad towarem. Klient uzyskuje kontrolę nad towarem w chwili odbioru towaru lub dostarczenia towaru do miejsca przeznaczenia, zależnie od zapisów kontraktowych dotyczących warunków dostawy.

Spółka ujmuje przychody w miarę upływu czasu, ponieważ:

- a) w wyniku wykonania świadczenia przez Spółkę powstaje lub zostaje ulepszony składnik aktywów, a kontrolę nad tym składnikiem aktywów – w miarę jego powstawania lub ulepszania – sprawuje klient oraz
- b) w wyniku wykonania świadczenia przez jednostkę nie powstaje składnik aktywów o alternatywnym zastosowaniu dla Spółki, której przysługuje egzekwowne prawo do zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie.

Spółka ocenia, czy umowa zawiera istotny element finansowania. Spółka nie koryguje przyrzeczonej kwoty wynagrodzenia o wpływ istotnego elementu finansowania, jeśli w momencie zawarcia umowy oczekuje, że okres od momentu przekazania przyrzeczonego dobra lub usługi klientowi do momentu zapłaty za dobro lub usługę przez klienta wyniesie nie więcej niż jeden rok.

Spółka aktywuje dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia umowy pod warunkiem, że spodziewa się, że te koszty odzyska. Koszty, które według przewidywań Spółka nie zostaną odzyskane ujmowane są jako koszt okresu, w którym zostały poniesione. Do kosztów podlegających aktywowaniu Spółka zalicza prowizje wypłacane wyłącznie w związku z doprowadzeniem do zawarcia umowy. Aktywowane koszty prezentowane są w rozliczeniach międzyokresowych i podlegają amortyzacji metodą liniową w przewidywanym okresie realizacji umowy.

8.25. Podatki

8.25.1. Podatek dochodowy

Podatek dochodowy wykazany w wyniku okresu obejmuje rzeczywiste obciążenie podatkowe za dany okres sprawozdawczy, ustalone przez Spółkę zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych ewentualne korekty rozliczeń podatkowych za lata ubiegłe oraz zmianę stanu aktywa z tytułu podatku odroczonego oraz rezerwy na podatek odroczonej nierozliczonej z kapitałem własnym.

8.25.1.1. Podatek bieżący

Zobowiązania i należności z tytułu bieżącego podatku za okres bieżący i okresy poprzednie wycenia się w wysokości kwot przewidywanej zapłaty na rzecz organów podatkowych (podlegających zwrotowi od organów podatkowych) z zastosowaniem stawek podatkowych i przepisów podatkowych, które prawnie lub faktycznie już obowiązywały na dzień bilansowy.

8.25.1.2. Podatek odroczonej

Na potrzeby sprawozdawczości finansowej podatek odroczonej jest tworzony w stosunku do wszystkich różnic przejściowych występujących na koniec okresu sprawozdawczego między wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym.

Rezerwa na podatek odroczonej ujmowana jest w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy rezerwa na podatek odroczonej powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji niestanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania niemającej wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku dodatnich różnic przejściowych wynikających z inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych i udziałów we wspólnych przedsięwzięciach – z wyjątkiem sytuacji, gdy terminy odwracania się różnic przejściowych podlegają kontroli inwestora i gdy prawdopodobne jest, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe nie ulegną odwróceniu.

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych, w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać ww. różnice, aktywa i straty:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy aktywa z tytułu odroczonego podatku dotyczące ujemnych różnic przejściowych powstają w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji niestanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku ujemnych różnic przejściowych z tytułu inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych oraz udziałów we wspólnych przedsięwzięciach, składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jedynie w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, iż w dającej się przewidzieć przyszłości ww. różnice przejściowe ulegną odwróceniu i osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych.

Wartość bilansową składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego weryfikuje się na każdy dzień bilansowy. Spółka obniża wartość bilansową składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w zakresie, w jakim nie jest prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Nieujęte aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego podlegają weryfikacji na każdy dzień bilansowy i ujmowane są w takim zakresie, w jakim prawdopodobne staje się, że przyszedł dochód do opodatkowania pozwoli na ich zrealizowanie.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się w wysokości kwoty przewidzianej w przyszłości do odliczenia od podatku dochodowego, w związku z ujemnymi różnicami przejściowymi, które spowodują w przyszłości zmniejszenie podstawy obliczenia podatku dochodowego oraz straty podatkowej możliwej do odliczenia, ustalonej przy uwzględnieniu zasady ostrożności. Aktywa z tytułu podatku dochodowego wykazywane są tylko wtedy, gdy ich realizacja jest prawdopodobna.

Rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego tworzy się w wysokości kwoty podatku dochodowego, wymagającej w przyszłości zapłaty, w związku z występowaniem dodatnich różnic przejściowych, to jest różnic, które spowodują zwiększenie podstawy obliczenia podatku dochodowego w przyszłości.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego wycenia się z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą stosowane, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując stawki podatkowe (i przepisy podatkowe), które obowiązywały prawnie lub co do których proces legislacyjny zasadniczo się zakończył na dzień bilansowy.

Podatek dochodowy dotyczący pozycji ujmowanych poza zyskiem lub stratą jest ujmowany poza zyskiem lub stratą; w innych całkowitych dochodach dotyczący pozycji ujętych w innych całkowitych dochodach lub bezpośrednio w kapitale własnym dotyczący pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale własnym.

Spółka kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat należności ze zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczonego podatku dochodowy ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

8.25.1.3. Podatek od towarów i usług

Przychody, koszty, aktywa i zobowiązania są ujmowane po pomniejszeniu o wartość podatku od towarów i usług, z wyjątkiem:

- gdy podatek od towarów i usług zapłacony przy zakupie aktywów lub usług nie jest możliwy do odzyskania od organów podatkowych; wtedy jest on ujmowany odpowiednio jako część ceny nabycia składnika aktywów lub jako część pozycji kosztowej oraz
- należności i zobowiązań, które są wykazywane z uwzględnieniem kwoty podatku od towarów i usług.

Kwota netto podatku od towarów i usług możliwa do odzyskania lub należna do zapłaty na rzecz organów podatkowych jest ujęta w sprawozdaniu w sytuacji finansowej jako część należności lub zobowiązań.

8.25.1.4. Ocena niepewności co do rozliczeń podatkowych

Jeżeli w ocenie Spółki jest prawdopodobne, że podejście do kwestii podatkowej lub grupy kwestii podatkowych będzie zaakceptowane przez organ podatkowy, Spółka określa dochód do opodatkowania (stratę podatkową), podstawę opodatkowania, niewykorzystane straty podatkowe, niewykorzystane ulgi podatkowe i stawki podatkowe z uwzględnieniem podejścia do opodatkowania planowanego lub zastosowanego w swoim zeznaniu podatkowym.

Jeżeli Spółka stwierdzi, że nie jest prawdopodobne, że organ podatkowy zaakceptuje podejście Spółki do kwestii podatkowej lub grupy kwestii podatkowych, wówczas Spółka odzwierciedla wpływ niepewności przy ustalaniu dochodu do opodatkowania (straty podatkowej), niewykorzystanych strat podatkowych, niewykorzystanych ulg podatkowych lub stawek podatkowych. Spółka odzwierciedla ten efekt za pomocą najlepszej z następujących metod:

- Spółka określa najbardziej prawdopodobny scenariusz – jest to pojedyncza kwota spośród możliwych wyników,
- Spółka ujmuje wartość oczekiwaną - jest to suma kwot ważonych prawdopodobieństwem spośród możliwych wyników,
- Spółka stosuje podejście „all-or-nothing”.

8.26. Zysk/(strata) netto na jedną akcję

Zysk/(strata) netto na akcję dla każdego okresu jest obliczony poprzez podzielenie zysku/(straty) netto za dany okres przez średnią ważoną liczbę akcji Spółki w danym okresie sprawozdawczym.

9. Zmiany stosowanych zasad rachunkowości (istotne zasady (polityka) rachunkowości)

Spółka w roku 2018 dokonała zmiany stosowanych zasad rachunkowości oraz korekt prezentacyjnych, w związku z czym dokonała przekształcenia danych porównawczych za rok 31 grudnia 2017 roku oraz 1 stycznia 2017 roku z uwzględnieniem aktualnych zasad (polityki) rachunkowości opisanych poniżej.

9.1. Korekta zasad rachunkowości dotyczących sposobu rozpoznawania rezerw z tytułu napraw gwarancyjnych

Spółka tworzyła rezerwy na naprawy gwarancyjne w następstwie oszacowania spodziewanych i możliwych do oszacowania kosztów nadzoru, napraw, prac i robót gwarancyjnych związanych z zobowiązaniami kontraktowymi Spółki, wynikającymi z zakończenia realizacji umowy o usługę budowlaną. W trakcie prac nad wdrożeniem MSSF 15, Spółka dokonała rewizji swojego stanowiska i uznała, że zmiana stosowanej metody rozpoznawania rezerw w miarę postępu poziomu zaawansowania umowy, a nie po jego zakończeniu, w wyższym stopniu odzwierciedli rzeczywisty wynik kontraktu i poziom kapitałów Spółki.

9.2. Nowy MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”

Nowy standard zastąpił dotychczasowe MSR 11 i MSR 18 oraz związane z nimi interpretacje i ma zastosowanie do wszystkich umów z klientami za wyjątkiem umów wyłączonych z zakresu MSSF 15, w tym umów uregulowanych zapisami innych standardów. Nowy MSSF 15 zapewnia jeden spójny 5-stopniowy model ujmowania przychodów obejmujący następujące kroki:

- identyfikacja umowy z klientem,
- identyfikacja zobowiązań do wykonania świadczenia wynikających z umowy,
- określenie ceny,
- przypisanie ceny do zobowiązań do wykonania świadczenia,
- ujęcie przychodu po wypełnieniu lub podczas wypełniania zobowiązań do wykonania świadczenia.

Nowy model uzależnia ujęcie przychodu od uzyskania przez klienta kontroli nad dobrem lub usługą.

Ponadto standard wprowadził dodatkowe wymogi ujawniania informacji oraz wskazówki dotyczące następujących szczegółowych kwestii:

- łączenie kilku umów,
- zmiany umowy,
- metody pomiaru wypełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia,
- cena zmienna,
- prawa zwrotu,
- gwarancje,
- relacja zleceniodawca – pośrednik,
- opcje nabycia kolejnych dóbr lub usług,
- bezzwrotne opłaty płatne z góry,
- licencje i tantiemy,
- umowy odkupu,
- umowy komisji,
- sprzedaż ze wstrzymaną dostawą,
- komponenty finansowe wbudowane w umowy z klientami (płatność odroczone lub płatność z góry),
- wynagrodzenia niepieniężne,
- koszty umowy, w tym koszty pozyskania umowy.

Zarząd Spółki podjął decyzję, że zastosowanie MSSF 15 ma się odbyć retrospektywnie bez korekty danych porównawczych. Skutki wdrożenia standardu zostały ujęte jako zmiana bilansu otwarcia zysków zatrzymanych na dzień 1 stycznia 2018 roku. Spółka zastosowała retrospektywnie MSSF 15 wyłącznie do umów, które nie zostały zakończone na dzień pierwszego zastosowania MSSF 15. Ponadto Spółka zastosowała uproszczenie dla kontraktów zmienianych przed najwcześniejszym okresem porównywalnym polegające na uwzględnieniu tych zmian tak, jak gdyby były zawarte w kontrakcie od samego początku.

Skutki zmian zostały opisane poniżej:

- przychody ze sprzedaży produktów, które według dotychczasowych zasad ujmowane były stopniowo zgodnie ze stanem zaawansowania prac, są ujmowane jednorazowo po zakończeniu prac dla klienta; zmiana ujęta w stanie początkowym zysków zatrzymanych na 1 stycznia 2018 roku wyniosła 48 tysięcy złotych; gdyby stosowano dotychczasowe zasady ujmowania, przychody ze sprzedaży oraz wynik nie uległy by zmianie,
- umowy, które składają się z osobnych bloków traktowane do tej pory jako jednolite kontrakty, są traktowane jako odrębne zobowiązania do wykonania świadczenia i odrębnie ujmowane; zmiana ujęta w stanie początkowym zysków zatrzymanych na 1 stycznia 2018 roku wyniosła 5 485 tysięcy złotych; gdyby stosowano dotychczasowe zasady ujmowania, przychody ze sprzedaży za rok 2018 byłyby wyższe o 2 362 tysiące złotych, a wynik niższy o 34 tysiące złotych,
- aby uspołnić terminologię z MSSF 15 dotychczasowe należności i zobowiązania z tytułu umów o usługę budowlaną w rozumieniu MSR 11 zostały nazwane w sprawozdaniu z sytuacji finansowymi odpowiednio aktywami lub zobowiązaniami z tytułu umowy; w sprawozdaniu finansowym sporządzonym na dzień 31 grudnia 2017 roku zarówno należności z tytułu umów o usługę budowlaną były jako odrębna pozycja sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy, natomiast zobowiązania z tytułu umów budowlanych w kwocie 37 106 tysięcy złotych ujęte były w pozycji „Zobowiązania, rezerwy z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną i przychody przyszłych okresów”; aktywowane koszty doprowadzenia do zawarcia umów i koszty wykonania umów Grupa prezentuje w pozycji „Rozliczenia międzyokresowe”.

Łączny efekt zmian ujęty jako zmiana stanu początkowego zysków zatrzymanych na 1 stycznia 2018 roku wyniósł minus 4 500 tysięcy złotych. Wpływ zmian na dane finansowe w pozycjach sprawozdania z sytuacji finansowej Spółki został zaprezentowany w nocie 9.5.

Gdyby do ujmowania przychodów w okresie 12 miesięcy 2018 roku stosowano MSR 18 i MSR 11, poszczególne pozycje sprawozdania finansowego byłyby wyższe lub niższe o następujące kwoty:

Aktywa

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	(5 249)
Zapasy	(11 014)
Aktywa i rozliczenia międzyokresowe z tytułu wyceny umów o usługę	5 416

Pasywa

Zyski zatrzymane/ Niepokryte straty, w tym:	22 379
zysk (strata) z lat ubiegłych	4 509
zysk (strata) netto	17 870
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	(1 549)
Zobowiązania z tytułu wyceny umów o usługę	(37 746)
Rezerwy z tytułu wyceny umów o usługę	6 069

Sprawozdanie z całkowitych dochodów

Przychody ze sprzedaży	25 331
Koszt własny sprzedaży	(2 873)
Zysk/(strata) brutto	22 458
Podatek dochodowy	(4 588)
Zysk/(strata) netto	17 870

Zysk/(strata) na akcję z działalności kontynuowanej	0,14

9.3. Nowy MSSF 9 „Instrumenty finansowe”

Nowy standard zastąpił dotychczasowy MSR 39. Zmiany wprowadzone przez standard w rachunkowości instrumentów finansowych obejmują przede wszystkim:

- inne kategorie aktywów finansowych, od których uzależniona jest metoda wyceny aktywów:
 - wyceniane w zamortyzowanym koszcie,
 - wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody,
 - wyceniane w wartości godziwej przez wynik (z opcją ujęcia skutków wyceny w pozostałych całkowitych dochodach dla instrumentów kapitałowych);przydział aktywów do kategorii dokonywany jest w zależności od modelu biznesowego odnoszącego się do danego składnika aktywów oraz charakteru przepływów z niego,
- nowe zasady rachunkowości zabezpieczeń odzwierciedlające w większym stopniu zarządzanie ryzykiem, zwiększające możliwość wyznaczenia instrumentów jako pozycje zabezpieczające oraz likwidujące sztywne zasady wyznaczania efektywności w przedziale 80-125%,
- nowy model utraty wartości aktywów finansowych oparty na przewidywanych stratach i powodujący konieczność szybszego ujmowania kosztów w wyniku finansowym; ujęcie straty z tytułu utraty wartości według dotychczasowych zasad następowało dopiero, gdy wystąpiły obiektywne dowody utraty wartości, takie jak znaczące trudności finansowe dłużnika lub niedotrzymanie warunków umowy, np. opóźnienie w spłacie; nowy model zakłada, że już od momentu ujęcia aktywa finansowego jednostka szacuje oczekiwane straty kredytowe za pomocą 3-stopniowego modelu opartego na zmianach ryzyka kredytowego; standard przewiduje uproszczenia m.in. dla należności handlowych i aktywów z tytułu umowy.

Zarząd Spółki podjął decyzję, że zastosowanie MSSF 9 w zakresie klasyfikacji i wyceny odbędzie się retrospektywnie bez korekty danych porównawczych ze względu na to, że nie byłoby to możliwe bez wykorzystania wiedzy pozyskanej post factum. Skutki wdrożenia standardu zostały ujęte jako zmiana bilansu otwarcia zysków zatrzymanych na dzień 1 stycznia 2018 roku.

Skutki zmian zostały opisane poniżej:

Do tej pory Spółka posiadała wyłącznie aktywa zakwalifikowane do kategorii „pożyczki i należności”, instrumenty dłużne oraz instrumenty pochodne niebędące zabezpieczeniem zakwalifikowane do kategorii „aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik”. Zgodnie z nowym standardem wszystkie zostały zakwalifikowane odpowiednio jako wyceniane w zamortyzowanym koszcie (ponieważ analiza przeprowadzona przez Spółę na dzień pierwszego zastosowania standardu wykazała, że są utrzymywane w celu uzyskania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, a przepływy te są wyłącznie spłatą wartości nominalnej i odsetek) lub wyceniane w wartości godziwej przez wynik. Zmiana kategorii nie wpłynęła na wartość aktywów Spółki oraz jej wynik finansowy. Kategorie zobowiązań finansowych nie zmieniły się.

Ponadto Spółka posiada udziały w nienotowanych spółkach, które do tej pory na podstawie MSR 39 były wyceniane w cenie nabycia i na dzień 31 grudnia 2017 roku posiadały wartość bilansową 242 tysiące złotych. Zgodnie z MSSF 9 Spółka zakwalifikowała je na dzień pierwszego zastosowania standardu do kategorii aktywów wycenianych w wartości godziwej i dla akcji notowanych na giełdzie przyjęła, że będą wyceniane poprzez wynik, ponieważ Spółka nie wyklucza zbycia tych aktywów, kiedy osiągną dodatnią wycenę. Zmiana została wprowadzona na 1 stycznia 2018 roku i nie spowodowała zmian wartości aktywów.

Na dzień pierwszego zastosowania MSSF 9 kategorie i wartości bilansowe poszczególnych klas aktywów finansowych i zobowiązań finansowych były następujące:

Klasa aktywów finansowych	MSR 39		MSSF 9	
	Kategoria	Wartość bilansowa 1.01.2018	Kategoria	Wartość bilansowa 1.01.2018
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	pożyczki i należności	280 188	wyceniane w zamortyzowanym koszcie	267 898
Pozostałe długoterminowe aktywa finansowe	wyceniane w wartości godziwej przez wynik	16 245	instrumenty kapitałowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik	16 245
Obligacje	utrzymywane do terminu wymagalności	29 970	wyceniane w zamortyzowanym koszcie	22 447
Pochodne instrumenty finansowe	wyceniane w wartości godziwej przez wynik	479	wyceniane w wartości godziwej przez wynik	479
Udziały i akcje długoterminowe	dostępne do sprzedaży	223	wyceniane w wartości godziwej przez wynik	242
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	pożyczki i należności	158 921	wyceniane w zamortyzowanym koszcie	158 921

* zmiana wartości wyniku ze zmiany modelu utraty wartości

Klasa zobowiązań finansowych	MSR 39		MSSF 9	
	Kategoria	Wartość bilansowa 1.01.2018	Kategoria	Wartość bilansowa 1.01.2018
<i>Zobowiązania długoterminowe:</i>				
Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne	wyceniane w zamortyzowanym koszcie	98 568	wyceniane w zamortyzowanym koszcie	98 568
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	wyceniane w zamortyzowanym koszcie	200 570	wyceniane w zamortyzowanym koszcie	200 570

W wyniku zastosowania MSSF 9 na dzień 1 stycznia 2018 roku, zyski zatrzymane Spółki na dzień 1 stycznia 2018 roku zmniejszyły się o 18,4 miliona złotych.

9.4. Korekta prezentacji niektórych pozycji w sprawozdaniu z sytuacji finansowej

Spółka dokonała weryfikacji metody prezentacji danych finansowych w aktywach i pasywach sprawozdania z sytuacji finansowej. Postanowiono zmienić metodę prezentacji danych poprzez wyodrębnienie rozliczeń międzyokresowych, łączne ujęcie pozycji dotyczących rozliczeń z pracownikami oraz rozdzielenie pozycji zobowiązań i rezerw. Spółka uważa, że zmiany te uczynią sprawozdanie bardziej czytelnym.

9.5. Wpływ zmian na dane finansowe w pozycjach sprawozdania z sytuacji finansowej Spółki

Porównywalne dane finansowe w pozycjach sprawozdania z sytuacji finansowej na dzień 1 stycznia 2018 roku, których prezentacja uległa zmianie w porównaniu do danych przedstawionych w sprawozdaniu finansowym za rok 2017, zostały skorygowane w zaprezentowany poniżej sposób:

	<i>Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności</i>		<i>Aktywa z tytułu podatku odroczonego</i>		<i>Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności</i>		<i>Należności z tytułu wyceny umów</i>	<i>Inne aktywa finansowe</i>	
	<i>Długoterminowe aktywa finansowe</i>	<i>długoterminowe</i>	<i>Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe</i>	<i>odroczonego</i>	<i>Zapasy</i>	<i>krótkoterminowe międzyokresowe</i>		<i>krótkoterminowe</i>	
Przed korektą	41 014	7 078	–	31 141	12 057	303 552	–	158 785	5 201
Korekty bilansu otwarcia									
MSSF 15	–	–	–	661	14 263	–	–	(1 561)	–
MSSF 9 (odpis z tytułu oczekiwanych strat kredytowych)	(7 069)	–	–	4 306	–	(12 181)	–	(1 341)	(454)
Rezerwy na naprawy gwarancyjne	–	–	–	2 336	–	–	–	–	–
Korekty prezentacji									
Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	–	(1 689)	1 689	–	–	–	–	–	–
Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	–	–	–	–	–	(2 369)	20 669	(18 300)	–
Po korekcie	33 945	5 389	1 689	38 444	26 320	289 002	20 669	137 583	4 747

	Zyski zatrzymane/ Niepokryte straty	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania długoterminowe	Zobowiązania i rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych długoterminowe	Pozostałe rezerwy długoterminowe	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania krótkoterminowe	Zobowiązania z tytułu wyceny umów	Zobowiązania i rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych	Pozostałe rezerwy krótkoterminowe	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe
Przed korektą	(71 222)	19 594	20 448	–	276 752	57 747	2 737	–	–
Korekty bilansu otwarcia									
MSSF 15	(4 509)	–	–	–	11 426	6 509	–	(63)	–
MSSF 9 (odpis z tytułu oczekiwanych strat kredytowych)	(18 356)	–	–	–	1 617	–	–	–	–
Rezerwy na naprawy gwarancyjne	(9 959)	–	–	12 295	–	–	–	–	–
Korekty prezentacji									
Rezerwa z tytułu Programu Dobrowolnych Odejść	–	(153)	153	–	(1 443)	–	1 443	–	–
Rezerwa na premie	–	(495)	495	–	(621)	–	621	–	–
Rezerwa na urlopy	–	–	–	–	(3 875)	–	3 875	–	–
Rezerwa na naprawy gwarancyjne	–	(4 272)	–	4 272	(13 216)	–	–	13 216	–
Zobowiązanie z tytułu wynagrodzeń	–	–	–	–	(6 224)	–	6 224	–	–
Zobowiązanie z tytułu ubezpieczeń społecznych	–	–	–	–	(6 565)	–	6 565	–	–
Rezerwy na straty	–	–	–	–	–	(15 844)	–	15 844	–
Rezerwy na kary	–	–	–	–	–	(8 069)	–	8 069	–
Rezerwa na badanie bilansu	–	–	–	–	(75)	–	–	–	75
Rezerwa na przyszłe koszty	–	–	–	–	–	(864)	–	864	–
Po korekcie	(104 046)	14 674	21 096	16 567	257 776	39 479	21 465	37 930	75

9.6. Korekta prezentacji przychodów i kosztów z tytułu odpisów aktualizujących wartość należności handlowych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów

Spółka dokonała zmiany prezentacji odpisów aktualizujących wartość należności handlowych. Dotychczasowa prezentacja aktualizujących wartość należności handlowych w kosztach sprzedaży została zmieniona na prezentację tych odpisów w pozostałych przychodach lub kosztach operacyjnych. W ocenie Spółki, dokonana korekta przyczyni się do zwiększenia przejrzystości danych i ułatwi ich analizę uczestnikom rynku.

Porównywalne dane finansowe w pozycjach sprawozdania z całkowitych dochodów za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017 roku, których prezentacja uległa zmianie w porównaniu do danych przedstawionych w sprawozdaniu finansowym za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017 roku, zostały skorygowane w zaprezentowany poniżej sposób:

	<i>Koszty sprzedaży</i>	<i>Pozostałe koszty operacyjne</i>	<i>Koszty sprzedanych produktów i usług</i>	<i>Koszty sprzedanych towarów i materiałów</i>	<i>Koszty badań i rozwoju</i>
Przed korektą	(35 383)	(13 365)	(572 644)	–	–
korekta prezentacji odpisów aktualizujących wartość należności handlowych	3 140	(3 140)	–	–	–
Korekta prezentacji kosztu sprzedanych towarów i materiałów	–	–	1 427	(1 427)	–
Rezerwy na naprawy gwarancyjne	–	–	2 400	–	–
Koszty badań i rozwoju	–	–	6 926	–	(6 926)
Po korekcie	(32 243)	(16 505)	(561 891)	(1 427)	(6 926)

9.7. Zmiany pozostałych standardów lub interpretacji obowiązujące i zastosowane przez Spółkę w 2018 rok

- Zmiana MSSF 2 „Płatności na bazie akcji”

Rada MSR uregulowała trzy kwestie:

- sposób ujmowania w wycenie programu regulowanego w środkach pieniężnych warunków innych niż warunki nabywania uprawnień,
- klasyfikacja płatności akcjami w przypadku, gdy jednostka jest zobowiązana pobrać podatek od pracownika,
- modyfikacja programu, która skutkuje zmianą z programu rozliczanego w środkach pieniężnych na program rozliczany w instrumentach kapitałowych.

Spółka nie uruchamiała programów płatności akcjami, w związku z czym opisane zmiany nie miały wpływu na sprawozdanie finansowe Spółki.

- Zmiana MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe”

W związku z wejściem w życie w 2018 roku nowego standardu dotyczącego instrumentów finansowych (MSSF 9) Rada MSR wprowadziła przejściowe (do czasu wejścia w życie nowego MSSF 17) zasady stosowania nowych zasad rachunkowości instrumentów w sprawozdaniach finansowych ubezpieczycieli. W przeciwnym wypadku ich wyniki byłyby narażone na sporą zmienność. Zaproponowano dwa alternatywne podejścia:

- korygowanie zmienności powodowanej przez MSSF 9 dla niektórych aktywów poprzez odrębną pozycję w sprawozdaniu z wyniku i innych dochodów całkowitych,
- zwolnienie ze stosowania MSSF 9 do czasu wejścia w życie nowego standardu dotyczącego ubezpieczeń (lub roku 2021).

Zmiana standardu nie będzie miała wpływu na sprawozdanie finansowe Spółki ze względu na to, że nie prowadzi ona działalności ubezpieczeniowej. Zmiany obowiązują w momencie zastosowania MSSF 9.

- Zmiany MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”

Zmiany wynikające z „Projektu corocznych poprawek: cykl 2014-2016”, w ramach których doprecyzowano, że w sytuacjach, gdy MSR 28 dopuszcza wycenę inwestycji albo metodą praw własności albo w wartości godziwej (przez organizacje zarządzające kapitałem wysokiego ryzyka, fundusze wzajemne itd. lub udziały w jednostkach inwestycyjnych), wyboru tego można dokonać odrębnie dla każdej z takich inwestycji. Spółka nie posiada inwestycji w jednostkach stowarzyszonych, w związku z czym opisana zmiana nie miała wpływu na sprawozdanie finansowe Spółki.

- Zmiana MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne”

Zmiana doprecyzowuje zasady, według których nieruchomość jest przeklasyfikowywana do lub z kategorii nieruchomości inwestycyjnych z lub do środków trwałych bądź zapasów.

Przed wszystkim zmiana klasyfikacji następuje, gdy zmieni się sposób użytkowania i zmiana ta musi być udowodniona. Standard wprost mówi, że zmiana intencji zarządu sama w sobie nie jest wystarczająca.

Zmianę standardu należy zastosować do wszystkich zmian w użytkowaniu, które nastąpią po wejściu w życie zmiany do standardu oraz do wszystkich nieruchomości inwestycyjnych posiadanych na dzień wejścia w życie zmiany standardu.

Spółka nie posiada nieruchomości inwestycyjnych, w związku z czym opisana zmiana nie miała wpływu na sprawozdanie finansowe Spółki.

- Nowa KIMSF 22 „Transakcje walutowe i zaliczki”

Interpretacja określa, jaki kurs należy stosować w przypadku sprzedaży lub zakupu w walucie obcej, które poprzedzone są otrzymaniem lub uiszczeniem zaliczki w tej walucie. Zgodnie z nową interpretacją zaliczkę na dzień jej zapłaty należy ująć po kursie na ten dzień. Następnie w momencie ujęcia w rachunku zysków i strat przychodu osiąganego w walucie lub kosztu lub zakupionego składnika aktywów należy je ująć po kursie z dnia ujęcia zaliczki, a nie po kursie z dnia, gdy został ujęty przychód lub koszt lub składnik aktywów.

Spółka nie dokonuje istotnych transakcji będących przedmiotem Interpretacji, w związku z czym jej wejście w życie nie miało istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Spółki.

10. Nowe standardy i interpretacje, które zostały opublikowane, a nie weszły jeszcze w życie

<i>Standard/interpretacja</i>	<i>Data wejścia w życie</i>	<i>Opis zmian standardu/interpretacji</i>
zmiana MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe” i MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”	brak daty wejścia w życie – zastosowanie dobrowolne proces akceptacji przez Komisję Europejską wstrzymany	Obowiązujące do tej pory zasady regulujące rozliczenie utraty kontroli nad jednostką zależną przewidywały, że ujmuje się na ten moment zysk lub stratę. Z kolei zasady stosowania metody praw własności mówiły, że wynik transakcji z podmiotami wycenianymi metodą praw własności ujmuje się tylko do wysokości udziału pozostałych udziałowców tych podmiotów. W sytuacji, gdy jednostka dominująca sprzedaje lub wnosi aportem udziały w spółce zależnej do podmiotu wycenianego MPW w taki sposób, iż traci nad nią kontrolę, wyżej przytoczone regulacje byłyby ze sobą sprzeczne. Zmiana MSSF 10 i MSR 28 likwiduje tę kolizję następująco: • jeżeli jednostka, nad którą utracono kontrolę stanowi przedsiębiorstwo (biznes), wynik na transakcji ujmowany jest w całości, • jeżeli jednostka, nad którą utracono kontrolę nie stanowi przedsiębiorstwa, wynik ujmowany jest tylko do wysokości udziału innych inwestorów.
MSSF 16 „Leasing”	okresy roczne rozpoczynające się 1 stycznia 2019 roku lub później standard zaakceptowany przez Komisję Europejską	Nowy standard regulujący umowy leasingu (w tym umowy najmu i dzierżawy) zawiera nową definicję leasingu. Znaczące zmiany dotyczą leasingobiorców: standard wymaga ujęcia w bilansie dla każdej umowy leasingowej wartości „prawa do korzystania ze składnika aktywów” i analogicznego zobowiązania finansowego. Prawo do korzystania z aktywów jest następnie amortyzowane, natomiast zobowiązanie wyceniane w zamortyzowanym koszcie. Przewidziano uproszczenia dla umów krótkoterminowych (do 12 miesięcy) i aktywów o niskiej wartości. Podejście księgowe do leasingów od strony leasingodawcy jest zbliżone do zasad określonych w dotychczasowym MSR 17.
Nowy MSSF 17 „Insurance Contracts”	okresy roczne rozpoczynające się 1 stycznia 2021 roku standard nie zaakceptowany przez Komisję Europejską	Nowy standard regulujący ujęcie, wycenę, prezentację i ujawnienia dotyczące umów ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych. Standard zastępuje dotychczasowy MSSF 4.
Nowa KIMSF 23 „Niepewność co do traktowania podatkowego dochodu”	okresy roczne rozpoczynające się 1 stycznia 2019 roku standard nie zaakceptowany przez Komisję Europejską	Interpretacja do MSR 12 „Podatek dochodowy” rozstrzyga podejście do sytuacji, gdy interpretacja przepisów ws. podatku dochodowego nie jest jednoznaczna i nie można definitywnie przyjąć, jakie rozwiązanie zostanie zaakceptowane przez organy podatkowe, w tym sądy. Kierownictwo powinno ocenić, jakie podejście zostanie zaakceptowane przez organy metodą wartości najbardziej prawdopodobnej lub wartości oczekiwanej. Spółka powinna ocenić ewentualne zmiany faktów i okoliczności wpływające na ustaloną wartość. Jeśli wartość podlega korekcie, traktuje się ją jako zmianę szacunku zgodnie z MSR 8.

Standard/interpretacja	Data wejścia w życie	Opis zmian standardu/interpretacji
Zmiana MSSF 9 „Instrumenty finansowe”	okresy roczne rozpoczynające się 1 stycznia 2019 roku zmiana zaakceptowana przez Komisję Europejską	Zmiana polega na dopuszczeniu kwalifikowania do kategorii aktywów wycenianych w zamortyzowanym koszcie takich instrumentów, które w przypadku wcześniejszej spłaty powodują, że jednostka otrzyma kwotę mniejszą niż suma kapitału i naliczonych odsetek (tzw. ujemne wynagrodzenie). Ponadto Rada doprecyzowała Uzasadnienie Wniosków w taki sposób, że w przypadku modyfikacji zobowiązań finansowych niepowodujących ich usunięcia z bilansu należy je ponownie wycenić ujmując różnicę w wyniku finansowym (ta zmiana wchodzi z dniem wejścia w życie MSSF 9).
Zmiana MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”	okresy roczne rozpoczynające się 1 stycznia 2019 roku zmiana nie zaakceptowana przez Komisję Europejską	Zmiana standardu uściśliła, że do instrumentów finansowych, innych niż wyceniane metodą praw własności, w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach należy stosować MSSF 9 nawet jeśli instrumenty te stanowią element inwestycji netto w takiej jednostce.
Zmiany MSR 12, MSR 23, MSSF 3, MSSF 11	okresy roczne rozpoczynające się 1 stycznia 2019 roku lub później zmiany nie zaakceptowane przez Komisję Europejską	Mniejsze poprawki do standardów, wprowadzane w ramach corocznych zmian do standardów (cykl 2015 – 2017): • MSR 12: Rada MSR uściśliła sposób ujmowania podatku dochodowego będącego konsekwencją dywidend. Podatek ujmowany jest w momencie ujęcia zobowiązania do wypłaty dywidendy jako obciążenie wyniku lub pozostałych całkowitych dochodów lub kapitałów w zależności od tego, gdzie ujęto przeszłe transakcje, które wygenerowały wynik. • MSR 23: Doprecyzowano, że zadłużenie pierwotnie przeznaczone na finansowanie składnika aktywów, który został już ukończony, zostaje zaliczone do zadłużenia ogólnego, którego koszt może być później kapitalizowany w wartości innych aktywów. • MSSF 3: Rada MSR doprecyzowała, że zasady dotyczące rozliczania połączenia przedsięwzięć realizowanego etapami, w tym konieczność wyceny udziałów, dotyczą również posiadanych wcześniej udziałów we wspólnych działalnościach. • MSSF 11: Rada doprecyzowała, że wspólnik wspólnej działalności, niesprawujący wspólnej kontroli, w sytuacji, gdy uzyska wspólną kontrolę nad wspólną działalnością będącą przedsięwzięciem, nie powinien ponownie wyceniać udziałów w tej wspólnej działalności.
Zmiana MSR 19 „Świadczenia pracownicze”	okresy roczne rozpoczynające się 1 stycznia 2019 roku zmiana nie zaakceptowana przez Komisję Europejską	Zgodnie z wprowadzoną zmianą jeśli składnik aktywów lub zobowiązanie netto z tytułu programu określonych świadczeń są ponownie wyceniane w wyniku zmian, ograniczenia lub rozliczenia, jednostka powinna: • ustalić koszty bieżącego zatrudnienia i odsetki netto za okres po ponownej wycenie stosując założenia wykorzystane przy ponownej wycenie oraz • określić odsetki netto za pozostały okres na podstawie przecenionego aktywa lub zobowiązania netto.

Standard/interpretacja	Data wejścia w życie	Opis zmian standardu/interpretacji
Zmiana MSSF 3 „Połączenia przedsiębiorstw”	obowiązuje dla połączeń, dla których dzień przejścia przypadnie w ciągu pierwszego rocznego okresu sprawozdawczego rozpoczynającego się 1 stycznia 2020 roku lub później oraz dla transakcji nabycia aktywów, które wystąpią w tym okresie sprawozdawczym lub później zmiana nie zaakceptowana przez Komisję Europejską	Zmiana dotyczy definicji przedsięwzięcia i obejmuje przede wszystkim następujące kwestie: • precyzuje, że przejęty zespół aktywów i działań, aby być traktowanym jako przedsięwzięcie, musi obejmować również wkład i istotne procesy, które wspólnie w istotny sposób uczestniczyć będą w wypracowaniu zwrotu, • zawęża definicję zwrotu, a tym samym również przedsięwzięcia, skupiając się na dobrach i usługach dostarczanych odbiorcom, usuwając z definicji odniesienie do zwrotu w formie obniżenia kosztów, • dodaje wytyczne i przykłady ilustrujące w celu ułatwienia dokonywania oceny, czy w ramach połączenia został przejęty istotny proces, • pomija dokonywanie oceny, czy istnieje możliwość zastąpienia brakujących wkładu lub procesu i kontynuowania operowania przedsięwzięciem w celu uzyskiwania zwrotu oraz • dodaje opcjonalną możliwość przeprowadzenia uproszczonej oceny, mającej na celu wykluczenie, że przejęty zestaw działań i aktywów jest przedsięwzięciem.
Zmiana MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” i MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów”	okresy roczne rozpoczynające się 1 stycznia 2019 roku zmiana nie zaakceptowana przez Komisję Europejską	Zmiana polega na wprowadzeniu nowej definicji pojęcia „istotny” (w odniesieniu do pominięcia lub zniekształcenia w sprawozdaniu finansowym). Dotychczasowa definicja zawarta w MSR 1 i MSR 8 różniła się od zawartej w Założeniach Koncepcyjnych Sprawozdawczości Finansowej, co mogło powodować trudności w dokonywaniu osądów przez jednostki sporządzające sprawozdania finansowe. Zmiana spowoduje ujednolicenie definicji we wszystkich obowiązujących MSR i MSSF.

* - data wejścia w życie wyznaczona przez Radę MSR; wejście w życie w UE następuje w innym momencie

10.1. Wdrożenie MSSF 16

W styczniu 2016 roku Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości wydała Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej 16 Leasing („MSSF 16”), który zastąpił MSR 17 Leasing, KIMSF 4 Ustalenie, czy umowa zawiera leasing, SKI 15 Leasing operacyjny – specjalne oferty promocyjne oraz SKI 27 Ocena istoty transakcji wykorzystujących formę leasingu. MSSF 16 określa zasady ujmowania dotyczące leasingu w zakresie wyceny, prezentacji i ujawniania informacji.

MSSF 16 wprowadza jednolity model rachunkowości leasingobiorcy i wymaga, aby leasingobiorca ujmował aktywa i zobowiązania wynikające z każdego leasingu z okresem przekraczającym 12 miesięcy, chyba że bazowy składnik aktywów ma niską wartość. W dacie rozpoczęcia leasingobiorca ujmuje składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania bazowego składnika aktywów oraz zobowiązanie z tytułu leasingu, które odzwierciedla jego obowiązek dokonywania opłat leasingowych.

Leasingobiorca odrębnie ujmuje amortyzację składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania i odsetki od zobowiązania z tytułu leasingu.

Leasingobiorca aktualizuje wycenę zobowiązania z tytułu leasingu po wystąpieniu określonych zdarzeń (np. zmiany w odniesieniu do okresu leasingu, zmiany w przyszłych opłatach leasingowych wynikającej ze zmiany w indeksie lub stawce stosowanej do ustalenia tych opłat). Co do zasady, leasingobiorca ujmuje aktualizację wyceny zobowiązania z tytułu leasingu jako korektę wartości składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania.

Spółka jest leasingobiorcą w przypadku umów najmu powierzchni biurowych, samochodów oraz urządzeń.

Rachunkowość leasingodawcy zgodnie z MSSF 16 pozostaje zasadniczo niezmieniona względem obecnej rachunkowości zgodnie z MSR 17. Leasingodawca dalej będzie ujmował wszystkie umowy leasingowe z zastosowaniem tych samych zasad klasyfikacji co w przypadku MSR 17, rozróżniając leasing operacyjny i leasing finansowy.

MSSF 16 wymaga, zarówno od leasingobiorcy jak i od leasingodawcy, dokonywania szerszych ujawnień niż w przypadku MSR 17.

Leasingobiorca ma prawo wyboru pełnego bądź zmodyfikowanego podejścia retrospektywnego, a przepisy przejściowe przewidują pewne praktyczne rozwiązania.

Spółka szacuje, że nowy standard będzie miał istotny wpływ na jej sprawozdanie finansowe. Na koniec 2018 roku Spółka jest leasingobiorcą w 52 umowach leasingu operacyjnego, najmu i dzierżawy zawartych na okresy od 1 do 2 lat, na podstawie których przysługuje jej prawo do użytkowania nieruchomości i instalacji technicznych.

Ponadto Spółka posiada prawo użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej, które na dzień 31 grudnia 2018 roku traktowane było na równi z prawem własności i które spełnia zawartą w MSSF 16 definicję leasingu.

Spółka planuje wdrożenie MSSF 16 przy zastosowaniu zmodyfikowanej metody retrospektywnej, tj. bez przekształcania danych porównawczych, z ujęciem łącznego efektu pierwszego zastosowania standardu jako korekty bilansu otwarcia zysków zatrzymanych w dniu pierwszego zastosowania.

Ponadto Spółka zamierza zastosować następujące dopuszczone przez standard rozwiązania praktyczne:

- wartość prawa do korzystania z tytułu wszystkich umów sklasyfikowanych uprzednio przez Spółkę jako leasing operacyjny zgodnie z MSR 17 na dzień pierwszego zastosowania MSSF 16 zostanie ustalona w kwocie zobowiązania z tytułu leasingu skorygowanego o opłaty i przedpłaty ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej bezpośrednio sprzed dnia pierwszego zastosowania,
- umowy, których okres leasingu kończy się w 2019 roku, Spółka ujmuje jako koszty metodą liniową w okresie leasingu.

W związku z zastosowaniem MSSF 16 Spółka rozpozna na dzień pierwszego zastosowania prawa do korzystania w kwocie 7 164 tysięcy złotych oraz zobowiązania z tytułu leasingu w kwocie 5 222 tysiące złotych. Prawa z tytułu korzystania zostaną zaprezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Aktywa trwałe w użytkowaniu”, natomiast zobowiązania leasingowe w pozycji „Zobowiązania z tytułu leasingu” w podziale na część krótkoterminową i długoterminową.

Ponadto Spółka zaprzestanie ujmowania nieruchomości w użytkowaniu wieczystym o wartości bilansowej 9 108 tysięcy złotych, prezentowanej na dzień 31 grudnia 2018 roku w pozycji „Rzeczowe aktywa trwałe”. Spółka oszacowała, że łączny efekt pierwszego zastosowania standardu na zyski zatrzymane na dzień pierwszego zastosowania wyniesie 319 tysięcy złotych.

MSSF 16 obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2019 roku i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone w przypadku jednostek, które stosują MSSF 15 od daty lub przed datą pierwszego zastosowania MSSF 16. Spółka nie zdecydowała się na wcześniejsze zastosowanie MSSF 16

11. Aktywa i zobowiązania z tytułu umowy

Stany aktywów i zobowiązań z tytułu umowy na koniec okresu sprawozdawczego przedstawia poniższa tabela:

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)
Aktywa z tytułu umowy brutto	206 997	138 923
Odpisy aktualizujące wartość aktywów z tytułu umowy (-)	(1 848)	(1 340)
Aktywa z tytułu umowy	205 149	137 583
Zobowiązania z tytułu umowy, w tym zaliczki	132 656	39 479

W celu zapewnienia spójności terminologii stosowanej w sprawozdaniu finansowym z MSSF 15 dotychczasowe należności i zobowiązania z tytułu umów o usługę budowlaną w rozumieniu MSR 11 zostały nazwane w sprawozdaniu z sytuacji finansowymi odpowiednio aktywami lub zobowiązaniami z tytułu umowy. W sprawozdaniu finansowym sporządzonym na dzień 31 grudnia 2017 roku należności z tytułu umów o usługę budowlaną prezentowane były jako odrębna pozycja sprawozdania z sytuacji finansowej Spółki, natomiast zobowiązania z tytułu umów budowlanych w kwocie 16 543 tysiące złotych ujęte były w pozycji „Zobowiązania, rezerwy z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną i przychody przyszłych okresów”.

Aktywa z tytułu umowy podlegają regulacjom MSSF 9 w zakresie szacowania strat z tytułu utraty wartości.

Poniższa tabela przedstawia skutki wyceny umów, w tym przychody oraz koszty realizowanych umów ujęte zgodnie z MSSF 15 na dzień 31 grudnia 2018 roku i na dzień 31 grudnia 2017 roku, jak również kwoty należne zamawiającym oraz kwoty należne od zamawiających z tytułu prac wynikających z realizowanych umów.

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)
Kwota przychodów początkowo ustalona w umowie	2 987 821	2 421 422
Zmiana przychodów z umowy	69 565	8 450
Łączna kwota przychodów z umowy	3 057 386	2 429 872
Koszty umowy poniesione do dnia bilansowego	1 114 203	1 252 044
Koszty pozostające do realizacji umowy	1 696 048	1 016 538
Szacunkowe łączne koszty umowy	2 810 251	2 268 582
Szacunkowe łączne wyniki z umów, w tym:	247 135	161 290
zyski	302 086	272 512
straty (-)	(54 951)	(111 222)

Aktywa (zobowiązania) z tytułu umowy prezentuje poniższa tabela:

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)
Stan otrzymanych zaliczek na dzień bilansowy	76 064	30 819
Kwota zaliczek możliwa do kompensaty z należnościami z tytułu umów o usługę budowlaną	11 382	7 882
Koszty umowy poniesione do dnia bilansowego	1 118 280	1 265 934
Zyski narastająco ujęte do dnia bilansowego (+)	162 385	186 350
Straty narastająco ujęte do dnia bilansowego (-)	(54 951)	(111 223)
Przychody z umowy narastająco ujęte do dnia bilansowego	1 225 713	1 341 061
Kwoty zafakturowane do dnia bilansowego (faktury częściowe)	1 074 902	1 210 799
Rozliczenie z tytułu umów na dzień bilansowy (per saldo), w tym:	150 811	130 262
aktywa z tytułu umowy pomniejszone o zaliczki możliwe do kompensaty	206 997	138 923
zobowiązania z tytułu umowy	67 566	16 543

Spółka dokonała analizy zmian aktywów i zobowiązań z tytułu umowy oraz czynników będących przyczynami tych zmian w 2018 roku. W związku z wyborem podejścia retrospektywnego bez korekty danych porównawczych przy pierwszym zastosowaniu MSSF 15, Spółka nie przeprowadziła takiej analizy w odniesieniu do 2017 roku.

Najważniejsze przyczyny zmian aktywów i zobowiązań z tytułu umowy w okresie sprawozdawczym przedstawiają poniższe tabele:

Aktywa z tytułu umowy:

	31 grudnia 2018
Aktywa z tytułu umowy na początek okresu	137 583
Przychody odniesione w okresie sprawozdawczym na aktywa z tytułu umowy	122 630
Łączne korekty przychodów odniesione na aktywa z tytułu umowy	–
Zmiany odpisów aktualizujących aktywa z tytułu umowy	(507)
Przeklasyfikowanie do należności z tytułu dostaw i usług (-)	(54 557)
Aktywa z tytułu umowy na koniec okresu	205 149

Zobowiązania z tytułu umowy:

	31 grudnia 2018
Zobowiązania z tytułu umowy na początek okresu	39 479
Zobowiązania do wykonania świadczenia ujęte w okresie sprawozdawczym jako zobowiązania z tytułu umowy	127 201
Łączne korekty przychodów odniesione na zobowiązania z tytułu umowy	–
Rozpoznanie przychodu ujętego w saldzie zobowiązań z tytułu umowy na początek okresu (-)	(34 024)
Zobowiązania z tytułu umowy na koniec okresu	132 656

Ujawnienia dotyczące aktywowanych kosztów doprowadzenia do zawarcia i wykonania umów Spółka prezentuje w pozycji „Rozliczenia międzyokresowe krótkoterminowe” (nota 29).

11.1. Informacje dotyczące kluczowych kontraktów realizowanych przez Spółkę

11.1.1. Projekt Jaworzno

Spółka RAFAKO S.A. w Konsorcjum firm: RAFAKO S.A. (Lider Konsorcjum) i MOSTOSTAL WARSZAWA S.A. realizuje kontrakt na „Budowę nowych mocy w technologiach węglowych w TAURON Wytwarzanie S.A. – Budowę bloku energetycznego o mocy 910 MW na parametry nadkrytyczne w Elektrowni Jaworzno III – Elektrownia II – w zakresie: kocioł parowy, turbozespół, budynek główny, część elektryczna i AKPiA Bloku”. Ostateczny podział prac w ramach Konsorcjum został ustalony w dniu 4 sierpnia 2013 roku na podstawie zmian wprowadzonych do umowy konsorcjum, które dotyczyły przejęcia przez RAFAKO S.A. 99,99% prac w ramach Projektu (tym samym dla spółki Mostostal Warszawa pozostało 0,01%) oraz zmiany podziału wynagrodzenia należnego każdemu z partnerów konsorcjum odpowiednio do udziału w realizowanych pracach. Kontrakt na budowę Bloku Energetycznego Jaworzno III został zawarty w dniu 17 kwietnia 2014 roku. Aktualna wartość kontraktu (po podpisaniu Aneksu nr 5) wynosi około 4,5 miliarda złotych netto. To największy wartościowo kontrakt realizowany dotychczas przez spółkę RAFAKO S.A. Obecnie realizacja projektu Jaworzno wkroczyła w ostatnią fazę, tj. fazę rozruchu i uruchomienia Bloku, która będzie realizowana do Przejęcia Bloku do Eksploatacji. Zgodnie z harmonogramem kontraktu Przejęcie Bloku do Eksploatacji powinno nastąpić do dnia 20 listopada 2019 roku. Realizacja tego kamienia milowego w przewidzianym w kontrakcie terminie jest ostatnim kluczowym etapem okresu budowy całej inwestycji. Po zrealizowaniu kamienia milowego dotyczącego Przejęcia Bloku do Eksploatacji Kontrakt wchodzi w fazę Okresu Gwarancji, w trakcie którego w terminie do 12 miesięcy od Przejęcia Bloku do Eksploatacji mają nastąpić końcowe Pomiary Gwarantowanych Parametrów Technicznych. W Okresie Gwarancyjnym nastąpi przekazanie Zamawiającemu dokumentacji powykonawczej i zafakturowanie ostatniego kamienia milowego zgodnie z Harmonogramem Rzeczowo - Finansowym Kontraktu planowanym na luty 2020 roku. W Okresie Gwarancyjnym do czasu wykonania Pomiarów Parametrów Gwarantowanych zakłada się wykonywane dodatkowe prace optymalizujące mające na celu przygotowanie Bloku do przeprowadzenia ww. pomiarów. Gwarancją terminowego zakończenia kontraktu jest niezakłócony przebieg procesu rozruchu na poszczególnych jego etapach. Każde ujawnienie się wad czy awarii maszyn bądź urządzeń, wystąpienie nieprzewidzianych technicznych problemów w instalacjach technologicznych i elektrycznych, w szczególności na styku instalacji z urządzeniami oraz konieczność wykonania nieplanowanych prac dodatkowych może spowodować opóźnienie w realizacji kontraktu. Z kolei niezakończenie realizacji kontraktu w ustalonym terminie, tj. niepodpisanie Protokołu Przekazania Bloku do Eksploatacji do 20 listopada 2019 roku może spowodować naliczenie przez Inwestora kar za nieterminową realizację kontraktu, co w sposób istotny mogłoby negatywnie wpłynąć na wynik i sytuację finansową zarówno RAFAKO S.A. jak i spółki celowej realizującej projekt. Biorąc pod uwagę aktualne zaawansowanie prac związanych z fazą rozruchu Spółka nie widzi zagrożeń dotyczących niedotrzymania umownego terminu przekazania Bloku do eksploatacji.

Zasady rozliczania Projektu Jaworzno:

Na potrzeby realizacji Projektu została utworzona spółka celowa (E003B7 Sp. z o.o.), której RAFAKO S.A. podzleciła około 88,7% zakresu prac Projektu; pozostałe 11,3% pozostaje w bezpośredniej realizacji RAFAKO S.A. (o wartości około 506 milionów złotych; w tym zaprojektowanie tzw. Wyspy kotłowej oraz dostawa części ciśnieniowych kotła i instalacji odpylania), która głównie planowana była na lata 2015 – 2017.

RAFAKO S.A. oraz E003B7 Sp. z o.o. na potrzeby realizacji Projektu zawarły umowy z podmiotami finansowymi, na mocy których otrzymały gwarancje bankowe/ubezpieczeniowe, których obecna wartość wynosi 604 miliony złotych, niezbędne do realizacji tego projektu, jednocześnie ustanowione zostały zabezpieczenia na majątku obu podmiotów jako zabezpieczenie dla tych instrumentów. W dniu 1 marca 2017 roku podpisany został z zamawiającym aneks wydłużający termin realizacji projektu oraz podnoszący jego wartość, co zostało szerzej opisane w nocie III.1. sprawozdania z działalności Grupy Kapitałowej RAFAKO za 2017 rok.

W wyniku uzgodnień z instytucjami finansowymi, które udzieliły gwarancji związanych z kontraktem Jaworzno, RAFAKO S.A. nie przewiduje wypłaty dywidendy ze spółki E003B7 Sp. z o.o. do czasu trwania umów gwarancyjnych, ponieważ mogłoby to skutkować negatywnymi konsekwencjami ze strony instytucji gwarantujących.

RAFAKO S.A. w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym kompensuje przychody i koszty oraz rozrachunki dotyczące realizacji Projektu powstałe pomiędzy RAFAKO S.A. a spółką celową. RAFAKO S.A. ujmuje w jednostkowym sprawozdaniu finansowym jedynie przychody i koszty dotyczące jej zakresu prac, czyli 11,3% zakresu prac na Projekcie Jaworzno. W sprawozdaniu jednostkowym nie są ujmowane przychody i koszty dotyczące części realizowanej przez spółkę celową E003B7 Sp. z o.o. – ta część jest prezentowana w jednostkowym sprawozdaniu E003B7 Sp. z o.o. oraz w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej RAFAKO.

RAFAKO S.A. jako lider Konsorcjum wystawia faktury na pełny zakres prac na rzecz Zamawiającego; płatności z tytułu realizacji kontraktu są przekazywane bezpośrednio na rzecz Spółki celowej oraz kluczowych podwykonawców i poddostawców. Zapłata za zakres prac zrealizowany przez RAFAKO S.A. jest dokonywana przez spółkę celową.

11.1.2. Projekt Opole

W lutym 2012 roku Spółka jako lider Konsorcjum (RAFAKO S.A., Polimex-Mostostal S.A., Mostostal Warszawa S.A.) podpisała umowę z firmą PGE Elektrownia Opole S.A. (obecnie PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. – „Zamawiający”), o wartości 9,4 mld złotych netto (tj. 11,6 mld złotych brutto), której przedmiotem jest zaprojektowanie, dostawa, wykonanie prac budowlanych, montaż, uruchomienie i wszystkie związane z tym procesem usługi, wykonane na zasadzie „pod klucz”, obiektu składającego się z bloku energetycznego nr 5 oraz nr 6 w Elektrowni Opole wraz z urządzeniami i wyposażeniem, jak również związanymi z nimi budynkami oraz budowlami.

RAFAKO S.A. zleciło swojej spółce zależnej tj. E001RK Sp. z o.o. („SPV-Rafako”) jako podwykonawcy realizację 100% zakresu prac i usług związanych z budową bloków w Elektrowni Opole. Wynagrodzenie SPV-Rafako za realizację prac i usług zostało określone na poziomie 3,96 mld złotych netto (tj. 4,9 mld złotych brutto).

SPV-Rafako zawarła z GE Power Sp. z o.o. (dawniej Alstom Power Sp. z o.o.) umowę podwykonawczą, na mocy której SPV-Rafako powierzyła GE Power 100% zakresu prac i usług wchodzących w zakres prac Spółki w ramach Projektu Opole. GE Power przejął wszelką odpowiedzialność za realizację kontraktu wobec Zamawiającego.

Dnia 10 października 2018 roku RAFAKO S.A., Polimex-Mostostal S.A., Mostostal Warszawa S.A. oraz GE Power zawarło z PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. aneks do umowy z dnia 15 lutego 2012 roku na budowę bloków energetycznych nr 5 i 6 w PGE GiEK S.A. Oddział Elektrownia Opole realizowanej przez Konsorcjum oraz GE Power sp. z o.o., które jest generalnym projektantem oraz pełni funkcję lidera konsorcjum zarządzającego realizacją Projektu. Na mocy zawartego aneksu zmianie uległ termin przekazania do eksploatacji bloków nr 5 i 6, co powinno nastąpić odpowiednio do 15 czerwca 2019 roku oraz 30 września 2019 roku.

Zasady rozliczania kontraktu Opole:

Prezentacja przychodów i kosztów wynikających z tego kontraktu nie ma wpływu na wartości wykazane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów Spółki.

Wartość rozrachunków wynikających z tego kontraktu nie ma wpływu na wartości zaprezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Spółki.

Płatności wynikające z kontraktu, po spełnieniu warunków płatności są dokonywane przez Klienta bezpośrednio na rzecz GE Power.

11.2. Rezerwa na straty wynikające z umów o usługę

Spółka tworzy rezerwy w przypadku, kiedy istnieje prawdopodobieństwo, iż łączne koszty umowy przewyższają łączne przychody z tytułu umowy przewidywaną stratę ujmuje się bezzwłocznie jako koszt. Wysokość straty ustalana jest niezależnie od faktu rozpoczęcia prac wynikających z umowy, stanu zaawansowania prac wynikających z umowy, wysokości przewidywanych zysków z tytułu innych umów, które nie są pojedynczymi umowami o usługę budowlaną. Wartość zmiany rezerw na planowane straty zwiększa lub zmniejsza koszty własny umowy budowlanej, której rezerwa dotyczy.

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)
Początek okresu	15 844	19 239
Korekta bilansu otwarcia	(1 754)	–
Początek okresu po korekcie	14 090	19 239
Utworzenie rezerwy na zobowiązanie	5 328	22 391
Rozwiązanie rezerwy na zobowiązanie	–	–
Wykorzystanie rezerwy na zobowiązanie	(15 341)	(25 786)
Koniec okresu	<u><u>4 077</u></u>	<u><u>15 844</u></u>
Krótkoterminowe na dzień	4 077	15 844
Długoterminowe na dzień	–	–
	<u><u>4 077</u></u>	<u><u>15 844</u></u>

11.3. Rezerwa na koszty kar z tytułu nieterminowej realizacji lub niedotrzymania gwarantowanych parametrów technicznych umów o usługę

Spółka tworzy rezerwę na karę umowną, jeżeli występuje istotne prawdopodobieństwo naliczenia kary za niedotrzymanie zapisanych w umowie i objętych karą parametrów technicznych lub jeśli w związku z realizacją danej umowy zostały naruszone dobra osób trzecich. Wysokość rezerwy wynika z zapisanej w danej umowie wartości kary za niedotrzymanie parametrów technicznych lub z możliwej do oszacowania wartości zobowiązania wobec osób trzecich.

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2018 roku Spółka dokonała weryfikacji stanu rezerw na koszty z tytułu nieterminowej realizacji umów (w tym zrealizowanych opóźnień w odniesieniu do zobowiązań umownych, w tym warunków ustalania kar) na realizowanych kontraktach.

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2018 roku Spółka dokonała wykorzystania rezerwy z tytułu nieterminowej realizacji umów w kwocie 3 404 tysiące złotych.

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)
Początek okresu	8 069	4 856
Korekta bilansu otwarcia	1 691	–
Początek okresu po korekcie	9 760	4 856
Utworzenie rezerwy na zobowiązanie	322	9 027
Wykorzystanie rezerwy na zobowiązanie	(3 404)	(4 205)
Rozwiązanie rezerwy na zobowiązanie	(6 678)	(1 609)
Koniec okresu	<u><u>–</u></u>	<u><u>8 069</u></u>
Krótkoterminowe na dzień	–	8 069
Długoterminowe na dzień	–	–
	<u><u>–</u></u>	<u><u>8 069</u></u>

12. Przychody ze sprzedaży oraz segmenty operacyjne

12.1. Przychody ze sprzedaży produktów i usług

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017 (przekształcone)</i>
Przychody netto ze sprzedaży produktów	44 085	123 936
- w tym od jednostek powiązanych	3 796	4 039
Przychody netto ze sprzedaży usług	591 578	487 041
- w tym od jednostek powiązanych	5 655	2 660
Przychody ze sprzedaży pozostałych produktów	4 382	4 352
Inne przychody	317	839
Różnice kursowe dotyczące należności z tytułu dostaw i usług	155	(2 098)
Przychody netto ze sprzedaży produktów i usług, razem	640 517	614 071
- w tym od jednostek powiązanych	9 451	6 699

* szczegółowy opis rezerwy z tytułu kar umownych, mający wpływ na wartość wykazywanych przez Spółkę przychodów ze sprzedaży został zamieszczony w notcie 11.3

Wzrost sprzedaży odnotowany w 2018 roku był spowodowany głównie zwiększeniem zaangażowania dwóch istotnych kontraktów zdobytych w drugiej połowie 2016 roku (na budowę bloku kogeneracyjnego opalanego biopaliwem dla litewskiego klienta UAB VILNIAUS KOGENERACINE JEGAINE oraz na dostawę i montaż instalacji katalitycznego odazotowania spalin wraz z modernizacją elektrofiltrów dla ENEA Wytwarzanie w Elektrowni Kozenice).

Istotny wpływ na poziom sprzedaży oraz wartości jednostkowego wyniku netto RAFAKO S.A. ma samodzielna realizacja przez Spółkę ok. 11,3% wartości kontraktu na budowę bloku energetycznego o mocy 910 MW na parametry nadkrytyczne w Elektrowni Jaworzno III. Pozostałe ok. 88,7% wartości kontraktu realizuje spółka celowa E003B7 Sp. z o.o. Sumaryczna wartość przychodów i zysku z realizacji kontraktu Jaworzno jest wykazywana tylko na poziomie skonsolidowanym.

12.2. Przychody ze sprzedaży materiałów

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017 (przekształcone)</i>
Przychody ze sprzedaży materiałów	2 796	2 560
- w tym od jednostek powiązanych	-	1
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, razem	2 796	2 560
- w tym od jednostek powiązanych	-	1

Przychody ze sprzedaży od jednostek powiązanych szczegółowo przedstawia nota 43 niniejszego sprawozdania finansowego.

Asortyment sprzedaży w podziale na rynki zbytu został zaprezentowany w sprawozdaniu Zarządu z działalności RAFAKO S.A. w 2018 roku w punkcie II.3.2.

12.3. Geograficzne obszary działalności

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017 (przekształcone)</i>
Przychody ze sprzedaży od klientów krajowych	376 594	466 877
- w tym od jednostek powiązanych	5 954	3 376
Przychody ze sprzedaży od klientów zagranicznych	266 719	149 754
- w tym od jednostek powiązanych	3 497	3 324
Przychody netto ze sprzedaży, razem	643 313	616 631
- w tym od jednostek powiązanych	9 451	6 700

Głównymi odbiorcami wyrobów i usług Spółki są przede wszystkim zagraniczni i krajowi dostawcy obiektów energetycznych oraz krajowa i zagraniczna energetyka zawodowa i przemysłowa.

Podział przychodów ze sprzedaży na kontrahentów, z którymi koncentracja sprzedaży przekracza 10% całości przychodów na rynki przedstawia poniższa tabela:

<i>Nazwa kontrahenta</i>	<i>Udział procentowy w sprzedaży ogółem</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018</i>
Enea Wytwarzanie Sp. z o.o.	23%	147 056
UAB VILNIAUS KOGENERACINE JEGAINĖ	19%	120 431
Nowe Jaworzno Grupa TAURON Sp. z o.o.	10%	61 126
Pozostali kontrahenci	48%	314 700
Razem	100%	643 313

12.4. Segmenty operacyjne

Spółka wyróżnia jedną segment operacyjny rynku, tj. segment „Obiekty energetyczne i ochrony środowiska”. Zarząd Spółki dokonuje oceny działalności Spółki na podstawie jej sprawozdania finansowego.

Spółka w ramach prowadzonej podstawowej działalności operacyjnej wyodrębnia następujące asortymenty produktów:

<i>Nazwa asortymentu</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017 (przekształcone)</i>
Bloki energetyczne i kotły	155 917	83 711
Przychody w ramach realizacji projektu Jaworzno 910MW	61 152	108 601
Urządzenia ochrony powietrza	269 477	255 009
Zespoły oraz części maszyn i urządzeń energetycznych, a także usługi z tym związane	121 809	109 794
Usługi oraz produkty w zakresie gazu ziemnego i ropy naftowej	28 829	-
Pozostałe przychody	6 129	59 516
Razem	643 313	616 631

13. Przychody i koszty operacyjne

13.1. Koszty według rodzajów

	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017 (przekształcone)
Amortyzacja	10 904	10 674
Zużycie materiałów i energii	142 166	282 528
Usługi obce	372 422	180 701
Podatki i opłaty	5 838	6 769
Wynagrodzenia	106 835	114 764
Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	22 693	26 974
Podróże służbowe	4 055	5 801
Koszty reklamy	1 825	3 552
Różnice kursowe	970	(1 270)
Koszty z tytułu ubezpieczeń	559	798
Pozostałe koszty rodzajowe	1 087	2 047
Koszty według rodzaju, razem	669 354	633 338
Zmiana stanu zapasów, rezerw i rozliczeń międzyokresowych	(19 337)	12 392
Wartość sprzedanych materiałów	1 865	1 427
Koszty wytworzenia produktów na własne potrzeby jednostki	(1 303)	(1 777)
	650 579	645 380
Koszty sprzedaży (wielkość ujemna)	(24 053)	(32 243)
Koszty ogólnego zarządu (wielkość ujemna)	(38 959)	(42 893)
Koszty badań i rozwoju (wielkość ujemna)*	(6 151)	(6 926)
Koszty sprzedanych produktów i materiałów	581 416	563 318

*-kwota nie uwzględnia kosztów aktywowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, które wyniosły w 2018 roku 7 775 tysięcy złotych (31 grudnia 2017 roku: 1 520 tysięcy złotych)

Przyczyną wzrostu wartości kosztów sprzedanych produktów i materiałów w porównaniu do 2017 roku jest przede wszystkim wyższa wartość przychodów ze sprzedaży.

Koszty sprzedaży w 2018 roku wyniosły 24 053 tysiące złotych i były niższe w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego o 8 190 tysięcy złotych. Główną przyczyną spadku tych kosztów były niższe koszty przygotowania ofert, niższe koszty promocji i reklamy oraz niższe koszty wynagrodzeń.

Koszty ogólnego zarządu za okres 12 miesięcy 2018 roku wyniosły 38 959 tysięcy złotych (spadek o kwotę 3 934 tysiące złotych w porównaniu z analogicznym okresem 2017 roku). Spadek kosztów jest spowodowany przede wszystkim zmniejszeniem kosztów usług doradczych.

13.2. Koszty amortyzacji, odpisów aktualizujących, różnic kursowych oraz zapasów ujęte w zysku lub stracie

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017 (przekształcone)</i>
Pozycje ujęte w koszcie własnym sprzedaży (koszcie sprzedanych towarów i produktów)		
Amortyzacja środków trwałych	6 793	7 135
Amortyzacja wartości niematerialnych	1 206	1 123
Koszty rezerw na gwarancje	(6 832)	13 488
Różnice kursowe netto	970	(1 270)
Odpisy aktualizujące wartość zapasów	(818)	(874)
	<u>1 319</u>	<u>19 602</u>
Pozycje ujęte w kosztach sprzedaży		
Amortyzacja środków trwałych	418	461
Amortyzacja wartości niematerialnych	89	72
	<u>507</u>	<u>533</u>
Pozycje ujęte w kosztach ogólnego zarządu		
Amortyzacja środków trwałych	2 186	1 768
Amortyzacja wartości niematerialnych	212	115
	<u>2 398</u>	<u>1 883</u>

13.3. Koszty świadczeń pracowniczych

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017 (przekształcone)</i>
Wynagrodzenia, w tym:	103 644	108 890
- koszty bieżących wynagrodzeń	106 835	114 764
- koszty świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia	(2 104)	(1 027)
- koszty rezerwy na premie*	(306)	(5 113)
- koszty rezerwy na urlopy	(781)	266
Koszty ubezpieczeń społecznych, w tym:	22 464	25 963
- koszty ubezpieczeń społecznych dot. wynagrodzeń	19 270	20 869
- koszty ubezpieczeń społecznych dot. rezerwy na premie	(64)	(1 066)
- koszty ubezpieczeń społecznych dot. rezerwy na urlopy	(165)	55
- pozostałe świadczenia	3 423	6 105
	<u>126 108</u>	<u>134 853</u>
Pozycje ujęte w koszcie własnym sprzedaży (koszcie sprzedanych towarów i produktów)	90 461	103 049
Pozycje ujęte w kosztach sprzedaży	10 232	10 962
Pozycje ujęte w kosztach ogólnego zarządu	25 415	20 842
	<u>126 108</u>	<u>134 853</u>

* w 2017 roku Spółka dokonała rozwiązania rezerwy na premie, co zostało szerzej opisane w notcie 36.7.2

13.4. Pozostałe przychody operacyjne

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017 (przekształcone)*</i>
Przychody z tytułu kar umownych	135	141
Rozwiązanie odpisu aktualizującego wartość aktywów niefinansowych	–	12
Zysk na sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych	108	58
Otrzymane odszkodowania	397	–
Dotacje	1 266	897
Przychody z tytułu udzielonego poręczenia**	5 389	5 272
Rozwiązanie rezerwy na koszty restrukturyzacji oraz Program Dobrowolnych Odejść	5 857	–
Rozwiązanie rezerwy na pozostałe koszty***	2 813	1 237
Rozwiązanie odpisu aktualizującego wartość pozostałych należności	–	313
Inne	622	214
	16 587	8 144

* Spółka wdrożyła MSSF 9 bez przekształcania danych porównawczych i zaprezentowała nowe pozycje sprawozdania z całkowitych dochodów, sprawozdania z sytuacji finansowej, sprawozdania z przepływów pieniężnych oraz sprawozdania ze zmian w kapitale własnym wynikające z wdrożenia tego standardu wyłącznie w bieżącym okresie sprawozdawczym; w okresach porównawczych Spółka zaprezentowała pozycje spójne z tymi, które zastosowano przy sporządzaniu sprawozdania finansowego za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2017 roku;

** w 2015 roku Spółka zawarła umowę poręczenia, na mocy której nieodwołanie i bezwarunkowo poręczyła za należyte wykonanie wszelkich zobowiązań jednostki zależnej związanych z realizacją kontraktu; przychody z tytułu wynagrodzenia za udzielone poręczenie pomniejszone o wartość dyskonta wyniosły w 2018 roku 5 389 tysięcy złotych (rok 2017: 5 272 tysiące złotych);

*** w 2017 oraz w 2018 roku Spółka dokonała rozwiązania rezerwy na pozostałe koszty z tytułu przedawnienia roszczenia jednego z kontrahentów Spółki.

13.5. Pozostałe koszty operacyjne

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017 (przekształcone)*</i>
Darowizny	283	1 930
Koszty złomowania rzeczowych aktywów trwałych	124	148
Koszty złomowania materiałów	569	377
Naprawa środków trwałych	163	225
Koszty sądowe	–	121
Odpisy aktualizujące wartość składników aktywów, w tym:	2 004	3 731
- rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	177	53
- należności handlowych	1 320	3 140
- pozostałych należności	507	538
Utworzenie rezerw na koszty reorganizacji**	–	8 368
Utworzenie rezerw na pozostałe koszty	536	403
Koszty składek członkowskich	–	268
Koszty likwidacji oddziału w Turcji	688	–
Inne	1 251	934
	5 618	16 505

* Spółka wdrożyła MSSF 9 bez przekształcania danych porównawczych i zaprezentowała nowe pozycje sprawozdania z całkowitych dochodów, sprawozdania z sytuacji finansowej, sprawozdania z przepływów pieniężnych oraz sprawozdania ze zmian w kapitale własnym wynikające z wdrożenia tego standardu wyłącznie w bieżącym okresie sprawozdawczym; w okresach porównawczych Spółka zaprezentowała pozycje spójne z tymi, które zastosowano przy sporządzaniu sprawozdania finansowego za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2017 roku;

** w 2017 roku Spółka utworzyła rezerwę na koszty reorganizacji, co zostało szerzej opisane w nocie 36.7.5.

14. Przychody i koszty finansowe

14.1. Przychody finansowe

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017 (przekształcone)*</i>
Odsetki z tytułu instrumentów finansowych, w tym: odsetki od pożyczek, należności przeterminowanych, lokat oraz rachunków bankowych, wycena rozrachunków długoterminowych	6 621	614
Odsetki od udzielonych kaucji	349	524
Dodatnie różnice kursowe	1 241	–
Przychody z tytułu wyceny instrumentów finansowych	90	15
Rozwiązanie odpisów aktualizujących wartość aktywów finansowych	100	
Pozostałe przychody finansowe	3	3
	<u>8 404</u>	<u>1 156</u>

* Spółka wdrożyła MSSF 9 bez przekształcania danych porównawczych i zaprezentowała nowe pozycje sprawozdania z całkowitych dochodów, sprawozdania z sytuacji finansowej, sprawozdania z przepływów pieniężnych oraz sprawozdania ze zmian w kapitale własnym wynikające z wdrożenia tego standardu wyłącznie w bieżącym okresie sprawozdawczym; w okresach porównawczych Spółka zaprezentowała pozycje spójne z tymi, które zastosowano przy sporządzaniu sprawozdania finansowego za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2017 roku.

14.2. Koszty finansowe

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017 (przekształcone)*</i>
Odsetki z tytułu instrumentów finansowych, w tym: odsetki od kredytów, pożyczek, leasingu oraz przeterminowanych zobowiązań, prowizje bankowe od otrzymanych kredytów	4 216	3 736
Odsetki z tytułu świadczeń pracowniczych	741	769
Pozostałe odsetki	–	234
Ujemne różnice kursowe	–	5 397
Koszty z tytułu wyceny instrumentów finansowych	153	–
Utworzenie rezerw na koszty z tytułu odsetek	64	662
Pozostałe koszty finansowe	2	57
	<u>5 176</u>	<u>10 855</u>

* Spółka wdrożyła MSSF 9 bez przekształcania danych porównawczych i zaprezentowała nowe pozycje sprawozdania z całkowitych dochodów, sprawozdania z sytuacji finansowej, sprawozdania z przepływów pieniężnych oraz sprawozdania ze zmian w kapitale własnym wynikające z wdrożenia tego standardu wyłącznie w bieżącym okresie sprawozdawczym; w okresach porównawczych Spółka zaprezentowała pozycje spójne z tymi, które zastosowano przy sporządzaniu sprawozdania finansowego za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2017 roku.

15. Podatek dochodowy

15.1. Obciążenie podatkowe

Główne składniki obciążenia podatkowego w sprawozdaniu z całkowitych dochodów przedstawiają się następująco

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017 (przekształcone)</i>
Rachunek zysków i strat		
<i>Bieżący podatek dochodowy</i>	323	135
Bieżące obciążenie z tytułu podatku dochodowego	–	–
Korekty dotyczące bieżącego podatku dochodowego z lat ubiegłych	323	135
<i>Odroczony podatek dochodowy</i>	(2 952)	(17 431)
Związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	(2 952)	(17 431)
Korekty dotyczące odroczonego podatku dochodowego z lat ubiegłych	–	–
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	<u>(2 629)</u>	<u>(17 296)</u>
<i>Odroczony podatek dochodowy dotyczący innych całkowitych dochodów</i>	812	(62)
Związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	812	(62)
Obciążenie podatkowe wykazane innych całkowitych dochodach	<u>812</u>	<u>(62)</u>

W okresie objętym sprawozdaniem za 2018 rok Spółka złożyła do organów skarbowych korekty deklaracji podatkowych CIT-8 za rok 2017. W wyniku korekty została zmniejszona strata podatkowa. Przyczyną złożenia korekt była korekta zarówno osiągniętych przychodów, jak i kosztów podatkowych.

15.2. Uzgodnienie efektywnej stawki podatkowej

Uzgodnienie podatku dochodowego od wyniku finansowego brutto przed opodatkowaniem według ustawowej stawki podatkowej, z podatkiem dochodowym liczonym według efektywnej stawki podatkowej Spółki za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 roku przedstawia się następująco:

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017 (przekształcone)</i>
Zysk brutto przed opodatkowaniem z działalności kontynuowanej	6 931	(46 809)
Stawka podatku stosowana przez Spółkę	19%	19%
Podatek dochodowy wg stawki Spółki	<u>1 317</u>	<u>(8 894)</u>
Uzgodnienie podatku dochodowego z tytułu:		
Przychodów nie podlegających opodatkowaniu (-)	(2 081)	(319)
Kosztów trwale nie stanowiących kosztów uzyskania przychodów (+)	1 785	4 586
Wykorzystania uprzednio nierozpoznanych strat podatkowych (-)	–	–
Nierozpoznanego aktywa na podatek odroczonego od ujemnych różnic przejściowych (+)	–	–
Nierozpoznanego aktywa na podatek odroczonego od strat podatkowych (+)	1 806	22 006
Korekty obciążenia podatkowego za poprzednie okresy (+/-)	(323)	(135)
Inne tytuły	125	52
Podatek dochodowy	<u>2 629</u>	<u>17 296</u>
Zastosowana średnia stawka podatkowa	38%	-37%

15.3. Odroczonego podatek dochodowy wyliczony na dzień 31 grudnia 2018 roku

Odroczonego podatek dochodowy wyliczony na dzień 31 grudnia 2018 roku wynika z następujących pozycji:

	Sprawozdanie z sytuacji finansowej		Sprawozdanie z całkowitych dochodów za okres 12 miesięcy zakończony	
	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)
- od ulg inwestycyjnych	(2)	(2)	-	-
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością środków trwałych oraz wartości niematerialnych	(14 165)	(15 742)	1 577	(54)
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością aktywów wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	2 113	2 986	(873)	33
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością pożyczek i należności	4 117	3 784	333	457
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością należności i rozliczeń międzyokresowych z tytułu wyceny umów o usługę	(28 506)	(24 688)	(3 818)	(6 241)
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością zapasów	1 954	2 110	(156)	(166)
- od rezerw bilansowych	11 248	16 442	(5 194)	(3 559)
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	27	28	(1)	(6)
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością zobowiązań, rezerw i rozliczeń międzyokresowych z tytułu wyceny umów o usługę	39 418	31 082	8 336	(5 443)
- z tytułu straty podatkowej	16 178	17 418	(1 240)	335
- z tytułu korekty kosztów dotyczącej niezapłaconych faktur	3 856	4 465	(609)	(3 298)
- pozostałe	66	561	(495)	449
Obciążenie/korzyść z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazana w rachunku zysków i strat			(2 952)	(17 431)
Obciążenie/korzyść z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazana w innych całkowitych dochodach			812	(62)
			(2 140)	(17 493)
Aktywa/rezerwa netto z tytułu podatku odroczonego, w tym:	36 304	38 444		
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	36 304	38 444		
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego	-	-		

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Spółka rozpoznała aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego od wartości straty podatkowej wykazanej w kwocie 85 146 tysięcy złotych, która zostanie rozliczona w przyszłych okresach sprawozdawczych.

W okresie 12 miesięcy 2018 roku Spółka zanotowała stratę podatkową w wysokości 2 977 tysięcy złotych. Spółka przeprowadziła analizę realizowalności aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego od wartości straty podatkowej na podstawie prognoz podatkowych. Działając zgodnie z zasadą ostrożnej wyceny, Zarząd Spółki podjął decyzję o nierozpoznaniu aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego od wartości straty podatkowej zanotowanej w okresie 12 miesięcy 2018 roku. Całkowita wartość straty podatkowej za lata 2015-2017 oraz 2018, która nie została rozpoznana w podatku odroczonym wynosi 160 517 tysięcy złotych.

16. Propozycja podziału zysku za 2018 rok

Zarząd Spółki rekomenduje przeznaczenie zysku netto w kwocie 4 302 tysiące złotych na kapitał zapasowy Spółki.

17. Zysk/(strata) przypadający na jedną akcję

Wynik podstawowy przypadający na jedną akcję oblicza się poprzez podzielenie wyniku netto za okres przypadającego na zwykłych akcjonariuszy Spółki przez średnią ważoną liczbę wyemitowanych akcji zwykłych Spółki występujących w ciągu okresu.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące wyniku oraz akcji, które posłużyły do wyliczenia wyniku na jedną akcję:

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017 (przekształcone)</i>
Zysk/(strata) netto z działalności kontynuowanej	4 302	(64 105)
Zysk/(strata) z działalności zaniechanej	–	–
Zysk/(strata) netto	4 302	(64 105)
Zysk/(strata) netto przypadający na zwykłych akcjonariuszy, zastosowany do obliczenia zysku na jedną akcję	<u><u>4 302</u></u>	<u><u>(64 105)</u></u>
Średnia ważona liczba wyemitowanych akcji zwykłych zastosowana do obliczenia podstawowego zysku/(straty) na jedną akcję	127 431 998	85 397 751
Wpływ rozwodnienia:	–	–
Opcje na akcje	–	–
Umarzalne akcje uprzywilejowane	–	–
Skorygowana średnia ważona liczba akcji zwykłych zastosowana do obliczenia rozwodnionego zysku/(straty) na jedną akcję	<u><u>127 431 998</u></u>	<u><u>85 397 751</u></u>
Zysk/(strata) na jedną akcję		
– podstawowy z zysku/(straty) za okres	<u><u>0,03</u></u>	<u><u>(0,75)</u></u>

Spółka nie prezentuje zysku/(straty) rozwodnionego na jedną akcję za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 roku, ponieważ nie posiada instrumentów finansowych powodujących rozwodnienie akcji.

18. Istotne pozycje wykazane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych

Zwiększenie stanu należności wykazane w rachunku przepływów pieniężnych za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 roku w kwocie 109 348 tysięcy złotych wynikało przede wszystkim z następujących pozycji:

- ze zmniejszenia stanu należności handlowych w kwocie 9 706 tysięcy złotych,
- ze zwiększenia stanu należności budżetowych (w tym z tytułu podatku VAT) (2 348) tysięcy złotych,
- ze zwiększenia stanu udzielonych zaliczek w kwocie (80 957) tysięcy złotych,
- ze zwiększenia stanu należności z tytułu kaucji w kwocie (26 376) tysięcy złotych,
- ze zwiększenia stanu należności z tytułu poręczeń w kwocie (5 931) tysięcy złotych,
- ze zwiększenia stanu pozostałych należności w kwocie (3 442) tysiące złotych.

Dokładny opis zmian wartości kaucji i należności spornych w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2018 roku został zamieszczony w notcie 28.

Zmniejszenie stanu zobowiązań wykazane w rachunku przepływów pieniężnych w kwocie 60 442 tysiące złotych wynikało przede wszystkim z następujących pozycji:

- zmniejszenia stanu zobowiązań handlowych w kwocie (13 824) tysiące złotych,
- zmniejszenia stanu zobowiązań z tytułu podatków i innych świadczeń (25 422) tysiące złotych,
- zmniejszenia stanu pozostałych zobowiązań w kwocie (21 221) tysięcy złotych.

Zmiana stanu należności i zobowiązań z tytułu umów wykazana w rachunku przepływów pieniężnych w kwocie 25 611 tysięcy złotych wynikała przede wszystkim z następujących pozycji:

- zwiększenia stanu należności z tytułu wyceny umów (67 566) tysięcy złotych,
- zwiększenie stanu zobowiązań z tytułu wyceny umów o usługę w kwocie 93 177 tysięcy złotych.

Zmiana stanu rezerw i rozliczeń międzyokresowych wykazana w rachunku przepływów pieniężnych w kwocie (25 376) tysięcy złotych wynikała przede wszystkim z następujących pozycji:

- zmniejszenia stanu rezerw na naprawy gwarancyjne w kwocie (6 833) tysięcy złotych,
- zmniejszenia stanu rezerw na straty na kontraktach w kwocie (10 013) tysięcy złotych,
- zmniejszenia stanu rezerw na kary umowne w kwocie (9 760) tysięcy złotych,
- zmiany stanu rozliczeń międzyokresowych w kwocie 1 518 tysięcy złotych,
- zmiany stanu pozostałych rezerw (288) tysięcy złotych.

Wartość przepływów środków pieniężnych z tytułu nabycia rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych wykazana w kwocie 1 209 tysięcy złotych wynikała z zakupu rzeczowych aktywów trwałych w kwocie 847 tysięcy złotych oraz wartości niematerialnych w kwocie 362 tysiące złotych.

19. Majątek socjalny oraz zobowiązania ZFŚS

Ustawa z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych z późniejszymi zmianami stanowi, że Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych tworzą pracodawcy zatrudniający powyżej 50 pracowników na pełne etaty tworzą takie fundusze i dokonują okresowych odpisów w wysokości odpisu podstawowego oraz odpisu dla emerytów i rencistów. Celem Funduszu jest subsydiowanie działalności socjalnej Spółki, pożyczek udzielonych ich pracownikom oraz pozostałych kosztów socjalnych.

	<i>31 grudnia 2018</i>	<i>31 grudnia 2017 (przekształcone)</i>
Aktywa Funduszu Spółki:		
Środki pieniężne ZFŚS	1 794	4 144
Pożyczki udzielone pracownikom spółek z funduszu	1 371	3 764
	423	380
Zobowiązania wobec ZFŚS	(1 705)	(3 869)
Saldo rozrachunków z funduszem	89	275
	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017 (przekształcone)</i>
Odpisy na Fundusz w okresie obrotowym	635	2 371
	635	2 371

20. Rzeczowe aktywa trwałe

31 grudnia 2018 roku	<i>Grunty</i>	<i>Budynki i budowle</i>	<i>Maszyny i urządzenia</i>	<i>Środki transportu</i>	<i>Pozostałe</i>	<i>Środki trwałe w budowie</i>	<i>Ogółem</i>
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2018 roku	9 232	79 329	46 303	5 495	–	5	140 364
Nabycia	–	–	–	–	–	669	669
Zwiększenia z tytułu umów leasingu	–	–	178	1 660	–	–	1 838
Likwidacja/sprzedaż	(48)	(5)	(45)	(395)	–	–	(492)
Transfery ze środków trwałych w budowie	–	57	617	–	–	(674)	–
Różnice kursowe z przeliczenia oddziału zagranicznego	–	–	(11)	–	–	–	(11)
Odpis amortyzacyjny za okres sprawozdawczy	–	(2 629)	(5 208)	(1 560)	–	–	(9 397)
Odpis aktualizujący wartość środków trwałych za okres sprawozdawczy	–	–	(51)	(113)	–	–	(164)
Pozostałe, w tym reklasyfikacja środków trwałych na/z aktywa przeznaczone do sprzedaży	–	–	(80)	88	–	–	8
Wartość netto na dzień 31 grudnia 2018 roku	9 184	76 752	41 703	5 175	–	–	132 814
Na dzień 1 stycznia 2018 roku							
Wartość brutto	9 232	108 342	113 797	10 560	2 467	5	244 403
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(29 013)	(67 494)	(5 065)	(2 467)	–	(104 039)
Wartość netto	9 232	79 329	46 303	5 495	–	5	140 364
Na dzień 31 grudnia 2018 roku							
Wartość brutto	9 184	108 390	113 055	10 838	2 466	–	243 933
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(31 638)	(71 352)	(5 663)	(2 466)	–	(111 119)
Wartość netto	9 184	76 752	41 703	5 175	–	–	132 814

*środki trwałe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Spółki na dzień bilansowy zostały zaprezentowane w notcie 31.1.

31 grudnia 2017 roku	<i>Grunty</i>	<i>Budynki i budowle</i>	<i>Maszyny i urządzenia</i>	<i>Środki transportu</i>	<i>Pozostałe</i>	<i>Środki trwałe w budowie</i>	<i>Ogółem</i>
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2017 roku	9 280	81 093	49 383	6 987	–	1 225	147 968
Nabycia	–	–	–	–	–	2 022	2 022
Zwiększenia z tytułu umów leasingu	–	–	–	110	–	–	110
Likwidacja/sprzedaż	(48)	–	(29)	(150)	–	–	(227)
Transfery ze środków trwałych w budowie	–	821	2 421	–	–	(3 242)	–
Różnice kursowe z przeliczenia oddziału zagranicznego	–	–	(2)	–	–	–	(2)
Odpis amortyzacyjny za okres sprawozdawczy	–	(2 585)	(5 405)	(1 375)	–	–	(9 365)
Odpis aktualizujący wartość środków trwałych za okres sprawozdawczy	–	–	(53)	12	–	–	(41)
Pozostałe, w tym reklasyfikacja środków trwałych na/z aktywa przeznaczone do sprzedaży	–	–	(12)	(89)	–	–	(101)
Wartość netto na dzień 31 grudnia 2017 roku	9 232	79 329	46 303	5 495	–	5	140 364
Na dzień 1 stycznia 2017 roku							
Wartość brutto	9 280	107 521	112 471	11 047	2 471	1 225	244 015
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(26 428)	(63 088)	(4 060)	(2 471)	–	(96 047)
Wartość netto	9 280	81 093	49 383	6 987	–	1 225	147 968
Na dzień 31 grudnia 2017 roku							
Wartość brutto	9 232	108 342	113 797	10 560	2 467	5	244 403
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(29 013)	(67 494)	(5 065)	(2 467)	–	(104 039)
Wartość netto	9 232	79 329	46 303	5 495	–	5	140 364

21. Aktywa w leasingu

Spółka jako leasingobiorca użytkuje rzeczowe aktywa trwałe na podstawie umów leasingu finansowego. Wartość bilansowa aktywów będących przedmiotem umów leasingu finansowego przedstawia się następująco:

	<i>Maszyny i urządzenia</i>	<i>Środki transportu</i>	<i>Ogółem</i>
Na dzień 1 stycznia 2018 roku			
Wartość brutto	559	7 209	7 768
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(168)	(2 678)	(2 846)
Wartość netto	391	4 531	4 922
Na dzień 31 grudnia 2018 roku			
Wartość brutto	738	6 621	7 359
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(261)	(2 466)	(2 727)
Wartość netto	477	4 155	4 632

Okres użytkowania tych środków jest zgodny z okresem trwania umów leasingowych i wynosi od 24 do 60 miesięcy. Spółka dokonuje odpisów amortyzacyjnych tych środków metodą liniową.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku przyszłe minimalne opłaty leasingowe z tych umów oraz wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych netto przedstawiają się następująco:

	<i>31 grudnia 2018</i>		<i>31 grudnia 2017</i>	
	<i>Opłaty minimalne</i>	<i>Wartość bieżąca opłat</i>	<i>Opłaty minimalne</i>	<i>Wartość bieżąca opłat</i>
W okresie do 1 roku	1 373	1 148	1 814	1 696
W okresie od 1 do 5 lat	1 376	1 223	1 221	1 046
Minimalne opłaty leasingowe ogółem	2 749	2 371	3 035	2 742
Minus koszty finansowe	(378)	-	(293)	-
Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych, w tym:	2 371	2 371	2 742	2 742
Krótkoterminowe	1 148	1 148	1 696	1 696
Długoterminowe	1 223	1 223	1 046	1 046

W okresie objętym sprawozdaniem finansowym nie ujęto żadnych kosztów z tytułu warunkowych opłat leasingowych oraz nie występują opłaty subleasingowe, ponieważ aktywa użytkowane są wyłącznie przez Spółkę.

22. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Spółka wyodrębniła aktywa trwałe o wartości 163 tysięcy złotych (31 grudnia 2017: 108 tysięcy złotych) jako przeznaczone do sprzedaży.

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży, w tym:		
urządzenia techniczne i maszyny	99	19
środki transportu	64	89
	163	108

23. Wartości niematerialne

	Wartość firmy	Patenty i licencje	Wartości niematerialne w trakcie realizacji	Ogółem
31 grudnia 2018 roku				
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2018 roku	1 774	8 041	698	10 513
Nabycia	–	–	361	361
Transfery z wartości niematerialnych w trakcie realizacji	–	1 031	(1 031)	–
Odpis amortyzacyjny za rok obrotowy	–	(1 507)	–	(1 507)
Na dzień 31 grudnia 2018 roku	1 774	7 565	29	9 368
Na dzień 1 stycznia 2018 roku				
Wartość brutto	1 774	25 757	698	28 229
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(17 716)	–	(17 716)
Wartość netto	1 774	8 041	698	10 513
Na dzień 31 grudnia 2018 roku				
Wartość brutto	1 774	26 681	29	28 484
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(19 116)	–	(19 116)
Wartość netto	1 774	7 565	29	9 368

* wartości niematerialne stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Spółki na dzień bilansowy zostały zaprezentowane w nocie 31.2

	<i>Wartość firmy</i>	<i>Patenty i licencje</i>	<i>Wartości niematerialne w trakcie realizacji</i>	<i>Ogółem</i>
31 grudnia 2017 roku				
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2017 roku	1 774	8 915	369	11 058
Nabycia	–	–	764	764
Transfery z wartości niematerialnych w trakcie realizacji	–	435	(435)	–
Odpis amortyzacyjny za rok obrotowy	–	(1 309)	–	(1 309)
Na dzień 31 grudnia 2017 roku	1 774	8 041	698	10 513
Na dzień 1 stycznia 2017 roku				
Wartość brutto	1 774	25 213	793	27 780
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(16 298)	(424)	(16 722)
Wartość netto	1 774	8 915	369	11 058
Na dzień 31 grudnia 2017 roku				
Wartość brutto	1 774	25 757	698	28 229
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(17 716)	–	(17 716)
Wartość netto	1 774	8 041	698	10 513

W skład wartości niematerialnych wchodzi patenty, licencje i oprogramowanie. Wartości niematerialne, które nie zostały do dnia bilansowego oddane do użytkowania prezentowane są w pozycji „Wartości niematerialne w trakcie realizacji”. Największą pozycję stanowi licencja na kotły nadkrytyczne typu BENSON, której wartość bilansowa na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosi 2 685 tysięcy złotych (31 grudnia 2017: 2 953 tysiące złotych); pozostały od dnia 31 grudnia 2018 roku okres amortyzacji licencji wynosi 10 lat.

Wartość firmy

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Spółka prezentuje wartość firmy w kwocie 1 774 tysiące złotych, wynikającą:

- z przejęcia kontroli nad zorganizowaną częścią przedsiębiorstwa PBG AVATIA sp. z o.o. przez RAFAKO S.A., Spółka prezentuje wartość firmy w kwocie 1 398 tysięcy złotych;
- z rozliczenia przeprowadzonej przez RAFAKO S.A. w 2007 roku transakcji nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa od Wyrskich Zakładów Urządzeń Przemysłowych „NOMA INDUSTRY” Sp. z o.o. w upadłości w kwocie 376 tysięcy złotych.

Test na utratę wartości firmy

Na koniec okresu sprawozdawczego Spółka przeprowadziła test na utratę wartości firmy z przejęcia kontroli nad zorganizowaną częścią przedsiębiorstwa PBG AVATIA sp. z o.o. przez RAFAKO S.A. Test został przeprowadzony przez niezależnego eksperta w oparciu o bieżącą wartość szacowanych przepływów pieniężnych przypisanych do odrębnego ośrodka wypracowującego środki pieniężne, jakim jest departament informatyczny, na podstawie pięcioletnich prognoz oraz oszacowanej wartości rezydualnej. Do wyliczeń przyjęto średnioważony koszt kapitału (WACC) na poziomie 9,92%. Na podstawie wyników przeprowadzonego testu nie stwierdzono konieczności dokonania odpisu wartości firmy.

Prace rozwojowe

Spółka w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2018 roku oraz w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2017 roku nie poniosła kosztów prac rozwojowych, które podlegałyby aktywowaniu do wartości niematerialnych.

Połączenia jednostek gospodarczych

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2018 roku oraz w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2017 roku Spółka nie łączyła się z innymi jednostkami gospodarczymi.

24. Akcje/udziały w jednostkach zależnych oraz pozostałych jednostkach

	<i>31 grudnia 2018</i>	<i>31 grudnia 2017 (przekształcone)</i>
Akcje/udziały w spółkach zależnych notowanych na giełdzie		–
Akcje/udziały w spółkach zależnych nienotowanych na giełdzie	35 132	35 091
Akcje/udziały w pozostałych spółkach notowanych na giełdzie	160	223
Akcje/udziały w pozostałych spółkach nienotowanych na giełdzie	1 228	19
	<u><u>36 520</u></u>	<u><u>35 333</u></u>

* akcje/udziały stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Spółki na dzień bilansowy zostały zaprezentowane w nocie 31.3

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2018 roku Spółka dokonała zakupu 1 udziału w spółce KIC InnoEnergy SE, co miało na celu rozszerzenie dotychczasowej współpracy oraz uzyskanie statusu formalnego partnera. Ponadto, w okresie 12 miesięcy 2018 roku zakończonym 31 grudnia 2018 roku została utworzona nowa spółka RAFAKO MANUFACTURING Sp. z o.o. Udziały w kapitale zakładowym objęte zostały za wkłady pieniężne przez RAFAKO S.A. Dokładny opis zamieszczony został w nocie 4 niniejszego sprawozdania finansowego.

25. Pozostałe należności długoterminowe

	<i>31 grudnia 2018</i>	<i>31 grudnia 2017 (przekształcone)</i>
Należności finansowe		
Kaucje	233	95
Pozostałe należności długoterminowe	4 991	5 294
Należności długoterminowe ogółem (netto)	<u><u>5 224</u></u>	<u><u>5 389</u></u>

26. Pozostałe aktywa finansowe długoterminowe

	<i>31 grudnia 2018</i>	<i>31 grudnia 2017 (przekształcone)</i>
Należności z tytułu udzielonych poręczeń wobec jednostek powiązanych	22 176	16 245
Obligacje długoterminowe	14 066	17 700
	<u><u>36 242</u></u>	<u><u>33 945</u></u>

26.1. Należności z tytułu udzielonych poręczeń od jednostek powiązanych

W 2015 roku Spółka zawarła umowę poręczenia, na mocy której nieodwołanie i bezwarunkowo poręczyła za należyte wykonanie wszelkich zobowiązań jednostki zależnej związanych z realizacją kontraktu „Budowa bloku energetycznego o mocy 910 MW na parametry nadkrytyczne w Elektrowni Jaworzno III – Elektrownia II”. Zapisy umowy przewidują odroczone terminy płatności należności z tytułu umowy, który został określony na 31 marca 2021 roku. Przychody z tytułu umowy poręczenia są ujmowane w wartości godziwej zapłaty z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej. Spółka oszacowała wartość rezerwy z tytułu tego poręczenia z w kwocie 1 547 tysięcy, zaprezentowanej w nocie 36.

26.2. Obligacje

W dniu 9 listopada 2016 roku PBG S.A., w związku z zawarciem aneksów do dokumentacji restrukturyzacyjnej, poinformowała o rozpoczęciu procedury emisji obligacji, których nabycie zostało następnie zaoferowane wierzycielom zaspokajanych przez PBG S.A. zgodnie z Układem, w tym spółce RAFAKO S.A. (Obligacje).

W konsekwencji powyższego, w dniu 20 stycznia 2017 roku Spółka złożyła oświadczenie o przyjęciu skierowanych do niej propozycji nabycia Obligacji spółki PBG S.A. emitowanych w ramach ośmiu serii od B1 do I1 (tak zwana Druga Emisja Obligacji PBG S.A.). Łącznie RAFAKO S.A. objęła 388 492 sztuk Obligacji o łącznej wartości nominalnej w wysokości 38 849 200,00 złotych. Objęcie wskazanych Obligacji nastąpiło w drodze potrącenia wierzytelności RAFAKO S.A. wynikających z układu PBG S.A. z ceną emisyjną Obligacji.

W dniu 9 lutego 2017 roku nastąpił przydział Obligacji na rzecz RAFAKO S.A. Poniżej zaprezentowano kluczowe informacje odnoszące się do warunków emisji oraz realizowanego przez PBG S.A. procesu wykupu:

1. Niewykupione na dzień publikacji niniejszego sprawozdania Obligacje PBG S.A. będą podlegać wykupowi w następujących terminach i kwotach:

Data Wykupu	30.06.2019	31.12.2019	30.06.2020
Serie	G,G1 i G3	H,H1 i H3	I, I1 i I3
Wartość wykupywanych Obligacji	61 934 800 zł	46 875 600 zł	238 445 700 zł
w tym Obligacje objęte przez RAFAKO S.A.	4 996 100 zł	3 781 300 zł	19 045 000 zł

2. Obligacje wyemitowane przez PBG S.A. zgodnie z warunkami emisji były i są obligacjami zabezpieczonymi w rozumieniu Ustawy z dnia 15 stycznia 2015 roku o obligacjach. Obligacje PBG S.A. są zabezpieczone przede wszystkim zastawem rejestrowym na 42 466 000 sztuk zdematerializowanych akcji RAFAKO S.A. (co stanowi obecnie 33,2% kapitału RAFAKO S.A.), hipotekami na nieruchomościach Grupy PBG, zastawami rejestrowymi na innych wybranych aktywach Grupy PBG, w tym akcjach i udziałach wybranych spółek z Grupy PBG (w tym spółki PBG oil and gas Sp. z o.o), poręczeniami oraz oświadczeniami o poddaniu się egzekucji do łącznej kwoty zabezpieczenia w wysokości 1 065 000 000,00 złotych.
3. PBG S.A. zobowiązała się doprowadzić do dematerializacji Obligacji oraz ich notowania na ASO GPW S.A. lub ASO Bondspot S.A. w ciągu 3 miesięcy od ich wyemitowania (odpowiednio dla każdej Emisji Obligacji). Decyzjami Zarządu Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. podjętymi odpowiednio w dniu 9 marca 2017 roku i 19 kwietnia 2017 roku, pierwsze notowanie Obligacji PBG S.A. na okaziciela serii B, C, D, E, F, G, H oraz I w alternatywnym systemie obrotu na Catalyst odbyło się w dniu 10 marca 2017 roku, a obligacji serii C1, D1, G1, H1 oraz I1 w dniu 20 kwietnia 2017 roku.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego jednostka dominująca PBG S.A., zgodnie z harmonogramem, dokonała wykupu serii B1, C1, D1, E1 i F1 obligacji o łącznej wartości 11 026 800 złotych.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego zgodnie z warunkami emisji obligacji właściwymi dla Obligacji objętych przez Spółkę a wyemitowanych przez PBG S.A., pozostałe do wykupu Obligacje spółki PBG S.A. (o łącznej wartości: 353,3 milionów złotych) zabezpieczone były wyżej wskazanymi zabezpieczeniami, w tym w szczególności zastawem rejestrowym na posiadanych bezpośrednio i pośrednio przez PBG S.A. akcjach spółki RAFAKO S.A. W ocenie Zarządu ustanowione zabezpieczenie w korespondencji z łączną kwotą zobowiązań z tytułu wskazanych Obligacji na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego jest wystarczające, aby uznać, że należność jest realizowalna.

W związku z wejściem w życie MSSF 9, na dzień 1 stycznia 2018 roku Spółka dokonała utworzenia odpisu aktualizującego wartość obligacji zgodnie z wymogami wynikającymi z wdrożenia standardu w kwocie 7 522 tysiące złotych. Wpływ zmian na pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej został zaprezentowany w nocie 9.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku łączna wartość netto obligacji wynosiła 21 674 tysiące złotych (w tym 7 608 tysięcy złotych zostało ujęte w pozycji inne aktywa finansowe krótkoterminowe jako obligacje krótkoterminowe).

	<i>obligacje seria E1</i>	<i>obligacje seria F1</i>	<i>obligacje seria G1</i>	<i>obligacje seria H1</i>	<i>obligacje seria I1</i>	<i>RAZEM</i>
Wysokość raty na dzień spłaty	4 139	1 229	4 996	3 781	19 045	33 190
Stopa dyskontowa*	22,43%	22,43%	22,43%	22,43%	22,43%	
Wartość netto na 01.01.2018	3 743	1 004	3 691	2 523	11 486	22 447
Spłata obligacji w okresie	(4 139)	(1 229)				(5 368)
Zmiana wartości dyskonta w okresie	396	225	828	566	2 580	4 595
Wartość netto na 31.12.2018	–	–	4 519	3 089	14 066	21 674
Stopa dyskontowa	22,41%	22,41%	22,41%	22,41%	22,41%	

* stopa dyskontowa uwzględnia także wysokość ryzyka z tytułu upadłości jednostki powiązanej

	<i>obligacje seria B1</i>	<i>obligacje seria C1</i>	<i>obligacje seria D1</i>	<i>obligacje seria E1</i>	<i>obligacje seria F1</i>	<i>obligacje seria G1</i>	<i>obligacje seria H1</i>	<i>obligacje seria I1</i>	<i>RAZEM</i>
Wysokość raty na dzień spłaty	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Stopa dyskontowa*	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Wartość netto na 01.01.2017	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Objęcie obligacji w wartości nominalnej	165	3 521	1 973	4 139	1 229	4 996	3 781	19 045	38 849
Spłata obligacji w okresie	(165)	(3 521)	(1 973)	–	–	–	–	–	(5 659)
Zmiana wartości dyskonta w okresie	–	–	–	(106)	(62)	(372)	(371)	(2 309)	(3 220)
Korekta wartości wynikająca z MSSF9	–	–	–	(290)	(163)	(933)	(887)	(5 250)	(7 523)
Wartość netto na 31.12.2017	–	–	–	3 743	1 004	3 691	2 523	11 486	22 447
Stopa dyskontowa	22,43%	22,43%	22,43%	22,43%	22,43%	22,43%	22,43%	22,43%	

* stopa dyskontowa uwzględnia także wysokość ryzyka z tytułu upadłości jednostki powiązanej

27. Zapasy

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)
Materiały (według wartości netto możliwej do uzyskania)	29 391	26 320
Według ceny nabycia	39 678	37 425
Według wartości netto możliwej do uzyskania	29 391	26 320
Zapasy ogółem, według niższej z dwóch wartości: ceny nabycia (kosztu wytworzenia) oraz wartości netto możliwej do uzyskania	29 391	26 320

* zapasy stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Spółki na dzień bilansowy zostały zaprezentowane w nocie 31.4

27.1. Odpisy aktualizujące wartość zapasów

	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017 (przekształcone)
Stan na początek okresu	(11 105)	(11 978)
- utworzenie odpisu aktualizującego	(464)	(796)
- rozwiązanie odpisu aktualizującego	384	1 669
- wykorzystanie odpisu aktualizującego	898	-
Stan na koniec okresu	(10 287)	(11 105)

28. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności krótkoterminowe

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)
Należności finansowe		
Należności z tytułu dostaw i usług	198 667	207 062
Odpisy aktualizujące wartość należności z tytułu dostaw i usług (-)	(18 731)	(17 724)
Należności z tytułu dostaw i usług netto	179 936	189 338
Należności ze sprzedaży środków trwałych i wartości niematerialnych	252	192
Kaucje	88 455	62 217
Należności dochodzone na drodze sądowej*	25 869	24 507
Inne należności finansowe	10 483	10 483
Odpis aktualizujący należności finansowe (-)	(24 189)	(24 228)
Należności finansowe ogółem (netto)	280 806	262 509

*Spółka objęła należność odpisem aktualizującym w kwocie odpowiadającej szacowanemu poziomowi ryzyka nierealizowalności tej należności, szczegółowy opis należności spornych został zaprezentowany w nocie 42 niniejszego sprawozdania finansowego

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 <i>(przeznaczony)</i>
Należności niefinansowe		
Należności z tytułu przedpłat i udzielonych zaliczek	99 373	18 416
Należności budżetowe	9 901	7 553
Inne należności niefinansowe	5 664	3 908
Odpis aktualizujący należności niefinansowe (-)	(3 100)	(3 384)
Należności niefinansowe ogółem (netto)	111 838	26 493
Należności krótkoterminowe ogółem (netto)	392 644	289 002

Należności budżetowe obejmują przede wszystkim należności z tytułu podatku VAT zarówno krajowego, jak i zagranicznego.

Należności z tytułu dostaw i usług nie są oprocentowane i mają zazwyczaj 30-dniowy termin płatności. Jednakże, dla niektórych kontrahentów okres spłaty należności ustalany na podstawie indywidualnych umów zawiera się w przedziale od 1 do 3 miesięcy.

Spółka posiada politykę w zakresie dokonywania sprzedaży tylko zweryfikowanym klientom. Dzięki temu, zdaniem kierownictwa, nie istnieje dodatkowe ryzyko kredytowe, ponad poziom określony odpisem na nieściągalne należności właściwym dla należności handlowych.

Wartość bilansowa należności z tytułu dostaw i usług uznawana jest przez Spółkę za rozsądne przybliżenie wartości godziwej.

Należności handlowe krótkoterminowe wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2018 roku w kwocie 179 936 tysięcy złotych dotyczą kontraktów handlowych z krajowymi oraz zagranicznymi kontrahentami.

Kaucje wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2018 roku w kwocie 88 455 tysięcy złotych, dotyczą głównie projektów realizowanych w obszarach:

- budowy bloku parowego opalanego węglem w kwocie 18 060 tysięcy złotych,
- budowy gazociągu w kwocie 15 362 tysiące złotych,
- modernizacji instalacji odsiarczania spalin w kwocie 11 168 tysięcy złotych,
- instalacji katalitycznego odazotowania spalin w kwocie 8 691 tysięcy złotych,
- wykonania części ciśnieniowych kotła do spalarni w kwocie 5 775 tysięcy złotych.

Zmiana stanu kaucji zanotowana w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2018 roku wynikała przede wszystkim ze zwrotu kaucji pieniężnej związanej z realizacją umów na budowę bloku parowego opalanego węglem w kwocie 15 462 tysiące złotych oraz wniesienia zabezpieczenia w formie kaucji pieniężnej w związku z realizacją umów: na modernizację instalacji odsiarczania spalin w kwocie 11 168 tysięcy złotych, a także na budowę gazociągu w kwocie 15 362 tysiące złotych.

Istotną pozycję wykazaną w pozostałych należnościach stanowią zaliczki, które na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiły 99 373 tysiące złotych, w tym:

- zaliczka w związku z realizacją umowy na budowę zbiorników paliwa w kwocie 44 101 tysięcy złotych,
- zaliczka w związku z realizacją umowy na wyspę biomasową w kwocie 18 295 tysięcy złotych,
- zaliczka w związku z realizacją umowy na budowę gazociągu w kwocie 13 457 tysięcy złotych,
- zaliczka w związku z realizacją umowy na budowę zbiornika LNG w kwocie 5 837 tysięcy złotych.

28.1. Odpisy aktualizujące wartość należności handlowych oraz pozostałych należności

Spółka dokonała oceny należności pod kątem utraty ich wartości zgodnie ze stosowaną polityką rachunkowości. Odpisy aktualizujące wartość należności, które w 2018 roku zostały ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów wyniosły:

- w odniesieniu do należności z tytułu dostaw i usług - utworzenie odpisów w kwocie 1 007 tysięcy złotych (2017 rok: utworzenie odpisów w kwocie 3 140 tysięcy złotych),
- w odniesieniu do pozostałych pozycji należności finansowych długoterminowych i krótkoterminowych - rozwiązanie odpisów aktualizujących w kwocie 323 tysiące złotych (2017 rok: utworzenie odpisów aktualizujących w kwocie 85 tysięcy złotych).

Zmiany odpisów aktualizujących wartość należności w okresie objętym sprawozdaniem finansowym prezentują poniższe tabele.

Zgodnie z przyjętą polityką rachunkowości, dla należności z tytułu dostaw i usług Spółka stosuje uproszczone podejście zakładające kalkulację odpisów z tytułu oczekiwanych strat kredytowych dla całego okresu życia instrumentu.

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 <i>(przekształcone)</i>
Stan na początek okresu	(14 945)	(17 615)
Korekta bilansu otwarcia	(2 779)	-
Stan na początek okresu po korekcie	(17 724)	(17 615)
Odpisy ujęte jako koszt w okresie	(1 082)	(75)
Odpisy odwrócone ujęte jako przychód w okresie (-)	75	429
Odpisy wykorzystane (-)	-	2 316
Stan na koniec okresu	(18 731)	(14 945)

Odpisy aktualizujące wartość pozostałych pozycji należności finansowych (tj. poza należnościami z tytułu dostaw i usług) długoterminowych i krótkoterminowych.

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 <i>(przekształcone)</i>
Stan na początek okresu	(18 210)	(14 219)
Korekta bilansu otwarcia	(9 402)	-
Stan na początek okresu po korekcie	(27 612)	(14 219)
Odpisy ujęte jako koszt w okresie	(615)	(4 559)
- 12-miesięczne oczekiwane straty	(615)	(4 559)
- znaczący wzrost ryzyka kredytowego, ale brak utraty wartości	-	-
- aktywa dotknięte utratą wartości	-	-
Odpisy odwrócone ujęte jako przychód w okresie (-)	345	568
- 12-miesięczne oczekiwane straty	345	568
- znaczący wzrost ryzyka kredytowego, ale brak utraty wartości	-	-
- aktywa dotknięte utratą wartości	-	-
Odpisy wykorzystane (-)	593	-
- 12-miesięczne oczekiwane straty	-	-
- znaczący wzrost ryzyka kredytowego, ale brak utraty wartości	-	-
- aktywa dotknięte utratą wartości	593	-
Inne zmiany (różnice kursowe netto z przeliczenia)	-	-
Stan na koniec okresu	(27 289)	(18 210)

29. Rozliczenia międzyokresowe krótkoterminowe

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 <i>(przekształcone)</i>
Rozliczenia międzyokresowe		
Koszty gwarancji bankowych i ubezpieczeniowych	3 572	9 204
Koszty związane z doprowadzeniem do zawarcia umów z klientami	2 938	9 096
Pozostałe koszty	8 791	2 369
Rozliczenia międzyokresowe	15 301	20 669

30. Aktywa finansowe krótkoterminowe

30.1. Pozostałe aktywa finansowe krótkoterminowe

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 <i>(przekształcone)</i>
Inne aktywa finansowe krótkoterminowe, w tym:	7 608	4 747
Zaliczka na poczet nabycia prawa do pożyczki	10 500	10 500
Odpis aktualizujący wartość zaliczki na poczet nabycia prawa do pożyczki	(10 500)	(10 500)
Obligacje krótkoterminowe	7 608	4 747
	7 608	4 747

* szczegółowy opis dotyczący obligacji został zamieszczony w nocie 26.1

30.2. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 <i>(przekształcone)</i>
Środki pieniężne w banku i w kasie	5 386	158 567
Lokaty krótkoterminowe do 3 miesięcy, w tym:	18	354
- stanowiące zabezpieczenie zobowiązań warunkowych	-	-
	5 404	158 921

Środki pieniężne w banku są oprocentowane według zmiennych stóp procentowych, których wysokość zależy od stopy oprocentowania jednodniowych lokat bankowych. Lokaty krótkoterminowe, klasyfikowane jako środki pieniężne, są dokonywane na różne okresy, od jednego dnia do jednego miesiąca, w zależności od aktualnego zapotrzebowania Spółki na środki pieniężne i są oprocentowane według ustalonych z bankiem stóp procentowych.

Spółka posiada środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania, do których zalicza otrzymane w ramach przyznanych dotacji środki pieniężne ulokowane na wyodrębnionych rachunkach bankowych, które Spółka może wykorzystywać do uregulowania zobowiązań wynikających z realizowanych projektów.

31. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Spółki

31.1. Zabezpieczenia ustanowione na środkach trwałych

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość środków trwałych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań wynosiła 128 394 tysiące złotych. Środki trwałe zabezpieczają zobowiązania z tytułu zawartej z PKO BP S.A. Umowy Limitu Kredytowego Wielocelowego (ustanowiona hipoteka na łączną kwotę do 300 milionów złotych na nieruchomościach, których RAFAKO S.A. jest właścicielem lub użytkownikiem wieczystym z wyłączeniem nieruchomości mieszkalnych oraz zastaw rejestrowy pierwszorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw) oraz wierzytelności BGK, PKO BP, mBanku i PZU wobec RAFAKO S.A. na podstawie Umowy Poręczenia zawartej w celu zabezpieczenia zobowiązań E003B7 Sp. z o.o. powstałych w związku z Umową o Udzielenie Gwarancji wystawionych na rzecz TAURON Wytwarzanie S.A. w związku z realizacją Projektu Jaworzno III 910 MW (ustanowiony zastaw rejestrowy drugorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw).

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 <i>(przekształcone)</i>
Środki trwałe zabezpieczone hipoteką, w tym:	85 754	88 384
grunty	9 162	9 208
budynki i budowle	76 592	79 176
Środki trwałe, na których ustanowiono zastaw rejestrowy, w tym:	42 640	47 035
urządzenia techniczne i maszyny	41 400	45 983
środki transportu	1 200	1 052
	128 394*	135 419*

*wykazane kwoty obejmują środki trwałe zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży w kwocie 163 tysiące złotych (31 grudnia 2017: 108 tysięcy złotych)

31.2. Zabezpieczenia ustanowione na wartościach niematerialnych

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartości niematerialne o wartości 9 339 tysięcy złotych stanowiły zabezpieczenie zobowiązań Spółki (31 grudnia 2017: 9 815 tysięcy złotych). Wartości niematerialne zabezpieczają zobowiązania z tytułu zawartej z PKO BP S.A. Umowy Limitu Kredytowego Wielocelowego (ustanowiony zastaw rejestrowy pierwszorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw) oraz wierzytelności BGK, PKO BP, mBanku i PZU wobec RAFAKO S.A. na podstawie Umowy Poręczenia zawartej w celu zabezpieczenia zobowiązań E003B7 Sp. z o.o. powstałych w związku z Umową o Udzielenie Gwarancji wystawionych na rzecz TAURON Wytwarzanie S.A. w związku z realizacją Projektu Jaworzno III 910 MW (ustanowiony zastaw rejestrowy drugorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw).

31.3. Zabezpieczenia ustanowione na akcjach/udziałach

Na dzień 31 grudnia 2018 roku akcje/udziały w spółkach o wartości 36 520 tysięcy złotych (31 grudnia 2017: 35 333 tysiące złotych) zabezpieczają zobowiązania z tytułu zawartej z PKO BP S.A. Umowy Limitu Kredytowego Wielocelowego (ustanowiony zastaw rejestrowy pierwszorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw) oraz wierzytelności BGK, PKO BP, mBanku i PZU wobec RAFAKO S.A. na podstawie Umowy Poręczenia zawartej w celu zabezpieczenia zobowiązań E003B7 Sp. z o.o. powstałych w związku z Umową o Udzielenie Gwarancji wystawionych na rzecz TAURON Wytwarzanie S.A. w związku z realizacją Projektu Jaworzno III 910 MW (ustanowiony zastaw rejestrowy drugorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw).

31.4. Zabezpieczenia ustanowione na zapasach

Na dzień 31 grudnia 2018 roku zapasy o wartości 29 391 tysięcy złotych stanowiły zabezpieczenie zobowiązań Spółki (31 grudnia 2017: 26 320 tysięcy złotych). Zapasy zabezpieczają zobowiązania z tytułu zawartej z PKO BP S.A. Umowy Limitu Kredytowego Wielocelowego (ustanowiony zastaw rejestrowy pierwszorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw) oraz wierzytelności BGK, PKO BP, mBanku i PZU wobec RAFAKO S.A. na podstawie Umowy Poręczenia zawartej w celu zabezpieczenia zobowiązań E003B7 Sp. z o.o. powstałych w związku z Umową o Udzielenie Gwarancji wystawionych na rzecz TAURON Wytwarzanie S.A. w związku z realizacją Projektu Jaworzno III 910 MW (ustanowiony zastaw rejestrowy drugorzędny na zbiorze rzeczy ruchomych i praw).

31.5. Zabezpieczenia ustanowione na należnościach handlowych

Na dzień 31 grudnia 2018 roku należności z tytułu dostaw, robót i usług w kwocie 20 170 tysięcy złotych stanowiły zabezpieczenie udzielonych gwarancji oraz kredytów i pożyczek (31 grudnia 2017 roku: 96 482 tysiące złotych).

32. Kapitał własny

32.1. Kapitał podstawowy

W okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2018 roku kapitał podstawowy RAFAKO S.A. nie uległ zmianie i na dzień 31 grudnia 2018 roku jego wartość wynosiła 254 864 tysiące złotych.

<i>Kapitał akcyjny</i>	<i>Liczba akcji w szt.</i>	<i>Wartość akcji w tys. zł</i>
Akcje serii A	900 000	1 800
Akcje serii B	2 100 000	4 200
Akcje serii C	300 000	600
Akcje serii D	1 200 000	2 400
Akcje serii E	1 500 000	3 000
Akcje serii F	3 000 000	6 000
Akcje serii G	330 000	660
Akcje serii H	8 070 000	16 140
Akcje serii I	52 200 000	104 400
Akcje serii J	15 331 998	30 664
Akcje serii K	42 500 000	85 000
	127 431 998	254 864

W związku z emisją obligacji przez PBG S.A. w 2016 roku, głównego akcjonariusza Spółki, na akcjach RAFAKO S.A. należących bezpośrednio do PBG S.A. (7 665 999 akcji), jak i pośrednio poprzez spółkę zależną od PBG S.A. - Multaros Trading Company Limited (34 800 001 akcji) został ustanowiony zastaw rejestrowy na rzecz obligatariuszy PBG S.A.

32.2. Wartość nominalna akcji

Wszystkie wyemitowane akcje posiadają wartość nominalną wynoszącą 2,00 złote i zostały objęte w zamian za wkłady pieniężne.

32.3. Prawa akcjonariuszy

Akcje wszystkich serii są jednakowo uprzywilejowane co do dywidendy oraz zwrotu z kapitału.

32.4. Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej

W okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2018 roku, w związku z pokryciem straty z lat ubiegłych, kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej uległ zmianie i na dzień 31 grudnia 2018 roku kapitał ten wyniósł 165 119 tysięcy złotych.

W okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2017 roku Spółka dokonała podwyższenia kapitału ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej o kwotę 78 368 tysięcy złotych (nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji wyniosła 85 000 tysięcy złotych, koszty bezpośrednio związane z emisją wyniosły 6 632 tysiące złotych). Na dzień 31 grudnia 2017 roku kapitał ten wyniósł 173 708 tysięcy złotych.

32.5. Wypłacone dywidendy

Spółka w 2018 roku oraz do dnia publikacji niniejszego sprawozdania finansowego nie wypłacała dywidendy, a Zarząd nie zadeklarował jej wypłaty.

32.6. Zarządzanie kapitałem

Zarządzanie kapitałem przez Spółkę mające na celu zapewnienie możliwie wysokiego poziomu bezpieczeństwa działalności operacyjnej przy jednoczesnym minimalizowaniu kosztów pozyskiwania źródeł finansowania. Zabezpieczenie stabilnego rozwoju Spółki wymaga utrzymywania odpowiedniej relacji pomiędzy własnym i obcymi kapitałami oraz efektywnego zarządzania nadwyżkami finansowymi. Spółka analizuje strukturę kapitału poprzez wskaźnik kapitalizacji (udział kapitału własnego w sumie bilansowej).

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2018 <i>(przekształcone)</i>
Udział zadłużenia w kapitale własnym		
Kapitał własny	394 426	393 250
Kapitał obcy (kredyty bankowe oraz otrzymane pożyczki)	100 831	98 568
Suma bilansowa	917 735	903 902
Wskaźnik kapitalizacji (kapitał własny/suma bilansowa)	0,43	0,44
Źródła finansowania ogółem		
Kapitał własny	394 426	393 250
Kapitał obcy (kredyty bankowe oraz otrzymane pożyczki)	100 831	98 568
Leasing finansowy	2 371	2 742
Wskaźnik kapitału do źródeł finansowania ogółem	3,82	3,88
EBITDA		
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	3 703	(37 110)
Amortyzacja	10 904	10 674
EBITDA	14 607	(26 436)
Dług		
Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne	100 831	98 568
Leasing finansowy	2 371	2 742
Wskaźnik długu do EBITDA	7,07	(3,83)

33. Akcjonariusze posiadający co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na WZ RAFAKO S.A. na koniec okresu sprawozdawczego

<i>Nazwa podmiotu</i>	<i>Liczba akcji (w sztukach)</i>	<i>Liczba głosów wynikających z posiadanych akcji</i>	<i>Udział w kapitale zakładowym</i>	<i>Procentowy udział w ogólnej liczbie głosów na WZA</i>
PBG S.A., Multaros Trading Company Ltd. oraz Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych zgodnie z porozumieniem z dnia 24 października 2017 r. o którym mowa w art. 87 ust. 1 pkt 6) Ustawy o Ofercie Publicznej(*), w tym:				
- PBG S.A.(*)	55 081 769	55 081 769	43,22%	43,22%
- PBG S.A.(*)	7 665 999	7 665 999	6,02%	6,02%
- Multaros Trading Company Limited (spółka zależna od PBG S.A.)(*)(**)	34 800 001	34 800 001	27,31%	27,31%
- Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych zarządzany przez PFR TFI S.A. (**)	12 615 769	12 615 769	9,90%	9,90%
Nationale-Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny zarządzany przez Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A. (****)	12 582 710	12 582 710	9,87%	9,87%
Pozostali	59 767 519	59 767 519	46,90%	46,90%

(*) stan akcji na podstawie zawiadomienia od PBG i Multaros z dnia 28 grudnia 2017 roku.

(**) stan akcji na podstawie zawiadomienia Funduszu Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych z dnia 3 stycznia 2018 roku,

(***) Multaros Trading Company Ltd. jest spółką zależną PBG S.A. w związku z czym spółka RAFAKO S.A. („Spółka”) jest pośrednio kontrolowana przez PBG, która posiada łącznie, bezpośrednio i pośrednio, 42.466.000 akcji Spółki stanowiących 33,32% kapitału zakładowego Spółki i uprawniających do wykonywania 33,32% głosów ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Spółki,

(****) liczba akcji oszacowana na podstawie rocznej struktury aktywów opublikowanej przez Nationale-Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny (stan na dzień 29.12.2017).

34. Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Spółka wykazywała zobowiązania z tytułu kredytów bankowych.

Kredyty i pożyczki krótkoterminowe	Zabezpieczenie	Inne	Waluta	Efektywna stopa procentowa	Termin spłaty	Zobowiązania z tytułu kredytów bankowych i pożyczek	
						31 grudnia 2018	31 grudnia 2017
Kredyty							
krótkoterminowe:							
PKO BP S.A.	weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową, przelew wierzycelności z kontraktów*, klauzula potrącenia wierzycelności z rachunków RAFAKO S.A., hipoteka**, oświadczenie o poddaniu się egzekucji, zastaw rejestrowy na zbiorze rzeczy ruchomych i praw stanowiących całość gospodarczą przedsiębiorstwa	kredyt odnawialny w rachunku bieżącym do kwoty 70 milionów złotych***	PLN	WIBOR 1M + marża	30.06.2019****	60 081	55 137
PKO BP S.A.	weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową, przelew wierzycelności z kontraktów*, klauzula potrącenia wierzycelności z rachunków RAFAKO S.A., hipoteka**, oświadczenie o poddaniu się egzekucji, zastaw rejestrowy na zbiorze rzeczy ruchomych i praw stanowiących całość gospodarczą przedsiębiorstwa	kredyt obrotowy odnawialny w rachunku kredytowym do kwoty 80 milionów złotych	PLN	WIBOR 1M lub EURIBOR 1M + marża	30.06.2019****	40 750	43 419
						100 831	98 556
Otrzymane pożyczki							
krótkoterminowe:							
PGL - DOM Sp. z o.o.*****	weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową	umowa pożyczki pieniężnej z przeznaczeniem na bieżącą działalność	PLN	WIBOR 1M + marża	31.12.2017** ****	–	12
						–	12

* zabezpieczenie udzielonego kredytu stanowią należności z kontaktów realizowanych przez Spółkę;

** na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego Spółka ustanowiła hipotekę na nieruchomościach Spółki (za wyjątkiem mieszkań i budynków mieszkalnych) na łączną kwotę do 300 milionów złotych, która ma stanowić dodatkowe zabezpieczenie udzielonego przez bank PKO BP S.A. kredytu;

*** na dzień publikacji niniejszego sprawozdania finansowego, zgodnie z aneksem do umowy limitu kredytowego wielocelowego podpisanego dnia 29 czerwca 2018 roku, limit udzielony został do kwoty 200 mln złotych, w tym limit kredytu w rachunku bieżącym do kwoty 70 milionów złotych i kredytu obrotowego do kwoty 80 milionów złotych.

**** na dzień publikacji niniejszego sprawozdania finansowego, zgodnie z aneksem do umowy limitu kredytowego wielocelowego podpisanego dnia 29 czerwca 2018 roku, termin wykorzystania i spłaty kredytu przedłużono do dnia 30 czerwca 2019 roku.

***** jednostka zależna

***** pożyczka została spłacona w terminie w 2017 roku; kwota 12 tysięcy złotych dotyczy naliczonych odsetek, które zostały zapłacone w 2018 roku.

Spółka przewiduje przedłużenie umowy kredytowej na kolejne okresy. Sytuację kredytową Spółki należy analizować w powiązaniu z notą 7 dotyczącą kontynuacji działalności Spółki.

35. Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych

35.1. Świadczenia pracownicze po okresie zatrudnienia oraz inne świadczenia

Na podstawie prognozy wyceny dokonanej na koniec okresu obrachunkowego przez profesjonalną firmę aktuarialną Spółka tworzy rezerwę na wartość bieżącą zobowiązania z tytułu odpraw emerytalnych, nagród jubileuszowych oraz ZFŚS. Kwotę tej rezerwy oraz uzgodnienie przedstawiające zmiany stanu w ciągu okresu obrotowego przedstawiono w poniższej tabeli:

	<i>31 grudnia 2018</i>	<i>31 grudnia 2017</i> <i>(przekształcone)</i>
Na dzień 1 stycznia	23 185	23 767
Koszty odsetek	741	770
Koszty bieżącego zatrudnienia	540	450
(Zyski)/straty aktuarialne	4 275	(324)
Wypłacone świadczenia	(2 644)	(2 538)
Korekta wartości rezerwy związana z Programem Dobrowolnych Odejść	–	1 060
	<u><u>26 097</u></u>	<u><u>23 185</u></u>
Koniec okresu	<u>23 482</u>	<u>20 448</u>
Rezerwy długoterminowe	<u>2 617</u>	<u>2 737</u>
Rezerwy krótkoterminowe		

Główne założenia przyjęte przez aktuarium na dzień i zakładane w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2018 roku oraz w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2017 roku do wyliczenia kwoty zobowiązania są następujące:

	<i>31 grudnia 2018</i>	<i>31 grudnia 2017</i> <i>(przekształcone)</i>
Stopa dyskontowa (%)	2,8	3,2
Przewidywany wskaźnik inflacji (%)*	–	–
Wskaźnik rotacji pracowników	7,5	7
Przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń (**)**	2	2

* Brak danych w raporcie aktuarium

** 2% w roku 2019 oraz w kolejnych latach

Analiza wrażliwości

Zmiana przyjętej stopy dyskontowej o pół punktu procentowego:

	<i>Wzrost</i> <i>(w tys. złotych)</i>	<i>Spadek</i> <i>(w tys. złotych)</i>
<i>31 grudnia 2018</i>		
Wpływ na zobowiązanie z tytułu określonych świadczeń	(1 064)	1 150
<i>31 grudnia 2017</i>		
Wpływ na zobowiązanie z tytułu określonych świadczeń	<u>(944)</u>	<u>1 019</u>

35.2. Zobowiązania i rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych - długoterminowe

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 <i>(przekształcone)</i>
Zobowiązania z tytułu Programu Dobrowolnych Odejść	–	153
Naliczone zobowiązania z tytułu niewypłaconej premii	13	495
Rezerwy na odprawy emerytalne	6 838	5 901
Rezerwa na nagrody jubileuszowe	12 197	10 601
Rezerwa na pozostałe świadczenia pracownicze	4 447	3 946
	23 495	21 096
	23 495	21 096

35.3. Zobowiązania i rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych krótkoterminowe

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 <i>(przekształcone)</i>
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń społecznych	6 488	6 565
Zobowiązania wobec pracowników z tytułu wynagrodzeń	6 179	6 223
Zobowiązania z tytułu Programu Dobrowolnych Odejść	145	1 443
Rezerwy na koszty niewykorzystanych urlopów	2 929	3 875
Naliczone zobowiązania z tytułu niewypłaconej premii	733	622
Rezerwy na odprawy emerytalne	540	763
Rezerwa na nagrody jubileuszowe	1 754	1 582
Rezerwa na pozostałe świadczenia pracownicze	323	392
	19 091	21 465
	19 091	21 465

36. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania

36.1. Pozostałe zobowiązania długoterminowe

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 <i>(przekształcone)</i>
Zobowiązania finansowe		
Pozostałe zobowiązania długoterminowe	9 647	14 674
	9 647	14 674
	9 647	14 674

36.2. Pozostałe rezerwy długoterminowe

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 <i>(przekształcone)</i>
Rezerwa na naprawy gwarancyjne	14 515	16 567
	14 515	16 567
	14 515	16 567

36.3. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług i pozostałe zobowiązania krótkoterminowe

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 <i>(przekształcone)</i>
Zobowiązania finansowe		
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	176 700	185 498
Zobowiązania z tytułu zakupu środków trwałych i wartości niematerialnych	217	399
Kwoty zatrzymane (kaucje)	259	397
Inne zobowiązania finansowe	199	–
Zobowiązania finansowe ogółem	177 375	186 294
Zobowiązania niefinansowe		
Zobowiązania z tytułu podatków i innych świadczeń	16 825	42 247
Inne zobowiązania niefinansowe	12 229	29 235
Zobowiązania niefinansowe ogółem	29 054	71 482
	206 429	257 776

Wartość bilansowa zobowiązań z tytułu dostaw i usług uznawana jest przez Spółkę za rozsądne przybliżenie wartości godziwej.

36.4. Pozostałe rezerwy krótkoterminowe

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 <i>(przekształcone)</i>
Rezerwa na naprawy gwarancyjne	8 436	13 217
Rezerwa na straty z tytułu umów	4 077	14 090
Rezerwa na kary umowne	–	9 760
Pozostałe rezerwy	575	863
	13 088	37 930

36.5. Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych

Na dzień 31 grudnia 2018 roku i na dzień 31 grudnia 2017 roku Spółka nie posiada nierozliczonych transakcji walutowych o ujemnej wartości godziwej.

36.6. Zobowiązania z tytułu nabycia środków trwałych i wartości niematerialnych

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Spółka wykazywała zobowiązania z tytułu nabycia rzeczowych aktywów trwałych w kwocie 217 tysięcy złotych (31 grudnia 2017 roku: 399 tysięcy złotych).

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Spółka nie posiadała podpisanych umów dotyczących planowanych nakładów inwestycyjnych, które nie zostały na dzień zakończenia okresu sprawozdawczego ujęte w księgach rachunkowych.

36.7. Zmiana stanu rezerw, zobowiązań i rozliczeń międzyokresowych wykazanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej

36.7.1. Zobowiązania z tytułu niewykorzystanych urlopów

Zobowiązanie na koszty niewykorzystanych urlopów wyliczana jest miesięcznie w oparciu o faktyczną ilość dni niewykorzystanych urlopów na koniec każdego miesiąca. W ciągu roku obrotowego na każdy miesiąc przypada jedna dwunasta należnego urlopu za cały rok, powiększona o wszystkie niewykorzystane dni z okresów poprzednich. Ustalona w ten sposób ilość dni mnożona jest przez średnią stawkę dzienną dla danego pracownika, ustaloną w oparciu o wynagrodzenie z miesiąca, na który rezerwa jest wyliczana powiększone o obciążenia z tytułu ZUS.

	<i>31 grudnia 2018</i>	<i>31 grudnia 2017 (przekształcone)</i>
Początek okresu	3 874	3 553
Utworzenie rezerwy na zobowiązanie	–	321
Koszty wypłaconych świadczeń	(945)	–
Rozwiązanie rezerwy na zobowiązanie	–	–
Koniec okresu	<u><u>2 929</u></u>	<u><u>3 874</u></u>
Krótkoterminowe na dzień	2 929	3 874
Długoterminowe na dzień	–	–
	<u><u>2 929</u></u>	<u><u>3 874</u></u>

36.7.2. Naliczone zobowiązania z tytułu niewypłaconej premii

Spółka wypłaca pracownikom premię roczną, której wysokość jest uzależniona od stopnia realizacji zysku operacyjnego firmy. Zgodnie z postanowieniami Układu Zbiorowego Pracy (UZP), po zatwierdzeniu rocznego sprawozdania finansowego w terminie do 30 dni, Zarząd – po zasięgnięciu opinii Związków Zawodowych – podejmuje decyzję o wypłacie premii uznaniowej dla pracowników Spółki. W ciągu roku obrotowego Spółka tworzy rezerwę z tytułu premii rocznej w wysokości określonej w UZP, o ile Zarząd Spółki nie podejmie decyzji o jej nie tworzeniu. Spółka tworzy również rezerwę z tytułu premii dla kierowników projektów, wypłacaną po zakończeniu realizacji umowy.

	<i>31 grudnia 2018</i>	<i>31 grudnia 2017 (przekształcone)</i>
Początek okresu	1 118	7 296
Utworzenie rezerwy na zobowiązanie	3 876	418
Koszty wypłaconych świadczeń	(134)	(530)
Rozwiązanie rezerwy na zobowiązanie	(4 114)	(6 066)
Koniec okresu	<u><u>746</u></u>	<u><u>1 118</u></u>
Krótkoterminowe na dzień	733	622
Długoterminowe na dzień	13	496
	<u><u>746</u></u>	<u><u>1 118</u></u>

36.7.3. Rezerwa na koszty napraw gwarancyjnych

Rezerwy na naprawy gwarancyjne tworzone są na podstawie określonego przez Zarząd Spółki stopnia prawdopodobieństwa wystąpienia zobowiązania w przyszłości na podstawie realizowanych umów o usługę. Utrzymywane są w danym stopniu istnienia prawdopodobieństwa wystąpienia do dnia wygaśnięcia prawa do realizacji gwarancji lub roszczeń naprawczych.

	<i>31 grudnia 2018</i>	<i>31 grudnia 2017</i> <i>(przekształcone)</i>
Początek okresu	17 489	19 653
Korekta bilansu otwarcia	12 295	14 695
Początek okresu po korekcie	29 784	34 348
Utworzenie rezerwy na zobowiązanie	14 767	13 466
Poniesione koszty napraw gwarancyjnych	(15 802)	(18 030)
Rozwiązanie rezerwy na zobowiązanie	(5 798)	–
Koniec okresu	<u>22 951</u>	<u>29 784</u>
Krótkoterminowe na dzień	8 436	13 217
Długoterminowe na dzień	14 515	16 567
	<u>22 951</u>	<u>29 784</u>

36.7.4. Zobowiązania z tytułu Programu Dobrowolnych Odejść

Zarząd RAFAKO S.A. w dniu 15 listopada 2016 roku podjął decyzję o uruchomieniu Programu Dobrowolnych Odejść dla pracowników RAFAKO S.A. Czas trwania programu ustalono na okres od 1 grudnia 2016 roku do 31 stycznia 2017 roku.

Celem Programu Dobrowolnych Odejść było dostosowanie poziomu, struktury i kosztów zatrudnienia w RAFAKO S.A. do sytuacji rynkowej w obszarze działania Spółki bez konieczności uruchamiania procedury zwolnień grupowych. Docelowo, programem mogło być objętych do 200 pracowników. Program adresowany był w szczególności do:

- pracowników w wieku emerytalnym,
- pracowników korzystających z uprawnień ochrony przedemerytalnej,
- pozostałych pracowników, spełniających określone w regulaminie programu warunki.

W ramach Programu Dobrowolnych Odejść 176 pracowników Spółki złożyło wnioski o objęcie programem. Pozytywnie rozpatrzono 128 wniosków, a ostateczne zobowiązania wynikające z realizacji założeń programu, na które została utworzona rezerwa w całości wpływająca na wynik za 2016 rok, wyniosły 7 622 tysiące złotych.

	<i>31 grudnia 2018</i>	<i>31 grudnia 2017</i> <i>(przekształcone)</i>
Początek okresu	1 596	7 094
Utworzenie rezerwy na zobowiązanie	–	–
Poniesione koszty	(1 332)	(5 498)
Rozwiązanie rezerwy na zobowiązanie	(119)	–
Koniec okresu	<u>145</u>	<u>1 596</u>
Krótkoterminowe na dzień	145	1 443
Długoterminowe na dzień	–	153
	<u>145</u>	<u>1 596</u>

36.7.5. Rezerwa na koszty reorganizacji

W 2017 roku Zarząd Spółki podjął decyzję o przystąpieniu do kolejnego etapu reorganizacji RAFAKO S.A. Jednym z elementów przeprowadzanej reorganizacji jest ograniczenie liczby pracowników Spółki o 15,6% stanu osobowego RAFAKO S.A. Celem programu jest dostosowanie poziomu i kosztów zatrudnienia w Spółce do sytuacji rynkowej w obszarze działania Spółki. Łączna liczba pracowników, objętych zamiarem grupowego zwolnienia maksymalnie wyniesie 276 osób. W 2017 roku Spółka utworzyła rezerwę na koszty związane z procesem reorganizacji w kwocie 8 368 tysięcy złotych, które obejmowały m.in. odprawy, rekompensaty z tytułu utraty nagrody jubileuszowej itp.

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 <i>(przekształcone)</i>
Początek okresu	8 368	–
Utworzenie rezerwy na zobowiązanie	–	8 368
Poniesione koszty	(2 622)	–
Rozwiązanie rezerwy na zobowiązanie	(5 746)	–
Koniec okresu	–	8 368
Krótkoterminowe na dzień	–	8 368
Długoterminowe na dzień	–	–
	–	8 368

36.8. Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku Spółka nie posiadała zobowiązań z tytułu podatku dochodowego.

Rozliczenia podatkowe oraz inne obszary działalności podlegające regulacjom (na przykład sprawy celne czy dewizowe) mogą być przedmiotem kontroli organów administracyjnych, które uprawnione są do nakładania wysokich kar i sankcji. Brak odniesienia do utrwalonych regulacji prawnych w Polsce powoduje występowanie w obowiązujących przepisach niejasności i niespójności. Często występujące różnice w opiniach co do interpretacji prawnej przepisów podatkowych zarówno wewnątrz organów państwowych, jak i pomiędzy organami państwowymi i przedsiębiorstwami, powodują powstawanie obszarów niepewności i konfliktów. Zjawiska te powodują, że ryzyko podatkowe w Polsce jest znacząco wyższe niż istniejące zwykle w krajach o bardziej rozwiniętym systemie podatkowym.

Rozliczenia podatkowe mogą być przedmiotem kontroli przez okres pięciu lat, począwszy od końca roku, w którym nastąpiła zapłata podatku. W wyniku przeprowadzanych kontroli dotychczasowe rozliczenia podatkowe Spółki mogą zostać powiększone o dodatkowe zobowiązania podatkowe.

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2018 roku w Spółce rozpoczęła się kontrola celno- skarbowa dotycząca rzetelności deklarowanych podstaw opodatkowania oraz prawidłowości obliczania i wpłacania podatku dochodowego za 2016 rok. Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego kontrola nie zakończyła się.

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2017 roku w Spółce nie odbyły się kontrole podatkowe.

37. Dotacje

Dotacje wykazane w sprawozdaniu finansowym na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiły 1 047 tysięcy złotych. Otrzymane dotacje dotyczą:

- działalności prewencyjnej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń S.A., w ramach której spółka dofinansowała projekt, dostawy oraz instalację systemów detekcji i sygnalizacji gazu ziemnego dla dwóch pieców gazowych w RAFAKO S.A.; dotacja ma charakter pieniężny,
- działalności prewencyjnej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń S.A., w ramach której spółka dofinansowała projekt wyposażenia magazynu farb i lakierów w system detekcji węglowodorów w RAFAKO S.A.; dotacja ma charakter pieniężny,
- działalności prewencyjnej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń S.A., w ramach której spółka dofinansowała projekt modernizacji i rozbudowy systemu monitoringu w RAFAKO S.A.; dotacja ma charakter pieniężny.
- działalności prewencyjnej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń S.A. i InterRisk Towarzystwa Ubezpieczeń S.A. Vienna Insurance Group, w ramach której towarzystwa ubezpieczeniowe dofinansowują projekt poprawy bezpieczeństwa pożarowego w budynku produkcyjnym w RAFAKO S.A.; dotacje mają charakter pieniężny,

- projekt badawczy mający na celu opracowanie innowacyjnej elektrostatycznej metody ograniczenia emisji submikronowych cząstek stałych w spalinach i gazach odlotowych w szczególności ze źródeł zasilanych biopaliwami. (ELAGLOM). realizowany ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w ramach Programu Badań Stosowanych; dotacja ma charakter pieniężny,
- projekt badawczy "Elastyczność istniejących bloków energetycznych przy ograniczonych nakładach inwestycyjnych" realizowany ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w ramach działania POIR 1.2 w konkursie PBSE; dotacja ma charakter pieniężny,
- projekt badawczy "Opracowanie niskonakładowej metody zwiększenia skuteczności instalacji odsiarczania spalin" realizowany ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w ramach działania POIR 1.2 w konkursie INNOCHEM ; dotacja ma charakter pieniężny,
- projekt badawczy "Układ metanowania CO2 do magazynowania energii elektrycznej poprzez produkcję CO2-SNG." projekt realizowany we współpracy z TAURON Wytwarzanie S.A., Instytut Chemicznej Przeróbki Węgla, Akademię Górniczo-Hutniczą, West Technology & Trading Polska Sp. z o.o. z Opola, EXERGON Sp. z o.o. z Gliwic, Instytut CEA z Francji oraz firmę Atmosstat z Francji; dotacja ma charakter pieniężny,
- projekt badawczy "Poligeneracyjny układ komunalny opalany biomasą i paliwami wtórnymi z odpadów." projekt realizowany we współpracy z firmami EXERGON Sp. z o.o. z Gliwic, TAURON Wytwarzanie S.A., Instytutem Chemicznej Przeróbki Węgla, firmą EQTEC z Hiszpanii, Instytut CEA z Francji oraz firmę Atmosstat z Francji; dotacja ma charakter pieniężny.

Rozliczenia z tytułu dotacji:

<i>Cel dotacji</i>	<i>Stan na 1 stycznia 2018</i>	<i>Zwiększenia w okresie</i>	<i>Odpisanie dotacji w pozostałe przychody operacyjne w okresie</i>	<i>Zwrot dotacji w okresie</i>	<i>Inne zmniejszenia dotacji w okresie</i>	<i>Stan na 31 grudnia 2018</i>
Modernizacja środków trwałych	177	-	(9)	-	-	168
Realizacja części projektu badawczego	103	2 033	(1 257)	-	-	879
	280	2 033	(1 266)	-	-	1 047

38. Emisja, wykup i spłata dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2018 roku Spółka nie przeprowadzała emisji, wykupu i spłat dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych.

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2017 roku Spółka przeprowadzała emisję 42.500.000 praw do akcji zwykłych na okaziciela serii K Spółki. W dniu 27 grudnia 2017 roku Sąd Rejonowy w Gliwicach Wydział X Gospodarczy KRS dokonał rejestracji nowego kapitału zakładowego Spółki w wysokości 254 863 996 złotych, zaś dnia 18 stycznia 2018 roku miało miejsce pierwsze notowanie akcji serii K na Giełdzie Papierów Wartościowych.

39. Wykorzystanie wpływów z emisji papierów wartościowych

Środki pieniężne pozyskane w drodze emisji akcji serii K w kwocie 163 368 tysięcy złotych w latach 2017-2018 roku zostały wykorzystane na następujące cele:

- finansowanie kontraktów w kwocie 110 925 tysięcy złotych,
- finansowanie projektów związanych z wdrożeniem produkcyjnym nowych produktów, w tym wysp poligeneracyjnych oraz projektów związanych z zgazowaniem odpadów oraz biomasy w kwocie 41 081 tysięcy złotych,
- finansowanie projektów badawczo-rozwojowych w kwocie 11 362 tysiące złotych.

Łącznie wykorzystano 163 368 tysięcy złotych środków pochodzących z emisji akcji serii K. Tym samym emisja z 2017 roku została rozliczona w całości.

40. Zmiany pozycji pozabilansowych, informacje o udzieleniu przez jednostkę poręczeń kredytu, pożyczki lub udzieleniu gwarancji

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)
Należności z tytułu gwarancji bankowych otrzymanych w głównej mierze jako zabezpieczenie wykonania umów handlowych, w tym:	226 019	182 715
- od jednostek powiązanych	-	-
Należności z tytułu otrzymanych poręczeń, w tym:	-	-
- od jednostek powiązanych	-	-
Weksle otrzymane jako zabezpieczenie, w tym:	64 159	18 823
- od jednostek powiązanych	55 657	11 286
Akredytywy	-	46
	290 178	201 584

	31 grudnia 2018	31 grudnia 2017 (przekształcone)
Zobowiązania z tytułu gwarancji bankowych udzielonych w głównej mierze jako zabezpieczenie wykonania umów handlowych, w tym:	416 053	320 431
- na rzecz jednostek powiązanych	-	-
Zobowiązania z tytułu udzielonych poręczeń, w tym:	1 238 500	1 294 375
- na rzecz jednostek powiązanych	1 238 500	1 294 375
Weksle wydane pod zabezpieczenie, w tym:	21 978	15 076
- na rzecz jednostek powiązanych	-	-
Akredytywy	-	-
	1 676 531	1 629 882

W okresie 12 miesięcy 2018 roku spółka RAFAKO S.A. zanotowała wzrost poziomu zobowiązań warunkowych w kwocie 46 649 tysięcy złotych, który wynikał ze wzrostu poziomu udzielonych gwarancji oraz wystawionych weksli. W okresie 12 miesięcy 2018 roku na zlecenie RAFAKO S.A. banki oraz instytucje ubezpieczeniowe udzieliły kontrahentom gwarancji, z tytułu dobrego wykonania umowy, w kwocie 76 985 tysięcy złotych, gwarancji zwrotu zaliczki, w kwocie 68 569 oraz gwarancji przetargowych, w kwocie 64 405 tysięcy złotych. Największą pozycję w tej grupie zobowiązań stanowi gwarancja zwrotu zaliczki na kwotę 10 326 tysięcy euro, wystawiona w grudniu 2018 roku. Zobowiązania z tytułu udzielonych poręczeń na koniec grudnia 2018 roku wynosiły 1 238 500 tysięcy złotych. Największą pozycję w tej grupie zobowiązań stanowią poręczenia udzielone w dniu 16 kwietnia 2014 roku oraz 24 lutego 2016 roku przez RAFAKO S.A. za zobowiązania jednostki zależnej E003B7 Sp. z o.o., z terminem obowiązywania do dnia 17 kwietnia 2028 roku, w związku z projektem na „Budowę nowych mocy w technologiach węglowych w TAURON Wytwarzanie S.A.– Budowa bloku energetycznego o mocy 910 MW na parametry nadkrytyczne w Elektrowni Jaworzno III – Elektrownia II”. Największą pozycją wśród gwarancji udzielonych, które wygasły w okresie 12 miesięcy 2018 roku była gwarancja przetargowa w kwocie 9 000 tysięcy złotych.

W okresie 12 miesięcy 2018 roku Spółka odnotowała wzrost poziomu należności warunkowych w kwocie 88 594 tysiące złotych otrzymanych głównie pod zabezpieczenie należytego wykonania umów oraz zwrotu zaliczki, w tym wzrost poziomu należności z tytułu otrzymanych gwarancji bankowych i ubezpieczeniowych w kwocie 43 304 tysiące złotych oraz wzrost poziomu należności z tytułu weksli w wysokości 45 336 tysięcy złotych. Największą pozycję wśród gwarancji otrzymanych w okresie 12 miesięcy 2018 roku stanowi gwarancja zwrotu zaliczki w kwocie 2 520 tysięcy euro. Największą pozycją wśród gwarancji wygasłych w okresie 12 miesięcy 2018 roku stanowiła gwarancja zwrotu zaliczki w kwocie 431 tysięcy euro.

41. Gwarancje bankowe i ubezpieczeniowe

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Spółka posiadała zobowiązania warunkowe wynikające z gwarancji bankowych i ubezpieczeniowych o łącznej wartości 416 053 tysiące złotych, w tym:

Lp.	Bank/ubezpiaczyciel wystawiający gwarancje	Kwota gwarancji (w tys. PLN)	Przedmiot gwarancji
1.	AXA	3 180	dobrze wykonanie umowy, należyte usunięcie wad i usterek, zwrot zaliczki, udziału w przetargu
2.	ALLIANZ	21 142	dobrze wykonanie umowy, należyte usunięcie wad i usterek, zwrot zaliczki, udziału w przetargu
3.	Euler HERMES	21 823	dobrze wykonanie umowy, należyte usunięcie wad i usterek, zwrot zaliczki, udziału w przetargu
4.	ERGO HESTIA	60 429	dobrze wykonanie umowy, należyte usunięcie wad i usterek, zwrot zaliczki
5.	PKO BP	84 501	dobrze wykonanie umowy, należyte usunięcie wad i usterek, zwrot zaliczki, gwarancja zapłaty
6.	UNIQA	92	dobrze wykonanie umowy, należyte usunięcie wad i usterek
7.	WARTA	2 120	należyte usunięcie wad i usterek
8.	Generali	31 876	dobrze wykonanie umowy, należyte usunięcie wad i usterek, zwrot zaliczki
9.	InterRisk	22 612	dobrze wykonanie umowy, należyte usunięcie wad i usterek, udział w przetargu
10.	KUKE	83 357	dobrze wykonanie umowy, należyte usunięcie wad i usterek
11.	TUW PZUW	4 683	zwrot zaliczki
12.	HSBC	80 238	dobrze wykonanie umowy, zwrot zaliczki, udziału w przetargu,
	RAZEM	416 053	

Zabezpieczenie wierzytelności większości ubezpieczycieli wystawiających gwarancje finansowe na zlecenie Spółki stanowią weksle własne in blanco wraz z deklaracjami wekslowymi, natomiast wierzytelności banków zabezpieczone są głównie zabezpieczeniami wynikającymi z umowy LKW oraz kaucjami gotówkowymi.

42. Sprawy sporne, postępowania sądowe

42.1. Postępowanie sądowe o odszkodowanie od firmy Donieckobłenergo z siedzibą na Ukrainie

Istotnym postępowaniem prowadzonym przez RAFAKO S.A. jest postępowanie sądowe o odszkodowanie od firmy Donieckobłenergo z siedzibą na Ukrainie z powodu ostatecznego zaniechania realizacji budowy kotła przez Klienta. W dniu 6 sierpnia 2010 roku Spółka otrzymała wyrok Izby Sądowej do spraw gospodarczych Sądu Najwyższego Ukrainy, na mocy którego pozytywnie została rozpatrzona skarga kasacyjna złożona przez RAFAKO S.A. w dniu 2 marca 2010 roku i postanowiono utrzymać w mocy wyrok Donieckiego Apelacyjnego Sądu Gospodarczego z dnia 23 grudnia 2008 roku, w którym to orzeczeniu została zasądzona na rzecz RAFAKO S.A. tytułem odszkodowania, odsetek za zwłokę, kosztów sądowych i kosztów zastępstwa procesowego łącznie kwota 56,7 miliona hrywien, co w przeliczeniu stanowiło kwotę około 11,5 mln USD. Ze względu na niepewność skuteczności windykacji zasądzonej wierzytelności, RAFAKO S.A. nie ujęła powyższej kwoty w przychodach. Pełnomocnik RAFAKO S.A. poinformował, że w lipcu 2012 roku Sąd Gospodarczy okręgu Donieckiego wznowił rozpatrywanie sprawy ze względu na żądanie Donieckobłenergo uznania umowy z dnia 16 maja 1994 roku za nieważną. Zdaniem pełnomocnika nie ma żadnych nowych argumentów i dowodów dla uznania takiego żądania. Z uwagi na sytuację polityczną panującą na Ukrainie oraz na fakt, iż brak jest pełnej dokumentacji przedmiotowej sprawy w jednym z tamtejszych sądów, co razem wzięwszy uniemożliwia ochronę praw i interesów RAFAKO S.A. na drodze sądowej, Zarząd Spółki, po zapoznaniu się z opinią prawną w zakresie możliwości dalszego dochodzenia roszczeń od spółki Donieckobłenergo, podjął decyzję o zaniechaniu tegoż działania.

42.2. Postępowanie sądowe przeciwko spółce Mostostal Warszawa S.A.

Dnia 11 października 2016 roku jednostka dominująca złożyła w Sądzie Okręgowym w Gliwicach pozew przeciwko spółce Mostostal Warszawa S.A. o zapłatę kwoty w wysokości 8 042 475 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 3 sierpnia 2016 roku, tytułem zwrotu 70% wartości kwot wstrzymanych na poczet zabezpieczenia należytego wykonania umowy. Złożenie pozwu uzasadnione było tym, że strony zakończyły definitywnie współpracę w ramach zawartego dnia 18 grudnia 2012 roku kontraktu podwykonawczego na projekt, dostawę i montaż rusztu, kotła i instalacji oczyszczania spalin dla dwóch linii ZTUO Szczecin (ostatecznie spółka RAFAKO S.A. złożyła oświadczenie o odstąpieniu od kontraktu podwykonawczego z winy Mostostal Warszawa S.A. dnia 7 lipca 2016 roku). W związku z zakończoną współpracą na tym projekcie, Mostostal Warszawa S.A. zobowiązany jest zwrócić wartość kwot wstrzymanych na poczet zabezpieczenia należytego wykonania kontraktu, ponieważ wygasła umowna przesłanka istnienia takiego zabezpieczenia. W dniu 19 października 2016 roku Sąd Okręgowy w Gliwicach wydał nakaz zapłaty, w którym uwzględnił w całości żądanie RAFAKO S.A. W dniu 25 listopada 2016 roku do ww. sądu wpłynął sprzeciw od nakazu zapłaty złożony przez Mostostal Warszawa S.A. W dniu 30 czerwca 2017 roku Sąd Okręgowy w Gliwicach zasądził na rzecz Spółki całość kwoty dochodzonej pozwem. Od wyroku sądu I instancji Mostostal Warszawa S.A. w dniu 28 sierpnia 2017 roku złożył apelację. W aktualnym stanie rzeczy, po złożeniu przez RAFAKO S.A. w dniu 5 października 2017 roku odpowiedzi na apelację, strony oczekują na wyznaczenie przez sąd terminu rozprawy. Na dzień 31 grudnia 2018 roku Spółka prezentuje tę należność sporną w kwocie 8 milionów złotych w pozycji „Pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe kosztów”. W dniu 12 grudnia 2018 roku Spółka RAFAKO S.A. uzyskała prawomocny, korzystny dla siebie wyrok. Zasądzone nim kwoty (łącznie ok. 9,5 miliona złotych) wpłynęły na konto Spółki w styczniu 2019 roku.

42.3. Postępowanie sądowe przeciwko spółce Mostostal Warszawa S.A. oraz spółce Zakład Unieszkodliwiania Odpadów sp. z o.o.

Dnia 20 marca 2017 roku jednostka dominująca złożyła w Sądzie Okręgowym w Gliwicach pozew kierowany solidarnie przeciwko spółce Mostostal Warszawa S.A. oraz spółce Zakład Termicznego Unieszkodliwiania Odpadów sp. z o.o. o zapłatę kwoty w wysokości 13 136 446,57 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18 listopada 2016 roku z tytułu wystawionej faktury za zrealizowane przez Spółkę, a niezapłacone przez Mostostal Warszawa S.A. oraz Zakład Unieszkodliwiania Odpadów sp. z o.o. prace wykonane w ramach umowy podwykonawczej dotyczącej inwestycji ZTUO Szczecin. RAFAKO uznaje, że roszczenie jest zasadne, ponieważ prace zostały zrealizowane, na poparcie czego została przeprowadzona przez Spółkę stosowna inwentaryzacja prac i przekazana dłużnikom. W dniu 29 marca 2017 roku sąd wydał nieprawomocny nakaz zapłaty kwot dochodzonych pozwem. Pozwane spółki w dniu 19 kwietnia 2017 roku złożyły do sądu sprzeciwy od nakazu zapłaty. W dniu 27 lipca 2017 roku RAFAKO S.A. złożyło do sądu pismo procesowe, które oprócz odpowiedzi na sprzeciwy pozwanych spółek zawiera rozszerzenie powództwa o 3 021 268 złotych, do łącznej kwoty 16 157 215 złotych. Jak do tej pory w sprawie odbyła się w dniu 6 października 2017 roku jedna, wstępna rozprawa. Pozwane spółki złożyły do sądu odpowiedzi na pismo procesowe powoda z dnia 27 lipca 2017 roku, w którym zostało rozszerzone powództwo. Z uwagi na to, iż przedmiot sporu jest bardzo skomplikowany, trudno określić termin jego zakończenia. W ramach toczącego się postępowania sądowego Spółka uzyskała wgląd do inwentaryzacji zakresu zrealizowanych prac na tym projekcie wykonanej przez biegłego sądowego na zlecenie sądu rozpatrującego sprawę sporną pomiędzy Mostostalem Warszawa S.A. a Zakładem Termicznego Unieszkodliwiania Odpadów sp. z o.o. dotyczącą końcowego rozliczenia kontraktu po wypowiedzeniu umowy wykonawczej. Wyniki tej inwentaryzacji zostały porównane przez Spółkę do zakresu zinwentaryzowanego wewnątrznie przez RAFAKO S.A. i nie stwierdzono istotnych rozbieżności. W ocenie Spółki pozwane strony mogą kwestionować wysokość roszczenia RAFAKO (wycenionego przez Spółkę na bazie zinwentaryzowanego zakresu wykonanych prac i ustalonego kontraktowego wynagrodzenia za dany zakres), ponieważ roszczenie to będzie podlegało zasądzeniu przez sąd i może być finalnie uzależnione od wyników inwentaryzacji przeprowadzonej przez biegłego sądowego. Na dzień 31 grudnia 2018 roku Spółka prezentuje tę należność sporną, po uwzględnieniu ostrożnościowego odpisu aktualizującego, w kwocie netto 13 milionów złotych w pozycji „Pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe kosztów”. W ocenie kancelarii prawnej reprezentującej Spółkę w tym postępowaniu powództwo jest uzasadnione (szansa pozytywnego rozstrzygnięcia wynosi ok. 90%), natomiast ocena zasadności roszczenia co do jego wysokości jest uzależniona od wyników postępowania dowodowego, w tym zwłaszcza opinii biegłego sądowego. Mając na uwadze aktualny status postępowania sądowego, a także stanowisko kancelarii prawnej reprezentującej Spółkę, w ocenie Zarządu Spółki ryzyko związane z realizowalnością powyższego aktywa w wykazanej kwocie netto na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego jest minimalne.

42.4. Spór z firmą Wärtsilä Finland Oy (Klient)

W dniu 29 marca 2018 roku Spółka podpisała z firmą Wärtsilä Finland Oy (Klient) umowę na budowę zbiornika LNG w miejscowości Hamina w Finlandii. Prace w ramach umowy prowadzone są w oparciu o dokumentację techniczną dostarczaną przez Klienta. Terminy przekazywania dokumentacji, zmiany poszczególnych zakresów oraz metodologii wykonywania prac mają wpływ na harmonogram dostaw materiałowych oraz harmonogram robót.

W dniu 19 października 2018 roku Klient poinformował Spółkę o skorzystaniu z prawa wdrożenia wykonawstwa zastępczego w ramach zakresu prac związanych z budową części stalowej zbiornika LNG, wskazując jako jedyną przyczynę brak przedstawienia podpisanej umowy podwykonawczej przez Spółkę, dotyczącej tego zakresu. Szacowane przez Klienta dodatkowe koszty związane z wykonawstwem zastępczym wynoszą 3 537 412,00 EUR. Klient nie przedstawił żadnej dokumentacji, uzasadniającej wysokość tych kosztów.

Spółka nie zgadza się z decyzją Klienta, uznając ją za bezzasadną i niezgodną z zapisami umowy odrzucając w całości przedmiotowe roszczenie. Klient nie przekazał Spółce dokumentacji technicznej związanej z ww. zakresem prac, uniemożliwiając ich realizację. Klient nie dochował również wymaganych umową procedur wdrożenia wykonawstwa zastępczego. Opinię tę potwierdza zatrudniona w związku ze sprawą fińska kancelaria prawna.

W związku z opóźnieniami w przekazywaniu dokumentacji przez Klienta oraz zmianami zakresów i technologii robót, Spółka podsumowała prace wykonane do grudnia 2018 roku i poinformowała Klienta o roszczeniach na łączną kwotę 3 milionów EUR. Niezależnie od możliwości dochodzenia swoich praw w drodze arbitrażu, Spółka prowadzi rozmowy z Klientem mające na celu wyjaśnienie sytuacji i osiągnięcie porozumienia.

43. Transakcje z podmiotami powiązanymi

Podmioty powiązane z RAFAKO S.A. obejmują kluczowy personel kierowniczy, jednostki zależne wyłączone z obowiązku konsolidacji oraz pozostałe podmioty powiązane, do których Spółka zalicza podmioty kontrolowane przez Zarząd Spółki. Do najważniejszych pozostałych podmiotów powiązanych Spółka zalicza spółki: PBG S.A., PBG oil and gas Sp. z o.o., RAFAKO Engineering Sp. z o.o., Energotechnika Engineering Sp. z o.o. oraz E003B7 Sp. z o.o.

Nierozliczone salda należności oraz zobowiązań zazwyczaj regulowane są w środkach pieniężnych. Informacje o zobowiązaniach warunkowych dotyczących podmiotów powiązanych zaprezentowano w nocie 40.

W okresie 12 miesięcy 2018 roku oraz w okresie 12 miesięcy 2017 roku Spółka nie zawierała istotnych transakcji z podmiotami powiązanymi na innych warunkach niż rynkowe.

W okresie objętym sprawozdaniem finansowym ujęto następujące kwoty przychodów ze sprzedaży oraz należności od podmiotów powiązanych:

	<i>Przychody z działalności operacyjnej</i>	
	<i>od 01.01.2018 do 31.12.2018</i>	<i>od 01.01.2017 do 31.12.2017</i>
<i>Sprzedaż do:</i>		
Jednostki powiązane kapitałowo	9 594	7 440
Jednostki powiązane osobowo	1	3
RAZEM	9 595	7 443
	<i>Należności</i>	
	<i>31 grudnia 2018</i>	<i>31 grudnia 2017</i>
<i>Sprzedaż do:</i>		
Jednostki powiązane kapitałowo	87 398	60 628
Jednostki powiązane osobowo	510	516
RAZEM	87 908	61 144

* w tym: obligacje od PBG S.A., które zostały opisane w nocie 26.1

W okresie objętym sprawozdaniem finansowym ujęto następujące kwoty zakupów oraz zobowiązań wobec podmiotów powiązanych:

	<i>Zakupy (koszty. aktywa)</i>	
	<i>od 01.01.2018</i>	<i>od 01.01.2017</i>
	<i>do 31.12.2018</i>	<i>do 31.12.2017</i>
<i>Zakup od:</i>		
Jednostki powiązane kapitałowo	56 788	33 345
Jednostki powiązane osobowo	1 653	2 024
RAZEM	58 441	35 369

	<i>Zobowiązania</i>	
	<i>31 grudnia 2018</i>	<i>31 grudnia 2017</i>
<i>Zakup od:</i>		
Jednostki powiązane kapitałowo	3 624	10 880
Jednostki powiązane osobowo	75	307
RAZEM	3 699	11 187

43.1. Akcje w posiadaniu członków organów zarządzających i nadzorujących

Ilość akcji Spółki będących w posiadaniu osób zarządzających i nadzorujących, a także ilość akcji i udziałów w jednostkach powiązanych ze Spółką, będących w posiadaniu osób zarządzających i nadzorujących, według stanu na 31 grudnia 2018 roku, przedstawia poniższa tabela:

	<i>Nazwa spółki</i>	<i>Łączna liczba akcji (udziałów)</i>	<i>Wartość nominalna akcji (udziałów) w złotych</i>
<i>Osoba zarządzająca</i>			
Jerzy Wiśniewski	PBG S.A.	193 229 037	3 864 580,74
	MJW Patrimonium Sp. z o.o.	87 000	4 350 000
	Elektrociepłownia Biogazownia Zielona Energia Sp. z o.o.	3 294	164 700
	Dwór w Smółsku Sp. z o.o.	31 908	3 190 800
	PBG CAPITAL GROUP Sp. z o.o.	48	50 400
	Zawisza Bydgoszcz S.A.	500 000	500 000
Jarosław Dusiło	RAFAKO S.A.	44 000	88 000
	PBG S.A.	100	2
Agnieszka Wasilewska-Semail	RAFAKO S.A.	60 245	120 490

<i>Nazwa spółki</i>	<i>Łączna liczba akcji (udziałów)</i>	<i>Wartość nominalna akcji (udziałów) w złotych</i>
Osoba nadzorująca		
Małgorzata Wiśniewska	3 279	65,58
PBG S.A.		
MJW Patrimonium Sp z o.o.	35 000	1 750 000
POL-DOM Sp. z o.o.	119	5 950
Dariusz Szymański	640	320 000
„PRZEDSIĘBIORSTWO INŻYNIERSKIE ĆWIERTNIA” Sp. z o.o.		
DOMDAR Sp. z o.o.	499	49 900
Prywatna Spółka Akcyjna ENERGOPOL UKRAINA	20	2 431 UAH
Przemysław Schmidt	50	2 500
Water Tiger Sp. z o.o.		
Comanche Investments Sp. z o.o. (spółka wygaszana)	160	80 000
3GON Polska Sp. z o.o.	50	25 000
3 GON Europe sp. z o.o.	17	17 000
Adam Szyszka	25 000	25 000
FSG S.A.		
“AT Invest” Sp. z o.o.	50	25 000
Biznes i Nauka Sp. z o.o.	1 521	76 050
Eko-Devoloper Sp. z o.o.	51	229 500
Helena Fic	1 000	100 000
Leman S.A w likwidacji		
Speranza Sp. z o.o.	91	4 550
Preventicon Engineering Risk Compliance Sp. z o.o.	400	40 000

43.2. Jednostka dominująca Spółki

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego podmiotem dominującym RAFAKO S.A. jest spółka PBG S.A. Na dzień 31 grudnia 2018 roku PBG S.A. z siedzibą w Wysogotowie posiadała 33,32% akcji zwykłych Spółki (bezpośrednio posiadała 6,02% akcji, pośrednio 27,31% poprzez spółkę Multaros Trading Company Ltd.).

43.3. Wspólne przedsięwzięcia, w których Spółka jest współnikiem

Spółka nie prowadzi wspólnych przedsięwzięć.

43.4. Warunki transakcji z podmiotami powiązаныmi

W okresie 12 miesięcy 2018 roku Spółka nie zawierała istotnych transakcji z podmiotami powiązаныmi na innych warunkach niż rynkowe. Wszelkie transakcje z podmiotami powiązаныmi są przeprowadzаны na warunkach stosowanych przez Spółkę w relacjach gospodarczych z podmiotami niepowiązаныmi. Wynagrodzenie ustalane jest najczęściej w drodze przetargu, ustalane są standardowe warunki płatności. Podmiot powiązаны musi zapewnić wykonanie usługi zgodnie z dokumentacją, udzielić gwarancji na określony czas oraz przedstawić zabezpieczenie w postaci finansowej gwarancji dobrego wykonania umowy lub weksla in blanco. Wobec podmiotów powiązanych obowiązują również standardowe kary umowne, zapisy zabezpieczający zachowanie tajemnicy, własności przemysłowej, ubezpieczenia kontraktu, działania siły wyższej i rozstrzygnięcia ewentualnych sporów.

43.5. Transakcje z udziałem innych członków Zarządu i Rady Nadzorczej

W okresie sprawozdawczym i porównywalnym okresie sprawozdawczym nie udzielono pożyczek członkom Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki.

W okresie sprawozdawczym i porównywalnym okresie sprawozdawczym Spółka nie prowadziła żadnych transakcji z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej.

43.6. Udziały wyższej kadry kierowniczej w programie akcji pracowniczych

Spółka nie prowadzi programu akcji pracowniczych.

43.7. Wynagrodzenia wyższej kadry kierowniczej Spółki

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2017</i>
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia i narzuty)	11 107	11 361
Nagrody jubileuszowe	67	16
Świadczenia po okresie zatrudnienia	27	141
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	–	162
	11 201	11 680
Łączna kwota kosztów z tytułu wynagrodzenia głównej kadry kierowniczej	11 201	11 680

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej Spółki za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku przedstawiało się następująco:

dane w tysiącach złotych

	<i>Wynagrodzenie zasadnicze</i>	<i>Wynagrodzenie wypłacone w postaci nagród</i>	<i>Wynagrodzenie z pozostałych tytułów</i>
Zarząd	2 907	–	288
Burek Krzysztof	85	–	24
Dusiño Jarosław	600	–	26
Kasprzak Edward	466	–	69
Tomczak Tomasz	498	–	27
Wasilewska-Semail Agnieszka	720	–	128
Sawicki Karol	415	–	14
Wiśniewski Jerzy	123	–	–
Rada Nadzorcza	836	–	773
Wiśniewska Małgorzata	128	–	241
Wiśniewski Jerzy	199	–	500
Szymański Dariusz	108	–	9
Gerula Krzysztof	108	–	–
Schmidt Przemysław	144	–	9
Szyska Adam	108	–	14
Sikorski Michał	–	–	–
Fic Helena	41	–	–
Razem	3 743	–	1 061

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej Spółki za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku przedstawiało się następująco:

dane w tysiącach złotych

	<i>Wynagrodzenie zasadnicze</i>	<i>Wynagrodzenie wypłacone w postaci nagród</i>	<i>Wynagrodzenie z pozostałych tytułów</i>
Zarząd	3 120	–	114
Agnieszka Wasilewska-Semail	720	–	45
Krzysztof Burek	600	–	5
Jarosław Dusiło	600	–	28
Edward Kasprzak	600	–	5
Tomasz Tomczak	600	–	31
Rada Nadzorcza	993	–	1 021
Jerzy Wiśniewski	240	–	600
Dariusz Sarnowski	195	–	–
Piotr Wawrzynowicz	–	–	181
Małgorzata Wiśniewska	108	–	240
Przemysław Schmidt	126	–	–
Adam Szyszka	108	–	–
Dariusz Szymański	108	–	–
Krzysztof Geruła	108	–	–
Razem	4 113	–	1 135

44. Stanowisko Zarządu odnośnie możliwości zrealizowania wcześniej publikowanych prognoz

Spółka nie publikowała prognoz na 2018 rok.

45. Informacja o umowie z biegłym rewidentem lub podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych za wyżej wymienione okresy

Poniższa tabela przedstawia wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych wypłacone lub należne za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku w podziale na rodzaje usług:

Rodzaj usługi	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2018***</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2017*</i>
Obowiązkowe badanie jednostkowego i skonsolidowanego sprawozdania finansowego	139	235
Pozostałe usługi	–	232**
Razem**	139	467

* dotyczy wykonania uzgodnionych procedur zgodnie z KSUP 4400 w związku z powtórną emisją akcji

** odnosi się do Ernst & Young Audyt Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa

*** odnosi się do Grant Thornton Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

46. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym

Celem zarządzania ryzykiem finansowym RAFAKO S.A. jest ograniczenie zmienności generowanych przepływów pieniężnych oraz osiągnięcie wyników finansowych na podstawowej działalności biznesowej do akceptowalnego poziomu. Do głównych instrumentów finansowych z których korzystała Spółka należą: środki pieniężne, lokaty krótkoterminowe, transakcje wymiany walut, udzielone pożyczki, kredyt w rachunku bieżącym i obrotowym oraz umowy leasingu. Głównym zadaniem wspomnianych instrumentów jest wspomaganie i zabezpieczenie finansowe bieżącej działalności operacyjnej Spółki poprzez stabilizowanie i neutralizowanie ryzyk płynności finansowej, zmienności kursów walutowych i stóp procentowych, a także efektywną dystrybucję dostępnych środków finansowych. Pozostałe instrumenty finansowe – takie jak należności i zobowiązania z tytułu dostaw i usług – powstają w związku z prowadzeniem przez Spółkę bieżącej działalności biznesowej i są nieodłącznym jej elementem.

Spółka nie prowadzi obrotu instrumentami finansowymi. Wszystkie opisane w niniejszym rozdziale instrumenty mają charakter wspomagający bezpośrednio procesy biznesowe, wynikające z prowadzonej działalności podstawowej. Spółka nie dopuszcza do wykorzystania instrumentów finansowych w celach spekulacyjnych czy innych, niepowiązanych ściśle z podstawową działalnością operacyjną.

Najistotniejszym rodzajem ryzyka finansowego na jakie narażona jest Spółka jest ryzyko płynności, które zostało szeroko opisane w nocie 7 i 46.5.

46.1. Ryzyko walutowe

Istotnym rodzajem ryzyka finansowego, na które narażona jest Spółka jest ryzyko walutowe, które wynika ze zmian kursu walutowego, powodujących niepewność, co do przyszłego poziomu przepływów pieniężnych denominowanych w walutach obcych. Ekspozycja na ryzyko walutowe Spółki wynika z faktu, że znaczna część jej przepływów pieniężnych jest wyrażona w walutach obcych. Zmiany kursu PLN do walut obcych, szczególnie mające miejsce w krótkim okresie czasu i występujące z dużą dynamiką, mogą mieć istotny wpływ zarówno na rentowność realizowanych kontraktów denominowanych w walutach obcych, jak i poziom różnic kursowych liczonych od pozycji aktywów i zobowiązań wyrażonych w walutach obcych, a przeliczanych na PLN.

W minionym okresie ponad 31,4% zafakturowanych przychodów Spółki wyrażonych było w walutach obcych, przede wszystkim w EUR.

Strategia zarządzania ryzykiem walutowym stosowana przez Spółkę zakłada wykorzystanie w jak największym stopniu naturalnego zabezpieczenia. Spółka dąży do jak największego strukturalnego dopasowania przychodów i kosztów w tej samej walucie w ramach realizowanych kontraktów. Ekspozycja netto na ryzyko walutowe, która nie jest zabezpieczana w sposób naturalny, zabezpieczana jest w momencie zawierania transakcji w granicach od 30% do 70% szacowanej wartości ekspozycji netto, wyłącznie za pomocą zaakceptowanych typów instrumentów pochodnych. Na dzień 31 grudnia 2018 roku, Spółka nie posiadała otwartych pozycji zabezpieczających.

Z uwagi na wartość przewidywanych przychodów i kosztów i bieżącą strukturę ekspozycji walutowej netto Spółka nie podjęła decyzji dotyczącej zawierania nowych transakcji walutowych na kupno lub sprzedaż walut obcych w granicach wyznaczonych przyjętą polityką zabezpieczania ryzyka walutowego. Spółka okresowo dokonuje uaktualnienia wartości swoich pozycji walutowych i na ich podstawie podejmuje decyzje co do ich ewentualnego zabezpieczania.

Aktywa oraz zobowiązania finansowe Spółki, inne niż instrumenty pochodne wyrażone w walutach obcych, przeliczone na PLN kursem zamknięcia obowiązującym na dzień bilansowy przedstawiają się następująco:

	Wartość wyrażona w walucie (w tysiącach)							Wartość po przeliczeniu
	EUR	USD	GBP	CHF	SEK	TRY	SGD	
31 grudnia 2018 roku								
<i>Aktywa finansowe (+):</i>								
Pożyczki	-	-	-	-	-	-	-	-
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności finansowe	17 002	1	174	-	-	-	-	73 841
Pozostałe aktywa finansowe	-	-	-	-	-	-	-	-
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	484	20	1	-	1	-	-	2 146
<i>Zobowiązania finansowe (-):</i>								
Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne	-	-	-	-	-	-	-	-
Leasing finansowy	-	-	-	-	-	-	-	-
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania finansowe	(7 732)	(160)	(1)	(8)	-	-	(148)	(34 008)
Ekspozycja na ryzyko walutowe razem	9 754	(139)	174	(8)	1	-	(148)	41 996
31 grudnia 2017 roku								
<i>Aktywa finansowe (+):</i>								
Pożyczki	95	-	-	-	-	-	-	396
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności finansowe	13 079	6 214	-	-	1	-	-	76 448
Pozostałe aktywa finansowe	-	-	-	-	-	-	-	-
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	386	3	1	-	-	-	-	1 649
<i>Zobowiązania finansowe (-):</i>								
Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne	-	-	-	-	-	-	-	-
Leasing finansowy	(64)	-	-	-	-	-	-	(267)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania finansowe	(3 836)	-	(2)	(2)	-	(2)	(172)	(34 649)
Ekspozycja na ryzyko walutowe razem	9 660	6 217	(1)	(2)	1	(2)	(172)	44 111

Poniższa tabela przedstawia wrażliwość wyniku finansowego brutto (w związku ze zmianą wartości aktywów i zobowiązań finansowych) na racjonalnie możliwe wahania przede wszystkim kursu EUR, GBP, SGD, USD przy założeniu niezmienności innych czynników.

	<i>Wzrost/spadek kursu waluty</i>	<i>Wpływ na wynik finansowy brutto</i>	<i>Wpływ na wynik finansowy netto</i>
31 grudnia 2018 – EUR	+10%	975	790
	-10%	(975)	(790)
31 grudnia 2018 – SGD	+10%	(15)	(12)
	-10%	15	12
31 grudnia 2018 – GBP	+10%	17	14
	-10%	(17)	(14)
31 grudnia 2018 – USD	+10%	(14)	(11)
	-10%	14	11
31 grudnia 2018 – CHF	+10%	(1)	(1)
	-10%	1	1

	<i>Wzrost/spadek kursu waluty</i>	<i>Wpływ na wynik finansowy brutto</i>	<i>Wpływ na wynik finansowy netto</i>
31 grudnia 2017 – EUR	+10%	2 030	1 644
	-10%	(2 030)	(1 644)
31 grudnia 2017 – SGD	+10%	(47)	(38)
	-10%	47	38
31 grudnia 2017 – USD	+10%	2 153	1 744
	-10%	(2 153)	(1 744)

Ekspozycja na ryzyko walutowe ulega zmianom w ciągu roku w zależności od wolumenu transakcji przeprowadzanych w walucie. Niemniej powyższą analizę wrażliwości można uznać za reprezentatywną dla określenia ekspozycji Spółki na ryzyko walutowe na koniec okresu sprawozdawczego.

46.2. Ryzyko stopy procentowej

Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej koncentruje się na zminimalizowaniu wahań przepływów odsetkowych z tytułu aktywów oraz zobowiązań finansowych oprocentowanych zmienną stopą procentową. Na dzień 31 grudnia 2018 roku Spółka posiadała aktywną umowę kredytową, w związku z czym ewentualne zmiany stóp procentowych stanowią ryzyko dla działalności RAFAKO S.A. Ryzyko związane ze zmianą stóp procentowych może oddziaływać na zmianę oprocentowania kredytu oraz depozytów posiadanych przez Spółkę.

Wrażliwość tego rodzaju zmian wskazano w tabeli poniżej.

Ryzyko stopy procentowej – wrażliwość na zmiany

Poniższa tabela przedstawia wrażliwość wyniku finansowego brutto na racjonalnie możliwe zmiany stóp procentowych przy założeniu niezmienności innych czynników (lokaty, udzielone pożyczki, kredyt bankowy). Nie przedstawiono wpływu na kapitał własny Spółki.

Okres zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku	<i>Zwiększenie/ zmniejszenie o punkty procentowe</i>	<i>Wpływ na wynik finansowy brutto</i>
PLN	+ 1%	962
EUR	+ 1%	731
GBP	+ 1%	8
PLN	- 1%	(962)
EUR	- 1%	(731)
GBP	- 1%	(8)
Okres zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku		
PLN	+ 1%	831
EUR	+ 1%	547
USD	+ 1%	210
PLN	- 1%	(831)
EUR	- 1%	(547)
USD	- 1%	(210)

46.3. Ryzyko cen towarów

Spółka jest narażona na ryzyko wzrostu cen, szczególnie materiałów strategicznych dla jej działalności. Na poziom tego ryzyka znacząco wpływa sytuacja na światowych rynkach cen surowców – stali, metali szlachetnych, paliw i energii powodowana zarówno wahaniami kursów walut jak i koncentracją producentów zmierzającą do prowadzenia wspólnej kontroli cen. Strategia zarządzania ryzykiem cen towarów zakłada dążenie do zawierania kontraktów z poddostawcami materiałów i usług w walucie kontraktu głównego, lokowanie dostaw materiałów po stronie klienta, jak również zawieranie umów zakupowych w cenach stałych. Spółka nie zawiera wieloletnich umów z poddostawcami, zakres dostaw i dostawcy ustalani są indywidualnie w zależności od potrzeb.

46.4. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe Spółki jest ściśle związane z prowadzeniem podstawowej działalności. Wynika ono z zawartych kontraktów handlowych i związane jest z potencjalnym wystąpieniem zdarzeń, które mogą przybrać postać niewypłacalności kontrahenta, częściowej spłaty należności lub istotnego opóźnienia w spłacie należności. Udzielanie klientom, tzw. kredytu kupieckiego jest aktualnie nieodłącznym elementem prowadzenia działalności gospodarczej, jednakże Spółka podejmuje szereg działań mających na celu zminimalizowanie ryzyk związanych z podjęciem współpracy z potencjalnie nierzetelnym klientem. Wszyscy klienci, którzy pragną korzystać z kredytów kupieckich, poddawani są procedurom wstępnej weryfikacji.

Klienci, którzy w opinii Spółki, na podstawie przeprowadzonej weryfikacji, nie są wiarygodni finansowo, są zobowiązani do przedstawienia odpowiednich zabezpieczeń finansowych, które minimalizują ryzyko niewypłacalności tych firm wobec Spółki.

Należności o podwyższonym poziomie ryzyka kredytowego zostały szczegółowo opisane w notach 42.

Spółka zbudowała model służący do szacowania oczekiwanych strat z portfela należności oraz aktywów z tytułu umowy. Dla należności z tytułu dostaw i usług oraz aktywów z tytułu umowy zastosowano uproszczoną wersję modelu zakładającą kalkulację straty dla całego życia instrumentu.

Model dotyczący pozostałych aktywów zakłada dla instrumentów, dla których wzrost ryzyka kredytowego od pierwszego ujęcia nie był znaczący lub ryzyko jest niskie, ujęcie w pierwszej kolejności strat z niewykonania zobowiązania dla okresu kolejnych 12 miesięcy.

Dla udzielonych pożyczek Spółka uznaje, że mają one niskie ryzyko kredytowe, jeżeli nie są przeterminowane na dzień oceny, a pożyczkobiorca potwierdził saldo wierzytelności.

W odniesieniu do dłużnych papierów wartościowych notowanych, dla których dostępne są dane finansowe emitentów tych papierów, Spółka przyjmuje, że ryzyko kredytowe jest niskie, jeżeli sytuacja finansowa emitentów tych papierów, oceniona na podstawie dostępnych sprawozdań finansowych, nie budzi obaw. Spółka przyjęła, że znaczny wzrost ryzyka następuje m.in. gdy przeterminowanie płatności przekracza 90 dni. Jeśli wzrost ryzyka kredytowego był znaczny, ujmuje się straty odpowiednie dla całego życia instrumentu. Spółka przyjmuje, że niewykonanie zobowiązania następuje, gdy przeterminowanie wynosi 180 dni lub wystąpiły inne okoliczności na to wskazujące. Pozycje, dla których stwierdzono niewykonanie zobowiązania przez dłużnika w rozumieniu opisanym wyżej, Spółka traktuje jako aktywa finansowe dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe.

Dla posiadanych nieprzeterminowanych instrumentów dłużnych Spółka przyjęła ryzyko kredytowe w wysokości 22,41% uwzględniające koszt finansowania oraz ryzyko upadłości emitenta.

W ramach należności z tytułu dostaw i usług, stanowiących najbardziej istotną klasę aktywów narażonych na ryzyko kredytowe, a także w przypadku aktywów z tytułu umowy, Spółka jest narażona na ryzyko kredytowe w związku z pojedynczym znaczącym kontrahentem. Kontrakty zostały pozyskane w ramach procedury zamówień publicznych i Spółka nie stosuje zabezpieczeń powyższych należności. Analiza sytuacji finansowej kontrahentów nie wskazuje na istnienie podwyższonego ryzyka realizacji tych należności. W konsekwencji szacunki odpisów są dokonywane na zasadzie zbiorowej, a należności zostały pogrupowane według okresu przeterminowania dłużnika. Szacunek odpisu jest oparty przede wszystkim o historycznie kształtujące się przeterminowania i powiązanie zalegania z faktyczną spłatalnością z ostatnich 4 lat.

W 2018 roku Spółka nie prowadziła negocjacji i nie dokonała ustaleń, które byłyby wynikiem znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego, w wyniku których zmianom uległyby terminy płatności ani w inny sposób zostałyby zmodyfikowane oczekiwane przepływy z posiadanych należności z tytułu dostaw i usług oraz aktywów z tytułu umowy.

W ramach prowadzonej działalności Spółka nie nabywa aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, za wyjątkiem należności wynikających z realizacji zasady odpowiedzialności solidarnej wobec podwykonawców. Należności takie Spółka obejmuje odpisem z tytułu oczekiwanych strat kredytowych w pełnej wysokości.

Wartości brutto poszczególnych grup oraz wysokość odpisów kształtowały się na 31 grudnia 2018 roku następująco:

	Aktywa z tytułu umowy	Należności z tytułu dostaw i usług						Razem
		Bieżące	0-30 dni	31-90 dni	91-180 dni	Od 181- 365 dni	Powyżej 365 dni	
31 grudnia 2018 roku								
Lokalizacja: Polska								
Wskaźnik odpisu	0,85%	0,85%	0,85%	32,22%	55,44%	67,89%	92,44%	–
Wartość brutto	206 997	117 301	334	188	169	2	15 260	340 251
Odpis aktualizujący	1 848	1 001	3	60	94	2	15 204	18 212
Lokalizacja: zagranica								
Wskaźnik odpisu	–	0,85%	0,85%	32,22%	55,44%	67,89%	92,44%	–
Wartość brutto	–	39 411	20 549	2 009	1 827	22	2 510	66 328
Odpis aktualizujący	–	336	175	647	1 013	15	181	2 367
Razem odpisy	1 848	1 337	178	707	1 107	17	15 385	20 579

	Aktywa z tytułu umowy	Należności z tytułu dostaw i usług					Razem	
		Bieżące	0-30 dni	31-90 dni	91-180 dni	Od 181-365 dni		Powyżej 365 dni
31 grudnia 2017 roku								
Lokalizacja: Polska								
Wskaźnik odpisu	0,85%	0,85%	0,85%	32,22%	55,44%	67,89%	92,44%	–
Wartość brutto	138 923	124 498	1 085	451	34	1	14 537	279 529
Odpis aktualizujący	1 340	1 055	9	145	19	–	14 537	17 105
Lokalizacja: zagranica								
Wskaźnik odpisu	–	0,85%	0,85%	32,22%	55,44%	67,89%	92,44%	–
Wartość brutto	–	42 391	3 762	3 677	1	–	379	50 210
Odpis aktualizujący	–	362	32	1 185	1	–	379	1 959
Razem odpisy	1 340	1 417	41	1 330	20	–	14 916	19 064

Na dzień 31 grudnia 2018 roku pozostałe należności finansowe o wartości brutto w kwocie 125 059 tysięcy złotych zostały objęte odpisem aktualizującym w wartości 24 189 tysięcy złotych (31 grudnia 2017 roku: wartość brutto 97 399 tysięcy złotych, wartość odpisów aktualizujących wartość pozostałych należności 24 228 tysięcy złotych).

46.5. Ryzyko związane z płynnością

Spółka jest narażona na ryzyko płynności w przypadku niedopasowania struktury terminowej przepływów pieniężnych na realizowanych kontraktach. Spółka, ustalając warunki handlowe realizowanych umów, dąży do zapewnienia w maksymalnie możliwym zakresie tzw. „samofinansowania się” realizowanych kontraktów, co przy założeniu terminowego regulowania należności istotnie ogranicza ryzyko płynności. Nominalna wartość linii kredytowych, do których ma dostęp Spółka redukuje ewentualne negatywne zdarzenia związane z opóźnieniami w terminowym regulowaniu należności. Spółka korzysta od 2013 roku z zewnętrznych źródeł finansowania działalności. Dostępne limity kredytowe w bankach były wykorzystane w istotnym stopniu i były wystarczające do obsługi operacyjnej działalności Spółki.

Kwestia płynności finansowej Spółki (kontynuacji działalności) w odniesieniu do 2018 roku została szeroko opisana w nocie 7 niniejszego sprawozdania finansowego.

Tabela poniżej przedstawia zobowiązania finansowe Spółki na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku wg daty zapadalności na podstawie przepływów umownych.

	<i>Na żądanie</i>	<i>Poniżej 3 miesięcy</i>	<i>Od 3 do 12 miesięcy</i>	<i>Od 1 roku do 5 lat</i>	<i>Powyżej 5 lat</i>	<i>Zobowiązania razem bez dyskonta</i>	<i>Zobowiązania wartość bilansowa</i>
<i>31 grudnia 2018</i>							
Oprocentowane kredyty i pożyczki	–	–	100 831	–	–	100 831	100 831
Zobowiązania z tytułu leasingu	–	374	774	1 233	–	2 371	2 371
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania finansowe	47 673	111 731	17 972	8 526	2 028	187 930	187 022
	47 673	112 105	119 577	9 749	2 028	291 132	290 224
<i>31 grudnia 2017</i>							
Oprocentowane kredyty i pożyczki	–	–	98 568	–	–	98 568	98 568
Zobowiązania z tytułu leasingu	–	413	1 283	1 046	–	2 742	2 742
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz zobowiązania inwestycyjne	84 270	93 241	8 673	15 284	–	201 468	200 570
	84 270	93 654	108 524	16 330	–	302 778	301 880

47. Instrumenty pochodne

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Spółka nie posiadała nierozliczonych transakcji dot. pochodnych instrumentów finansowych.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Spółka nie posiadała innych rodzajów instrumentów pochodnych.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku Spółka posiadała nierozliczone transakcje walutowe typu forward. Są to transakcje sprzedaży USD w kwocie 4 mln USD.

Transakcje walutowe typu forward zostały zawarte w związku z postępowaniami przetargowymi denominowanymi w USD, w oparciu o warunki rynkowe nie odbiegające od warunków powszechnie stosowanych dla tego typu transakcji finansowych.

48. Instrumenty finansowe

48.1. Wartość bilansowa klas i kategorii instrumentów finansowych

Spółka prezentuje poszczególne kategorie i klasy instrumentów finansowych w wartości bilansowej, których wartość godziwa jest zbliżona do wartości bilansowej. Wartość księgowa jest zbliżona do godziwej z powodu relatywnie krótkiego terminu zapadalności (dla pozycji krótkoterminowych), bądź dyskontowania rozrachunków długoterminowych.

Wartość aktywów finansowych prezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku odnosi się do następujących kategorii instrumentów finansowych określonych w MSSF 9:

- aktywa finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie (AZK),
- aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik – wyznaczone jako wyceniane w ten sposób przy początkowym ujęciu lub później (AWGW-W),
- aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik – obowiązkowo wyceniane w ten sposób zgodnie z MSSF 9 (AWGW-O),
- instrumenty kapitałowe wyznaczone przy początkowym ujęciu do wyceny w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody (IKWGP),
- aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody (AFWGP),
- instrumenty finansowe wyznaczone jako instrumenty zabezpieczające (IZ),
- aktywa poza zakresem MSSF 9 (Poza MSSF9).

<i>Kategorie i klasy aktywów finansowych</i>	<i>Wartość bilansowa 31 grudnia 2018</i>
Aktywa wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	160
Udziały i akcje długoterminowe	160
Aktywa wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	1 228
Udziały i akcje długoterminowe	1 228
Aktywa wyceniane w zamortyzowanym koszcie	329 880
Obligacje	21 674
Należności z tytułu dostaw i usług	184 927
Należności ze sprzedaży środków trwałych i wartości niematerialnych	252
Pozostałe należności finansowe*	100 851
Inne aktywa finansowe	22 176
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	5 404
	336 672

* w tym: należności z tytułu kar umownych, należności sporne, oraz kaucje.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku wartość bilansową aktywów finansowych odniesiono do wynikających z MSR 39 następujących kategorii instrumentów finansowych:

- pożyczki i należności (PiN),
- aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik – przeznaczone do obrotu (AWG-O),
- aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik – wyznaczone przy początkowym ujęciu do wyceny w wartości godziwej (AWG-W),
- inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności (IUTW),
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży (ADS),
- instrumenty finansowe wyznaczone jako instrumenty zabezpieczające (IZ),
- aktywa poza zakresem MSR 39 (Poza MSR39).

<i>Kategorie i klasy aktywów finansowych</i>	<i>Wartość bilansowa 31 grudnia 2017</i>
Aktywa wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	479
Jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych	–
Instrumenty pochodne	479
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	223
Udziały i akcje długoterminowe	223
Aktywa utrzymywane do terminu wymagalności	29 970
Obligacje długoterminowe	24 769
Obligacje krótkoterminowe	5 201
Pożyczki i należności	296 433
Należności z tytułu dostaw i usług	197 411
Należności z tytułu sprzedaży środków trwałych i wartości niematerialnych	–
Pozostałe należności*	82 381
Pożyczki udzielone	396
Inne aktywa finansowe długoterminowe	16 245
Inne aktywa finansowe krótkoterminowe	–
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	158 921
	486 026
	486 026

* w tym: należności z tytułu kar umownych, należności sporne, oraz kaucje.

Wartość zobowiązań finansowych prezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku odnosi się do następujących kategorii instrumentów finansowych określonych w MSSF 9:

- zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie (ZZK),
- zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik – wyznaczone jako wyceniane w ten sposób przy początkowym ujęciu lub później (ZGW-W),
- zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik – zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu zgodnie z MSSF 9 (ZGW-O),
- umowy gwarancji finansowych (UGF),
- warunkowa zapłata w ramach połączenia przedsięwzięć (WZP),
- instrumenty finansowe wyznaczone jako instrumenty zabezpieczające (IZ),
- zobowiązania poza zakresem MSSF 9 (Poza MSSF9).

<i>Kategorie i klasy zobowiązań finansowych</i>	<i>Wartość bilansowa 31 grudnia 2018</i>
Zobowiązania finansowe wycenianie w wartości godziwej przez wynik finansowy	–
Instrumenty pochodne	–
Zobowiązania finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	287 853
Kredyty i pożyczki	100 831
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług (w tym inwestycyjne)	186 564
Pozostałe zobowiązania finansowe	458
Zobowiązania z tytułu gwarancji, factoringu i wyłączone z zakresu MSSF 9	2 371
Zobowiązania z tytułu leasingu i umów dzierżawy z opcją zakupu	2 371
	290 224

Na dzień 31 grudnia 2017 roku wartość bilansową zobowiązań finansowych odniesiono do wynikających z MSR 39 następujących kategorii instrumentów finansowych:

- zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik – przeznaczone do obrotu (ZWG-O),
- zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik – wyznaczone przy początkowym ujęciu do wyceny w wartości godziwej (ZWG-W),
- zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu (ZZK),
- instrumenty finansowe wyznaczone jako instrumenty zabezpieczające (IZ),
- zobowiązania poza zakresem MSR 39 (Poza MSR39).

<i>Kategorie i klasy zobowiązań finansowych</i>	<i>Wartość bilansowa 31 grudnia 2017</i>
Zobowiązania finansowe wycenianie w wartości godziwej przez wynik finansowy	–
Instrumenty pochodne	–
Zobowiązania finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	299 138
Kredyty i pożyczki	98 568
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług (w tym inwestycyjne)	200 570
Pozostałe zobowiązania finansowe	–
Zobowiązania z tytułu gwarancji, factoringu i wyłączone z zakresu MSR 39	2 742
Zobowiązania z tytułu leasingu i umów dzierżawy z opcją zakupu	2 742
	301 880

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku Spółka posiadała następujące instrumenty finansowe wyceniane według wartości godziwej:

<i>31 grudnia 2018 roku</i>	<i>Poziom 1</i>	<i>Poziom 2</i>	<i>Poziom 3</i>
Aktywa wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	160	–	–
Udziały i akcje długoterminowe	160	–	–
Aktywa wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	1 228	–	–
Udziały i akcje długoterminowe	1 228	–	–
<i>31 grudnia 2017 roku</i>	<i>Poziom 1</i>	<i>Poziom 2</i>	<i>Poziom 3</i>
Aktywa wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	223	479	–
Udziały i akcje długoterminowe	223	–	–
Instrumenty pochodne	–	479	–

48.2. Ryzyko stopy procentowej

W poniższych tabelach przedstawiona została wartość bilansowa instrumentów finansowych Spółki narażonych na ryzyko stopy procentowej, w podziale na poszczególne kategorie wiekowe.

31 grudnia 2018 roku

<i>Oprocentowanie stałe</i>	<i><1 rok</i>	<i>1–2 lat</i>	<i>2-3 lat</i>	<i>3-4 lat</i>	<i>4-5 lat</i>	<i>>5 lat</i>	<i>Ogółem</i>
Lokaty długoterminowe	–	–	–	–	–	–	–
Lokaty krótkoterminowe	–	–	–	–	–	–	–
<i>Oprocentowanie zmienne</i>	<i><1 rok</i>	<i>1–2 lat</i>	<i>2-3 lat</i>	<i>3-4 lat</i>	<i>4-5 lat</i>	<i>>5 lat</i>	<i>Ogółem</i>
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	5 404	–	–	–	–	–	5 404
Udzielone pożyczki	–	–	–	–	–	–	–
Obligacje	7 608	14 066	–	–	–	–	21 674
Pozostałe aktywa	–	22 176	–	–	–	–	22 176
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego i umów dzierżawy z opcją zakupu	1 148	624	393	206	–	–	2 371
Kredyty i pożyczki otrzymane	100 831	–	–	–	–	–	100 831
Pożyczki otrzymane	–	–	–	–	–	–	–

31 grudnia 2017 roku

<i>Oprocentowanie stałe</i>	<i><1 rok</i>	<i>1–2 lat</i>	<i>2-3 lat</i>	<i>3-4 lat</i>	<i>4-5 lat</i>	<i>>5 lat</i>	<i>Ogółem</i>
Lokaty długoterminowe	–	–	–	–	–	–	–
Lokaty krótkoterminowe	–	–	–	–	–	–	–
<i>Oprocentowanie zmienne</i>	<i><1 rok</i>	<i>1–2 lat</i>	<i>2-3 lat</i>	<i>3-4 lat</i>	<i>4-5 lat</i>	<i>>5 lat</i>	<i>Ogółem</i>
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	158 921	–	–	–	–	–	158 921
Udzielone pożyczki	396	–	–	–	–	–	396
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego i umów dzierżawy z opcją zakupu	1 696	794	249	3	–	–	2 742
Kredyty i pożyczki otrzymane	98 556	–	–	–	–	–	98 556
Pożyczki otrzymane	12	–	–	–	–	–	12

Oprocentowanie instrumentów finansowych o zmiennym oprocentowaniu jest aktualizowane w okresach poniżej jednego roku. Odsetki od instrumentów finansowych o stałym oprocentowaniu są stałe przez cały okres do upływu terminu zapadalności/wymagalności tych instrumentów. Pozostałe instrumenty finansowe Spółki, które nie zostały ujęte w powyższych tabelach, nie są oprocentowane i w związku z tym nie podlegają ryzyku stopy procentowej.

49. Zatrudnienie

Struktura zatrudnienia z w Spółce w podziale na poszczególne grupy zawodowe na koniec okresu sprawozdawczego oraz rotacja pracowników kształtowały się następująco:

	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2017</i>
Pracownicy produkcyjni	666	754
Pracownicy biur projektowych	212	259
Pracownicy biura technologicznego	56	63
Pracownicy kontroli jakości	67	81
Pracownicy służb serwisowych	27	23
Pozostali (m.in. pracownicy służb handlowych, zakupowych, finansowo-księgowych)	502	561
Razem	1 530	1 741
	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2018</i>	<i>Rok zakończony 31 grudnia 2017</i>
Liczba pracowników przyjętych	63	30
Liczba pracowników zwolnionych	(295)	(329)
Razem	(232)	(299)

Szczegółowy opis zmian w strukturze zatrudnienia został zaprezentowany w Sprawozdaniu z działalności Spółki RAFAKO S.A. w 2018 roku w punkcie III.4.

50. Wybrane dane finansowe przeliczone na EUR

W okresach objętych sprawozdaniem finansowym, do przeliczenia wybranych danych finansowych zastosowano następujące średnie kursy wymiany złotego w stosunku do EUR, ustalane przez Narodowy Bank Polski:

- kurs obowiązujący na ostatni dzień okresu sprawozdawczego: 31.12.2018 roku: 4,3000 PLN/EUR, 31.12.2017 roku: 4,1709 PLN/EUR,
- średni kurs w okresie, obliczony jako średnia arytmetyczna kursów obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca w danym okresie: 01.01 - 31.12.2018: 4,2617; PLN/EUR, 01.01 - 31.12.2017: 4,2447 PLN/EUR,

Najwyższy i najniższy kurs obowiązujący w każdym okresie kształtował się następująco : 01.01 - 31.12.2018: 4,3978/4,1423 PLN/EUR, 01.01 - 31.12.2017: 4,4157/4,1709 PLN/EUR.

	<i>31 grudnia 2018 roku w tysiącach złotych</i>	<i>31 grudnia 2017 roku</i>	<i>31 grudnia 2018 roku w tysiącach EUR</i>	<i>31 grudnia 2017 roku</i>
Sprawozdanie z sytuacji finansowej				
Aktywa	917 735	903 902	213 427	216 716
Zobowiązania długoterminowe	48 880	53 383	11 367	12 799
Zobowiązania krótkoterminowe	474 429	457 269	110 332	109 633
Kapitał własny	394 426	393 250	91 727	94 284
Kurs PLN / EUR na koniec okresu			4,3000	4,1709

Podstawowe pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej, sprawozdania z wyniku oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych, przeliczone na EURO, przedstawia poniższa tabela:

	<i>od 01.01.2018 do 31.12.2018</i>	<i>od 01.01.2017 do 31.12.2017</i>	<i>od 01.01.2018 do 31.12.2018</i>	<i>od 01.01.2017 do 31.12.2017</i>
	<i>w tysiącach złotych</i>		<i>w tysiącach EUR</i>	
Sprawozdanie z całkowitych dochodów				
Przychody ze sprzedaży	643 313	616 631	150 951	145 271
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	3 703	(37 110)	869	(8 743)
Zysk (strata) przed opodatkowaniem	6 931	(46 809)	1 626	(11 028)
Zysk (strata) netto	4 302	(64 105)	1 009	(15 102)
Zysk na akcję (PLN)	0,03	(0,75)	0,01	(0,18)
Średni kurs PLN / EUR w okresie			4,2617	4,2447
Sprawozdanie z przepływów pieniężnych				
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	(153 037)	(11 138)	(35 910)	(2 624)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	2 537	(2 868)	595	(676)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej	(3 355)	107 307	(787)	25 280
Zmiana netto stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	(153 855)	93 301	(36 102)	21 981
Średni kurs PLN / EUR w okresie			4,2617	4,2447

51. Zdarzenia następujące po zakończeniu okresu sprawozdawczego

Po zakończeniu okresu sprawozdawczego nie miały miejsca żadne zdarzenia, które miałyby wpływ na wynik finansowy RAFAKO S.A.

W dniu 12 lutego 2019 roku Spółka RAFAKO S.A. podpisała z Bankiem Gospodarstwa Krajowego umowę Direct Agreement in relation to the Export Contract, regulującą konsekwencje niedotrzymania przez Spółkę obowiązku zachowania udziału składników pochodzenia polskiego w przychodach netto z realizacji kontraktu na budowę dwóch bloków parowych w Indonezji na wyspie Lombok realizowanego przez konsorcjum, w skład którego wchodzi RAFAKO S.A. oraz PT. Rekeyasa Industri, na rzecz PT Perusahaan Listrik Negara (Persero) („PT PLN”) na poziomie minimum 40% części kontraktu („polskość produktu”) realizowanego przez Spółkę („Direct Agreement”). Direct Agreement została podpisana w związku z zawarciem przez Bank Gospodarstwa Krajowego i PT PLN Umowy Kredytowej, która została objęta ochroną ubezpieczeniową przez Korporację Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A. („KUKKE”). Kredyty eksportowe gwarantowane przez Skarb Państwa poprzez KUKKE obwarowywane są wymogiem spełnienia polskości produktu.

Direct Agreement wprowadza obowiązek zapłaty kary umownej w przypadku gdyby Spółka nie dotrzymała wymogu udziału składników pochodzenia polskiego w przychodach netto z realizacji kontraktu, przy czym maksymalna wysokość kary umownej jaka może zostać nałożona na Spółkę wynosi 80.816.250,00 EUR. Kwota potencjalnej kary ulega zmniejszeniu wraz ze spłatą kredytu przez PT PLN oraz o kwoty ewentualnych wcześniejszych wypłat z ubezpieczenia dokonanych przez KUKKE. W przypadku niedotrzymania warunku polskości produktu (co jest w wyłącznej gestii Spółki), polisa KUKKE przestaje działać, stąd kara stanowi zabezpieczenie dla Banku Gospodarstwa Krajowego na taką ewentualność. Spółka realizuje Kontrakt zgodnie z zobowiązaniami wobec Banku Gospodarstwa Krajowego oraz KUKKE i nie przewiduje, aby obowiązek zapłaty kary mógł się zmaterializować.

W dniu 15 lutego 2019 roku spółka RAFAKO S.A. podpisała ze spółką Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ- SYSTEM S.A. z siedzibą w Warszawie umowę, której przedmiotem jest wykonanie robót budowlanych dla zadania inwestycyjnego pn. „Budowa Tłoczni Kędzierzyn”. Wartość umowy wynosi łącznie 168,7 miliona złotych netto (tj. 207,5 miliona złotych brutto), z czego udział Spółki wynosi 95%. Termin na wykonanie przedmiotu Umowy wynosi 25 miesięcy od dnia zawarcia umowy.

W dniu 16 kwietnia 2019 roku Spółka podpisała z Muzeum Pamięć i Tożsamość im. św. Jana Pawła II (w organizacji) z siedzibą w Toruniu wpisane do rejestru instytucji kultury, dla których organizatorem jest Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego umowę, której przedmiotem jest budowa siedziby Muzeum „PAMIĘĆ I TOŻSAMOŚĆ” im. św. Jana Pawła II w Toruniu w formule zaprojektuj – wybuduj. Wartość umowy to 117,7 miliona złotych netto (tj. około 144,7 miliona złotych brutto).

W dniu 19 kwietnia 2019 roku Zarząd RAFAKO S.A. otrzymał od JSW KOKS S.A. („Zamawiający”) pismo informujące o wyborze przez Zamawiającego oferty Spółki jako najkorzystniejszej w postępowaniu przetargowym pn. Poprawa efektywności energetycznej w JSW KOKS S.A. – „Budowa bloku energetycznego opalanego gazem koksowniczym” w JSW KOKS S.A. Oddział KKZ – Koksownia Radlin. Jednocześnie Zarząd informuje, że Zamawiający zaprosił Spółkę do udziału w dodatkowych negocjacjach w zakresie złożonej oferty oraz wskazał, że zawarcie umowy wymagać będzie uzyskania dalszych zgód korporacyjnych przez Zamawiającego.

52. Zatwierdzenie do publikacji

Niniejsze sprawozdanie finansowe Spółki zostało zatwierdzone do publikacji w dniu 29 kwietnia 2019 roku uchwałą Zarządu RAFAKO S.A. z dnia 29 kwietnia 2019 roku.

Podpisy:

Jerzy Wiśniewski Prezes Zarządu

Agnieszka Wasilewska-Semail Wiceprezes Zarządu

Jarosław Dusiło Wiceprezes Zarządu

Jolanta Markowicz Główny Księgowy